

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Τραπεζική Και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**«Αποτροπή Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος και Χρηματοδότησης της
Τρομοκρατίας στον Χρηματοπιστωτικό Τομέα - Η Ενσωμάτωση της
4ης Κοινοτικής Οδηγίας»**

Χαρίκλεια Τάγκα

**Επιβλέπων Καθηγητής
κ. Αντώνιος Γεωργόπουλος**

Ιανουάριος 2016

Ανοικτό Πανεπιστήμιο Κύπρου

Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης

Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

Τραπεζική Και Χρηματοοικονομική

Μεταπτυχιακή Διατριβή

**«Αποτροπή Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος και Χρηματοδότησης της
Τρομοκρατίας στον Χρηματοπιστωτικό Τομέα - Η Ενσωμάτωση της
4^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας»**

Χαρίκλεια Τάγκα

**Επιβλέπων Καθηγητής
κ. Αντώνιος Γεωργόπουλος**

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή υποβλήθηκε προς μερική εκπλήρωση των απαιτήσεων για απόκτηση μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών στην Τραπεζική και Χρηματοοικονομική από τη Σχολή Οικονομικών Επιστημών και Διοίκησης του Ανοικτού Πανεπιστημίου Κύπρου.

Ιανουάριος 2016

Περιεχόμενα

Περίληψη	6
Summary	7
Ευχαριστίες.....	8
Εισαγωγή	9
Κεφάλαιο 1. Ξέπλυμα Χρήματος (ΞΧ).....	12
1.1 Εννοιολογικός Προσδιορισμός Ξεπλύματος Χρήματος (ΞΧ)	12
1.2 Μοντέλα Ξεπλύματος Χρήματος	13
1.3 Τεχνικές Ξεπλύματος Χρήματος.....	16
1.4 Χαρακτηριστικά Ύποπτων Συναλλαγών	18
Κεφάλαιο 2. Νομιμοποίηση Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες & Χρηματοδότηση Τρομοκρατίας.....	20
2.1 Η Έννοια της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες	20
2.2 Η Φυσιολογία του Οργανωμένου Εγκλήματος	21
2.3 Μηχανισμοί Οργανωμένου Εγκλήματος για τη Νομιμοποίηση Εσόδων.....	22
2.4 Χρηματοδότηση Τρομοκρατίας από Νομιμοποίηση Εσόδων Εγκληματικών Δραστηριοτήτων	24
Κεφάλαιο 3. Διεθνές & Ευρωπαϊκό Νομοθετικό Πλαίσιο για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.....	26
3.1 Διεθνές Νομοθετικό Πλαίσιο Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες	26
3.2 Ευρωπαϊκό Νομοθετικό Πλαίσιο Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες	29
3.2.1 Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ.....	29
3.2.2 Η Οδηγία 2001/97/ΕΚ	30
3.2.3 Η Οδηγία 2005/60/ΕΟΚ	31
Κεφάλαιο 4. Διαμόρφωση Ελληνικού Νομοθετικού Πλαισίου για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες.....	33
4.1 Ελληνική Νομοθεσία Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες	33
4.1.1 Ο Νόμος 2331/1995	35
4.1.2. Ο Νόμος 3424/2005.....	36
4.1.3 Ο Νόμος 3691/2008	37
4.1.4 Ο Νόμος 3875/2010	38
4.1.5 Ο Νόμος 3932/2011	38

Κεφάλαιο 5. Αποτροπή Ξεπλύματος Χρήματος & Χρηματοδότησης	
Τρομοκρατίας στον Χρηματοπιστωτικό Τομέα.....	40
5.1 Στάδια Ξεπλύματος Χρήματος στο Χρηματοπιστωτικό Τομέα.....	40
5.2 Τεχνικές Ξεπλύματος Χρήματος στο Χρηματοπιστωτικό Τομέα	43
5.3 Ο Ρόλος του Χρηματοπιστωτικού Τομέα στην Αποτροπή Νομιμοποίησης	
Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες	45
5.3.1 Συνεργασία Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και Αρχών	46
5.3.2 Εκτέλεση Καθκόντων & Υποχρεώσεων	48
5.4 Διαμόρφωση Συναλλακτικού Προτύπου	49
5.4.1 Έλεγχος Ομάδων Συναλλαγών	50
5.4.2 Ταυτοποίηση Συναλλασσομένων	52
5.4.3 Τήρηση Αρχείου Συναλλαγών	53
5.4.4 Επαυξημένη Προσοχή Στελεχών και Υπαλλήλων	53
Κεφάλαιο 6. Η 4^η Κοινοτική Οδηγία (2015/849) & οι Αλλαγές που Επιφέρει	
στο Ξέπλυμα Χρήματος	55
6.1 Η πορεία προς την υλοποίηση της 4 ^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας (2015/849).....	55
6.2 Η 4 ^η Κοινοτική Οδηγία (2015/849).....	57
6.3 Τροποποιήσεις & αλλαγές Κοινοτικής Οδηγίας 2015/849.....	58
6.4 Οι καινοτομίες της Κοινοτικής Οδηγίας 2015/849.....	61
Κεφάλαιο 7. Έρευνα.....	64
7.1. Μεθοδολογία Έρευνας: Φιλοσοφία, Ερευνητική Προσέγγιση, Μεθοδολογία,	
Ερευνητικό Εργαλείο, Ερευνητικά Ερωτήματα, Ερευνητικός Σκοπός, Ερευνητικοί	
Στόχοι, Πληθυσμός – Δείγμα, Συντελεστής Αξιοπιστίας Cronbach’s Alpha	64
7.2. Στατιστική Ανάλυση Αποτελεσμάτων Έρευνας	69
7.3. Συζήτηση Αποτελεσμάτων Έρευνας	116
7.4. Συστάσεις για Μελλοντική Έρευνα	121
7.5. Περιορισμοί Έρευνας	122
Συμπεράσματα	124
Παραρτήματα	127
A. Ερωτηματολόγιο	127
A1. Φόρμα ερωτηματολογίου	127
Βιβλιογραφία	134

Περίληψη

Σκοπός: Βαθύτερη κατανόηση του φαινομένου του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (ΕΜΧ & ΧΤ) από τραπεζοϋπαλλήλους, ώστε να αναδειχθούν «εργαλείο» για την αποτελεσματική αποτροπή του, μέσω απόκτησης γνώσεων, εκπαίδευσης και αυστηρής στάσης.

Μέθοδος: Πραγματοποιήθηκε έρευνα η οποία ακολουθεί τον θετικισμό, παραγωγικής προσέγγισης, ποσοτικής μεθόδου, με χρήση του ερευνητικού εργαλείου του δομημένου ερωτηματολογίου είκοσι ερωτήσεων ανίχνευσης του επιπέδου γνώσεων/εκπαίδευσης και των απόψεων για την αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ σε 104 τραπεζοϋπαλλήλους (22,41% συμμετοχή από τον συνολικό πληθυσμό) πέντε τραπεζών σε υποκαταστήματα στο κέντρο της Αθήνας. Σημαντικό δεδομένο η υψηλή αξιοπιστία του ερωτηματολογίου που εκτιμήθηκε στο 94,5%.

Αποτελέσματα - Συμπεράσματα: Αναφορικά με το επίπεδο γνώσεων οι Προϊστάμενοι κατέχουν περισσότερες γνώσεις, ακολουθούν οι Διευθυντές, οι Υποδιευθυντές και οι Υπάλληλοι. Το μέσο συνολικό ποσοστό επιτυχίας στις ερωτήσεις γνώσεων ήταν 67,69%. Σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης οι τραπεζοϋπάλληλοι το θεωρούν κατά 57,7% μέτριο, 23,1% κακό και 19,2% καλό. Όσοι έλαβαν λιγότερη εκπαίδευση έχουν και τη μικρότερη ικανοποίηση από το επίπεδο της εκπαίδευσής τους. Το 30,7% είναι συνολικά ικανοποιημένοι από το επίπεδο της εκπαίδευσης, το 46,2% ουδέτεροι & το 23,1% δυσαρεστημένοι. Η συνολική ικανοποίησή τους επηρεάζεται από τους προσδιοριστικούς παράγοντες των προσδοκιών από την εκπαίδευση που έλαβαν όπως την κατανόηση εννοιών - ορολογίας ΕΜΧ & ΧΤ ($r = 0,835$) και τα νεότερα νομοθετικά δεδομένα όπως η 4^η ΚΟ ($r = 0,748$). Οι τραπεζοϋπάλληλοι χαρακτηρίζουν ως ασυνήθιστες ή ύποπτες συναλλαγές τη μεταφορά κεφαλαίων ύποπτης συχνότητας ή μεγέθους (23,1%), την κατάθεση ή ανάληψη μεγάλων χρηματικών ποσών (19,2%) και την απροθυμία συνεργασίας πελάτη (15,4%). Τέλος, ανέδειξαν ως μέτρα αποτροπής ΕΜΧ&ΧΤ, την αύξηση προσοχής υπαλλήλων (συμφωνία 96,1%, Pearson $\chi^2 = 54,769$) και την εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού μέσω σεμιναρίων (συμφωνία 92,3%, Pearson $\chi^2 = 54,769$).

Λέξεις κλειδιά: Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος, Χρηματοδότηση Τρομοκρατίας, Τράπεζες, Νόμος, Κοινοτική Οδηγία, Τραπεζοϋπάλληλοι.

Summary

Objective: Deeper comprehension of the phenomenon of Money Laundering and Terrorist Financing from bank employees, to promote them as a "tool" to effectively prevent by acquisition of knowledge, education and strict attitude..

Method: The survey followed positivism, productive approach, qualitative method, using as research tool a structured questionnaire with twenty questions that detect the level of knowledge / education and opinions for preventing Money Laundering and Terrorist Financing in 104 bank employees (22.41% participation by total population) of five bank in branches in center of Athens. An important data noted the high reliability of the questionnaire that estimated at 94.5%.

Results - Conclusions: Concerning the level of knowledge Heads were more knowledgeable follow Managers, Assistant Managers and Employees. The average total success rate on knowledge questions was 67.69%. About the bank employee education level, 57.7% is moderate, 23.1% is bad and 19.2% is good. Those who received less education, had less satisfaction from their education's level. The 30.7% is totally satisfied with the education's level, the 46.2% neutral and the 23.1% dissatisfied. The overall satisfaction is influenced by defining factors of expectations from the training they received as the understanding of concepts and terminology Money Laundering and Terrorist Financing ($r = 0,835$) and newer legislative data such as the 4th EU Directive ($r = 0,748$). The bank employees distinguish as unusual or suspicious transactions the transfer of capital in suspicious frequency or size (23.1%), a deposit or withdrawal of large sums of money (19.2%) and customer reluctance of cooperation (15.4%). Finally, they highlighted measures that would prevent Money Laundering & Terrorist Financing such as increased staff attention (96.1% agreement, Pearson $\chi^2 = 54,769$) and more intensive education and training of staff through seminars (agreement 92,3%, Pearson $\chi^2 = 54,769$).

Keywords: Money Laundering, Terrorist Financing, Banks, Law, EU Directive, Bank Employees.

Ευχαριστίες

Η παρούσα μεταπτυχιακή διατριβή θα ήταν ανέφικτο να ολοκληρωθεί χωρίς την πολύτιμη συμβολή και υποστήριξη μιας σειράς ανθρώπων τους οποίους θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά.

Αρχικά, θα ήθελα να ευχαριστήσω τον επιβλέποντα καθηγητή κ. Γεωργόπουλο για το σύνολο της υποστήριξης που μου παρείχε σε επιστημονικό, πνευματικό και ηθικό επίπεδο δίνοντάς μου την κατάλληλη κάθε φορά καθοδήγηση τόσο για τις βιβλιογραφικές πηγές όσο και στην ερευνητική προσέγγιση του θέματος.

Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω θερμά το σύνολο της επιστημονικής και ακαδημαϊκής κοινότητας που στάθηκε αρωγός στην ολοκλήρωση των προσπαθειών μου καθώς και του διοικητικού προσωπικού του Πανεπιστημίου στο οποίο απευθυνόμουν για την επίλυση όλων των θεμάτων που προέκυψαν στη διάρκεια της φοίτησής μου.

Αναγνωρίζοντας τη συνεισφορά των πιστωτικών ιδρυμάτων και του προσωπικού τους στην έρευνά μου θα ήθελα να εκφράσω την ευγνωμοσύνη σε όλους τους τραπεζοϋπαλλήλους που με μεγάλη ευχαρίστηση συμμετείχαν στην έρευνα παρέχοντας πολύτιμη πληροφόρηση, χωρίς την οποία η εκπόνηση της μεταπτυχιακής μου διατριβής θα καθίστατο αδύνατη.

Τέλος, θα ήθελα να εκφράσω τις θερμότερες ευχαριστίες μου στην οικογένειά μου, και ιδιαίτερα στους γονείς μου οι οποίοι με στήριξαν καθ' όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών.

Η διατριβή αυτή αφιερώνεται στη μνήμη της Αγγελικής Θεοδωρόπουλου της πολύτιμης συναδέλφου - τραπεζοϋπαλλήλου που με στήριξε ιδιαίτερα σε όλη τη διάρκεια των μεταπτυχιακών μου σπουδών αλλά δυστυχώς έφυγε τόσο γρήγορα από κοντά μας.

Εισαγωγή

Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος (money laundering) αποτελεί διαδικασία νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Το βασικό πρόβλημα εκδήλωσης του φαινομένου είναι η ύπαρξη, η παράνομη πηγή και η παράνομη χρήση εσόδων και ιδιαίτερα για ενέργειες που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως εγκληματικές. Στον άξονα αποτροπής και εκδήλωσης τέτοιων φαινομένων ιδιαίτερα καθοριστικός είναι ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού τομέα. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αφενός, αποτελούν το βασικό πυλώνα ομαλής λειτουργίας της οικονομικής δραστηριότητας και αφετέρου το βασικό μοχλό αποτροπής του ξεπλύματος. Ο ρόλος του χρηματοπιστωτικού τομέα στην αποτροπή ξεπλύματος μαύρου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και η θέσπιση κατάλληλων νόμων, έχει απασχολήσει έντονα την ευρωπαϊκή κοινότητα.

Η αποτροπή «ξεπλύματος μαύρου χρήματος» (anti-money laundering) και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας στο χρηματοπιστωτικό τομέα, αποτελεί ένα διαχρονικό πρόβλημα σε διεθνές επίπεδο. Η πολυδιάστατη και δύσκολα ελεγχόμενη ανάπτυξη του φαινομένου, έχει αυξήσει τις ανάγκες τόσο για νομοθετικές παρεμβάσεις όσο και για λήψη τεχνικών μέτρων προστασίας. Τα κράτη διεθνώς σε μια προσπάθεια διαμόρφωσης προστατευτικής δικλείδας της κοινωνίας έναντι ης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, διαμορφώνουν και εκσυγχρονίζουν το νομοθετικό πλαίσιο. Με βάση στοιχεία του Δ.Ν.Τ., το ξέπλυμα μαύρου χρήματος σε διεθνές επίπεδο, αγγίζει το 2 - 5% του παγκόσμιου Α.Ε.Π. καθιστώντας εκ των ουκ άνευ ανάγκη την αποτροπή του φαινομένου. Σε ευρωπαϊκό επίπεδο, διαχρονικά, λαμβάνονται αποφάσεις που σχετίζονται με τη νομοθετική αντιμετώπιση του ξεπλύματος μαύρου χρήματος και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζουν μια σειρά Οδηγιών που εκδίδονται από το 1991 με την τελευταία χρονικά να τοποθετείται στις 05.06.2015 (4^η Κοινοτική Οδηγία 2015/849).

Ο σκοπός της διατριβής είναι μέσω της θεωρητικής και της ερευνητικής προσέγγισης να αναδείξει το ρόλο του χρηματοπιστωτικού τομέα στην αποτροπή ξεπλύματος μαύρου χρήματος και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ειδική μνεία θα γίνει στη βαθύτερη κατανόηση του φαινομένου του EMX & XT από τραπεζοϋπαλλήλους ώστε να αναδειχθούν ως ένα «εργαλείο» στη διάθεση των Τραπεζών για την αποτελεσματική

αποτροπή του, μέσω απόκτησης γνώσεων, εκπαίδευσης και αυστηρής στάσης με κατεύθυνση την καταπολέμηση και εξάλειψη του.

Από τα βιβλιογραφικά στοιχεία που παρατέθηκαν, αλλά και από τη διενέργεια της έρευνας, προέκυψε ότι η αποτροπή του φαινομένου του EMX & XT από το χρηματοπιστωτικό τομέα είναι πρόβλημα πολύπλοκο και πολυσύνθετο. Η απόκτηση γνώσεων, η αυστηρή στάση και η συνεχής εκπαίδευση αποτελούν τους βασικούς πυλώνες αν όχι της καταπολέμησης και αποτροπής του φαινομένου, τουλάχιστον του σαφούς περιορισμού του.

Στα πλαίσια ανάλυσης του θέματος της αποτροπής του EMX & XT στο χρηματοπιστωτικό τομέα, ανέκυψαν μια σειρά ερευνητικών περιορισμών οι οποίοι εξ αρχής έγιναν αποδεκτοί. Συγκεκριμένα, ως προς το μεθοδολογικό πλαίσιο σημειώνεται ότι η επιλογή της παραγωγικής μεθόδου και του δομημένου ερωτηματολογίου με κλειστές και ανοικτές ερωτήσεις, απέκλεισε τα όποια ποιοτικά δεδομένα θα μπορούσαν να συλλεχθούν. Επίσης, η συγκέντρωση δεδομένων από πιστωτικά ιδρύματα εντός συγκριμένων γεωγραφικών ορίων, η ανάλυσή τους στα πλαίσια ορισμένων ερευνητικών ερωτημάτων και ο ορισμός δείγματος στη βάση προκαθορισμένης ποσόστωσης, προσέφερε συγκεκριμένη μορφή πληροφόρησης αποτελώντας ωστόσο πολύτιμη βάση για μελλοντικές έρευνες. Σε επίπεδο θεωρίας, ο σημαντικότερος ίσως περιορισμός αποτέλεσε η συγκέντρωση στοιχείων αναφορικά με την 4^η Κοινοτική Οδηγία που βρίσκεται ακόμα σε πρώιμο στάδιο μέχρι την καθολική υιοθέτηση και εφαρμογή της από την εθνική νομοθεσία των κρατών - μελών.

Μεθοδολογικά, η παρούσα διατριβή διακρίνεται σε δύο μέρη. Στο θεωρητικό πλαίσιο θα επιχειρηθεί να δοθούν απαντήσεις σε σημαντικά θεωρητικά ερωτήματα, όπως τι είναι το ξέπλυμα χρήματος, τι είναι η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας; τι είναι η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, πώς έχει διαμορφωθεί το διεθνές και ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο για την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες; ποια είναι η τυποποίηση των ύποπτων συναλλαγών; Αλλά και ποιες αλλαγές θα επιφέρει η 4^η Κοινοτική Οδηγία.

Στο ερευνητικό πλαίσιο ακολουθείται η φιλοσοφία του θετικισμού, προσεγγίζοντας παραγωγικά, με την ποσοτική μέθοδο, το δείγμα 104 τραπεζοϋπαλλήλων πέντε τραπεζών σε υποκαταστήματα στο κέντρο της πόλης της Αθήνας με τη χρήση ενός δομημένου ερωτηματολογίου είκοσι ερωτήσεων ώστε να ανιχνεύσει το επίπεδο των

γνώσεων και της εκπαίδευσης, αλλά και τις απόψεις τους για την αποτροπή του ΞΜΧ & ΧΤ.

Η πλήρης ανάλυση του θέματος της διατριβής και η επίτευξη των σκοπών της, επιτυγχάνεται με την παράθεση των διαθέσιμων βιβλιογραφικών δεδομένων αλλά και με την ανάλυση των ερευνητικών στοιχείων σε επιμέρους κεφάλαια. Ειδικότερα, το 1^ο κεφάλαιο εστιάζει στο Ξέπλυμα Χρήματος (ΞΧ), τα στοιχεία που το συνθέτουν όπως έννοια, μοντέλα και τεχνικές αλλά και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των ύποπτων τραπεζικών συναλλαγών.

Στο 2^ο κεφάλαιο, παρατίθενται στοιχεία σχετιζόμενα με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας και οι διαθέσιμοι μηχανισμοί του οργανωμένου εγκλήματος προς αυτήν την κατεύθυνση.

Το 3^ο κεφάλαιο της διατριβής αναλύει το διεθνές και ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, αναλύοντας τους σημαντικότερους νόμους (Οδηγίες 91/308/ΕΟΚ, 2001/97/ΕΚ, 2005/60/ΕΚ). Η παράθεση των συγκεκριμένων οδηγιών ουσιαστικά θα συμβάλλει στον εντοπισμό των διαφορών με την εφαρμογή της Οδηγίας 2015/849).

Στο 4^ο κεφάλαιο, αναλύεται το ελληνικό νομοθετικό πλαίσιο καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες όπως αυτό έχει διαμορφωθεί αλλά και οι διαχρονικές αλλαγές του μέσω των νόμων 2331/1995, 3424/2005, 3691/2008, 3875/2010 και 3932/2011.

Στο 5^ο κεφάλαιο, αναλύεται λεπτομερώς η διαδικασία ΞΧ στο χρηματοπιστωτικό τομέα (στάδια, τεχνικές κ.ά.) και ιδιαίτερα ο ρόλος του στην αποτροπή της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Συνεργασία Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και Αρχών, Διαμόρφωση Συναλλακτικού Προτύπου, Έλεγχος Συναλλαγών κλπ).

Στο 6^ο κεφάλαιο αναλύεται λεπτομερώς η 4^η Κοινοτική Οδηγία (2015/849) αλλά και οι νομοθετικές αλλαγές και καινοτομίες που επέρχονται στο ΞΧ σε ευρωπαϊκό επίπεδο.

Στο 7^ο κεφάλαιο, παρουσιάζονται η μεθοδολογία της έρευνας που διεξήχθη, τα συλλεχθέντα στοιχεία της έρευνας και η ανάλυσή τους, τα αποτελέσματα αλλά και οι συστάσεις για μελλοντική έρευνα επί του θέματος. Η διατριβή ολοκληρώνεται στο 8^ο κεφάλαιο με παράθεση όλων των εξαγόμενων συμπερασμάτων.

Κεφάλαιο 1

Ξέπλυμα Χρήματος (ΕΧ)

1.1 Εννοιολογικός Προσδιορισμός Ξεπλύματος Χρήματος (ΕΧ)

Ο εννοιολογικός προσδιορισμός του «Ξεπλύματος Χρήματος» (Money Laundering) παρουσιάζει διαφοροποιήσεις ανάλογα με τη σκοπιά από την οποία αντιμετωπίζεται. Η διαφορετικότητα στην εννοιολογική προσέγγιση στηρίζεται μεταξύ άλλων και στην αντιμετώπιση που τυγχάνει από τη νομοθεσία σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο. Ο όρος «ξέπλυμα χρημάτων» (ΕΧ) εμπεριέχει στοιχεία με τα οποία αποκρύπτεται η πραγματική, η αληθής προέλευση των χρημάτων ώστε να χρησιμοποιηθούν εν συνεχεία σε επενδύσεις, ακίνητα, χρηματοδότηση εγκληματικών και τρομοκρατικών πράξεων κλπ. (Harvey, 2005:339, Garcia et al, 1995:2).

Το ΕΧ εξασφαλίζει τη νομιμοφάνεια των παράνομων χρημάτων κυρίως για το οργανωμένο έγκλημα ώστε να μπορεί ελεύθερα να αξιοποιεί τα κεφάλαιά του (Leong, 2007:140-141). Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αποτελούν το πιο συχνό μέσο το οποίο χρησιμοποιείται για την εν λόγω διαδικασία χωρίς τις περισσότερες φορές να υφίσταται δόλος από την πλευρά τους ως προς τη μεταφορά, την κατάθεση ή την επένδυση των συγκεκριμένων κεφαλαίων που αποτελούν προϊόν παράνομης δραστηριότητας (United Nations International Drug Control Program, 1997:136). Η διενέργεια τέτοιου είδους συναλλαγών αποσκοπεί στην απόκρυψη της πραγματικής ή αληθινής κυριότητας (beneficial ownership) των κεφαλαίων (Dion, 2015:415-416).

Οι Maitland και οι συνεργάτες τους (2011:87) σημειώνουν ότι «ξέπλυμα χρήματος είναι η διαδικασία με την οποία τα έσοδα παράνομων δραστηριοτήτων, μέσα από μια σειρά

συναλλαγών οι οποίες συγκαλύπτουν την παράνομη προέλευσή τους, αποσκοπούν στη δημιουργία νόμιμης υπόστασης και προέλευσης». Διαφορετικός ορισμός αναφέρει ότι ως «ξέπλυμα χρήματος ορίζεται η διαδικασία μέσω της οποίας κάποιος αποκρύπτει την ύπαρξη, την παράνομη προέλευση ή την παράνομη χρησιμοποίηση εισοδημάτων και περιουσιακών στοιχείων» (Τραγάκης, 1996: 238). Ουσιαστικά δεν είναι τίποτε άλλο παρά το σύνολο των πράξεων και ενεργειών μέσω των οποίων ο ενδιαφερόμενος δίνει στην παράνομη φύση των χρημάτων νόμιμη υπόσταση και προέλευση (Soudijn, 2014:232).

Κατά έναν άλλο ορισμό, το ξέπλυμα χρήματος αποτελεί «είδος εγκληματικής δραστηριότητας που προσπαθεί να συγκαλύψει την έλλειψη νομιμότητας εσόδων του εγκλήματος, συγκαλύπτοντάς τα ως νόμιμα κέρδη» (He, 2010:15). Τα έσοδα από παράνομες δραστηριότητες είναι μια πολύπλοκη δραστηριότητα, στην οποία η πηγή και η φύση του «βρώμικου χρήματος» (dirty money) καλούνται να αποκτήσουν μέσω του ξεπλύματος νόμιμη υπόσταση ώστε στη συνέχεια να γίνουν χρησιμοποιήσιμα, μεταβιβάσιμα και διαπραγματεύσιμα (He, 2010:16). Ο Zeldin (1998:295) αναφέρει ότι «το ξέπλυμα χρήματος ορίζεται ως η διαδικασία με την οποία το παράνομο χρήμα παρουσιάζεται ως νόμιμο αποτελώντας ουσιαστικό στοιχείο δημιουργίας ταμειακών ροών από παράνομα κεφάλαια». Ο τρόπος, η μέθοδος και οι ακολουθούμενες τεχνικές που τα παράνομα χρήματα θα νομιμοποιηθούν περιορίζεται μόνο από το εύρος της φαντασίας αυτού που προβαίνει σε ξέπλυμα. Η αύξηση της έντασης του φαινομένου τις τελευταίες δεκαετίες, έχει υποχρεώσει τα περισσότερα κράτη διεθνώς στην υιοθέτηση και εφαρμογή ενός αυστηρότερου νομοθετικού πλαισίου ως προς το ΞΧ (Bosworth - Davies, 2007:47-49).

1.2 Μοντέλα Ξεπλύματος Χρήματος

Η διαδικασία του ξεπλύματος ακολουθεί διαφορετικά μοντέλα και φάσεις ανάλογα με την πηγή προέλευσης των χρημάτων, τη μετέπειτα αξιοποίησή τους, τη μετατροπή τους σε άλλη μορφή (από μετρητά σε τίτλους, ακίνητα, χρυσό κλπ) (Mendes & Oliveira, 2012:55-56). Άλλωστε, η ίδια η ανάγκη πρόληψης και καταστολής των φαινομένων ξεπλύματος ουσιαστικά κατεύθυνε τη διαμόρφωση συγκεκριμένων κατά περίπτωση μοντέλων (Moreira, 2007:1). Η ένταξη της εκάστοτε διαδικασίας ξεπλύματος σε

συγκεκριμένα πλαίσια και μοντέλα σαφώς και δε θα μπορούσε να θεωρηθεί ως μοναδική λύση επί του θέματος. Ωστόσο, η διαμόρφωση μοντέλων καθιστά ευκολότερη την πρόληψη καθώς μέσω συγκεκριμένων παρατηρήσεων επί συναλλαγών είναι ευκολότερος ο εντοπισμός των παράνομων και παράτυπων δραστηριοτήτων (Arnone & Borlini, 2010: 227).

Πλέον, οι αλλαγές που συντελούνται σε παγκόσμιο, οικονομικό και τεχνολογικό επίπεδο είναι τέτοιες που έχουν καταστήσει το ΞΧ ως ένα από τα σημαντικότερα ανά τον κόσμο ζητήματα (Irwin et al, 2014:51-52). Το φαινόμενο πλέον ανθεί όχι μόνο σε αναπτυσσόμενες χώρες, αλλά και σε ιδιαίτερα αναπτυγμένες απαιτώντας περισσότερο μια κοινή παγκόσμια αντιμετώπιση αντί τοπικής ή εθνικής. Η καταπολέμηση του ξεπλύματος χρήματος λόγω του γεγονότος ότι αποτελεί θεμέλιο λίθο δημιουργίας υγιών συνθηκών ανταγωνισμού μεταξύ των κρατών, θα εξαλείψει τυχόν εγκληματικές ή παράνομες δραστηριότητες που συνδέονται με το ξέπλυμα και θα προωθήσει την υγιή οικονομική ανάπτυξη (Araujo, 2006:266).

Η διαμόρφωση μοντέλων για το ΞΧ αφενός αποσκοπεί στην ένταξη της εκάστοτε διαδικασίας σε ένα συγκεκριμένο πρότυπο παρατήρησης και αφετέρου στην κατανόηση και τον προσδιορισμό της έκτασης που αυτό λαμβάνει (Buchanan, 2004:117). Επίσης, θα πρέπει να σημειωθεί ότι για την κατανόηση του τρόπου με τον οποίο συντελείται το ΞΧ σε κάθε χώρα έχουν υιοθετηθεί διαφορετικά μοντέλα τα οποία ανταποκρίνονται στις ανάγκες, τις απαιτήσεις και τις προσπάθειες πρόληψης αλλά και στον τρόπο με τον οποίο οργανώνεται και λειτουργεί κάθε κράτος. Μεταξύ των μοντέλων που διακρίνονται είναι εκείνο του κύκλου, το τελεολογικό και των τριών (3) φάσεων. Τα δύο (2) πρώτα μοντέλα ξεπλύματος χρήματος έχουν μια πιο ευρωπαϊκή προσέγγιση και αντίληψη έναντι του 3^{ου} το οποίο αποτελεί έκφραση αμερικανικών προτύπων πρόληψης και ελέγχου. Ειδικότερα:

- 1. Μοντέλα Κύκλου (Money Laundering Cycle).** Τα Μοντέλα Κύκλου βασίζονται στη φιλοσοφία ότι τα χρηματικά κεφάλαια που προέρχονται από παράνομες και εγκληματικές δραστηριότητες, αφού νομιμοποιηθούν μέσω του ξεπλύματος «επανεπενδύονται» σε παράνομες είδους δραστηριότητες. Η χρηματοδότηση είναι είτε άμεση, είτε έμμεση υπό μορφή επενδύσεων (Blomberg et. al, 2004:464-465). Στα συγκεκριμένα μοντέλα εντάσσεται και το αντίστοιχο του Zünd ο οποίος παρομοιάζει τη διαδικασία του ξεπλύματος χρήματος κατ' αναλογία με τη λειτουργία ενός υδρολογικού συστήματος. Το ΞΧ εκφράζεται ως

μια κλειστού τύπου διαδικασία ανακύκλωσης και επαναπροώθησης των νομιμοφανών κεφαλαίων σε νέες έκνομες δραστηριότητες (Κάτσιος, 1998:78).

2. Τελεολογικό Μοντέλο (Teleological Model). Στο τελεολογικό μοντέλο η μεγαλύτερη βαρύτητα αποδίδεται στους λόγους για τους οποίους διενεργείται το ΞΧ από παράνομες δραστηριότητες. Η επίτευξη των στόχων του οργανωμένου εγκλήματος στηρίζεται στην τήρηση ενός αυστηρού πλαισίου, στις κατά περίπτωση δράσεις με τη συνδρομή τρίτων οι οποίοι της περισσότερες φορές είναι τραπεζικά στελέχη, δικαστικοί, δικηγόροι, λογιστές κ.ά. Διαδικαστικά, το τελεολογικό μοντέλο απαρτίζεται από τρεις (3) φάσεις: νομιμοποίηση κεφαλαίων, αποφυγή φορολόγησης και χρηματοδότηση παράνομων δραστηριοτήτων (Mugarura, 2012:15).

3. Μοντέλα Φάσεων (Phase Model). Η αξία των χρημάτων από παράνομες δραστηριότητες ουσιαστικά αποκτάται με την ολοκλήρωση της διαδικασίας νομιμοποίησης, κυρίως μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος. Στα μοντέλα φάσεων το ΞΧ διακρίνεται σε 1^ο βαθμού (νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων, βραχυπρόθεσμες συναλλαγές, συγκάλυψη παράνομων δραστηριοτήτων) και 2^ο βαθμού (νομιμοποίηση περιουσιακών στοιχείων αποκλειστικά από παράνομες δραστηριότητες, δημιουργία βραχυπρόθεσμων επενδύσεων, ολοκλήρωση συγκάλυψης παράνομων δραστηριοτήτων) ενώ περιλαμβάνει χώρες που δημιουργούν «βρώμικο» χρήμα και χώρες που το «ξεπλένουν» (φορολογικοί παράδεισοι) (Schwarz, 2011:38). Μεταξύ των μοντέλων φάσεων που ξεχωρίζει είναι το Αμερικάνικο το οποίο ωστόσο υιοθετείται και σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Οι φάσεις στο συγκεκριμένο μοντέλο είναι τρεις (3): εναπόθεσης (placement), διαστρωμάτωσης συναλλαγών (layering) και ολοκλήρωσης (integration). Το συγκεκριμένο μοντέλο είναι το συχνότερα εφαρμόσιμο στο χρηματοπιστωτικό τομέα.

διατηρώντας ταυτόχρονα το απόρρητο των τραπεζικών συναλλαγών (Lisanawati, 2010:166).

Η έμμεση διοχέτευση των παράνομων κεφαλαίων είναι δυσκολότερη, παρουσιάζει πληθώρα τεχνικών ενώ σε πολλές περιπτώσεις απαιτείται και η συμμετοχή προσώπων από το χρηματοπιστωτικό τομέα, δικηγόρων, συμβολαιογράφων, λογιστών, χρηματοοικονομικών οργανισμών, υπεράκτιων εταιρειών κλπ. Στις έμμεσες τεχνικές διοχέτευσης παράνομων κεφαλαίων ιδιαίτερα καθοριστικός είναι και ο ρόλος της τεχνολογίας η εξέλιξη της οποίας αποτελεί πολύτιμο εργαλείο ολοκλήρωσης του ξεπλύματος χρήματος από παράνομες δραστηριότητες. Μεταξύ των εμμέσων τεχνικών περιλαμβάνονται οι εξής:

- 1. Ενδιάμεσοι Λογαριασμοί Πληρωμών.** Στους συγκεκριμένους λογαριασμούς, οι οποίοι δημιουργούνται στα τραπεζικά ιδρύματα από συνδικαιούχους, κατατίθενται υψηλά ποσά τα οποία το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αναλαμβάνει να διαχειριστεί εκτελώντας τραπεζικές εργασίες έναντι αμοιβής. Στους ενδιάμεσους λογαριασμούς πληρωμών παρέχεται η δυνατότητα έκδοσης επιταγών, αναλήψεων και καταθέσεων γεγονός που καθιστά ιδιαίτερα δύσκολο τον εντοπισμό των παράνομων κεφαλαίων (Lisanawati, 2010:167).
- 2. Διαδικτυακές Τραπεζικές Συναλλαγές (Internet Banking).** Η δυνατότητα εκτέλεσης τραπεζικών εργασιών μέσω του διαδικτύου (μεταφορές κεφαλαίων, πληρωμές, αγορές επενδυτικών προϊόντων κλπ) από τους πελάτες σε οποιοδήποτε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα του κόσμου, δημιούργησε ένα ιδιαίτερα δύσκολο ως προς τον έλεγχο περιβάλλον (Sterling, 2015:271, Olasanmi, 2010:2-3, Buchanan, 2004:119, Thomason, 2009:18).
- 3. Χρηματοπιστωτικός Τομέας.** Ο χρηματοπιστωτικός τομέας αποτελεί ίσως το σημαντικότερο μέσο νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η επένδυση σε χρηματοοικονομικά και χρηματιστηριακά προϊόντα αποτελεί τη συνηθέστερη πρακτική για νομιμοποίηση παράνομων εσόδων. Μεταξύ αυτών ξεχωρίζουν οι προθεσμιακές καταθέσεις, τα αμοιβαία κεφάλαια, τα ανώνυμα ομόλογα, τα παράγωγα, τα συνταξιοδοτικά προγράμματα, τα συμβόλαια δικαιώματος προαίρεσης (options) (Vaithilingam & Nair, 2007:354-355).
- 4. Εταιρείες «Βιτρίνες».** Αποτελούν οικονομικές μονάδες με υψηλά επίπεδα ρευστότητας και σταθερά λειτουργικά έξοδα στοιχεία που προσδίδουν στη

διαδικασία ξεπλύματος αμεσότητα και ευκολία (Arnone & Borlini, 2010:238, Buchanan, 2004:118).

- 5. Εξωχώριες – Υπεράκτιες Εταιρείες (Offshore).** Οι συγκεκριμένες εταιρείες, που συστήνονται κυρίως σε χώρες φορολογικούς παραδείσους, εξασφαλίζουν ανωνυμία, αποφυγή πληρωμής φόρων, άνοιγμα τραπεζικών λογαριασμών σε συνάλλαγμα, ευελιξία της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αποτελούν επιλογή ξεπλύματος χρήματος εξαιτίας των πλεονεκτημάτων και προνομίων που εξασφαλίζουν στον ιδιοκτήτη (Nikoloska & Simonovski, 2012:458, Lévesque, 2012).

1.4 Χαρακτηριστικά Ύποπτων Συναλλαγών

Ο χαρακτηρισμός μιας χρηματοπιστωτικής συναλλαγής ως ύποπτης, είναι μια πολύ δύσκολη και συχνά πολύπλοκη διαδικασία, που τις περισσότερες φορές καλούνται να διαχειριστούν οι υπάλληλοι και τα διευθυντικά στελέχη με βάση τις προσωπικές εμπειρίες, γνώσεις, την εκπαίδευση αλλά και τα υποκειμενικά στοιχεία της προσωπικότητάς τους (Rahman, 2013:160).

Ο σχηματισμός σαφούς εικόνας αναφορικά με το ποια συναλλαγή θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως ύποπτη, προϋποθέτει συστηματική μελέτη περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες οι οποίες διαχρονικά έχουν παρατηρηθεί στο χρηματοπιστωτικό κλάδο. Στοιχεία όπως το άνοιγμα λογαριασμού σε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα μακριά από τον τόπο κατοικίας, ασυνήθιστες τραπεζικές συναλλαγές, υψηλές καταθέσεις ή αναλήψεις ποσών θα μπορούσαν εν δυνάμει να υποκρύπτουν ύποπτες συναλλαγές, χωρίς ωστόσο τα παραπάνω στοιχεία να αποτελούν από μόνα τους δεδομένα για ξέπλυμα χρήματος ή ύποπτων συναλλαγών (Chaikin, 2009:239).

Ο προσδιορισμός των κριτηρίων και χαρακτηριστικών εκείνων που θα μπορούσαν να προσδιορίσουν μια συναλλαγή ως ύποπτη, έχει εν μέρει επιτευχθεί μέσω των κατάλληλων νόμων και οδηγιών που εκδίδονται προς τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Σε κάθε περίπτωση, απαιτείται ανάλογη εκπαίδευση του προσωπικού ώστε αξιοποιώντας το νομοθετικό πλαίσιο να ασκούν τα συγκεκριμένα καθήκοντα με τον καλύτερο δυνατό τρόπο. Ειδικότερα, μεταξύ των χαρακτηριστικών που θα μπορούσαν να υποκρύπτουν ύποπτη συναλλαγή συγκαταλέγονται τα ακόλουθα:

- 1. Αδικαιολόγητες χρηματοπιστωτικές συναλλαγές με βάση το συναλλακτικό προφίλ του πελάτη.** Συγκεκριμένα, κατάθεση, μεταφορά ή ανάληψη μεγάλων κεφαλαίων που δε δικαιολογούνται από το προφίλ του πελάτη θα μπορούσαν να δημιουργήσουν υποψίες σχετικά με την ύπαρξη νομιμοποίησης εσόδων (Rahman, 2013:162).
- 2. Συστηματική προσπάθεια μεταβολής υπολοίπου λογαριασμού.** Αδικαιολόγητες χρεοπιστώσεις, «σπάσιμο» λογαριασμών ώστε να μην κινηθούν υποψίες αναφορικά με το ύψος των διαθέσιμων κεφαλαίων, εμβάσματα και γενικά οποιαδήποτε τραπεζική συναλλαγή που δεν συνάδει με το συναλλακτικό προφίλ του πελάτη (Τραγάκης, 1996: 286).
- 3. Μεταφορές κεφαλαίων στο εξωτερικό, εμβάσματα.** Στις περιπτώσεις πελατών χωρίς σχετική επαγγελματική δραστηριότητα (π.χ. εισαγωγές – εξαγωγές) που διενεργούν συναλλαγές μεταφοράς κεφαλαίων στο εξωτερικό, μετατροπή συναλλάγματος, ταξιδιωτικές επιταγές, είσπραξη εσόδων από το εξωτερικό χωρίς ανάλογη δικαιολόγηση, αποτελούν κριτήριο προς αξιολόγηση για ύποπτες συναλλαγές (Hossam et al, 2015:306).
- 4. Διενέργεια συναλλαγών μεγάλου ύψους με μετρητά.** Η οποιαδήποτε τραπεζική συναλλαγή με μεγάλο ύψος και υπό μορφή μετρητών, αποτελεί κριτήριο προς αξιολόγηση (OPF, 2015:5).
- 5. Συναλλαγές με ισχυρές ενδείξεις υποψιών λόγω συναλλακτικού προφίλ.** Πελάτες που κατά το παρελθόν έχουν εμφανίσει δραστηριότητα ή συναλλαγή που αντίκειται στους όρους των τραπεζικών συναλλαγών (Τραγάκης, 1996: 286).

Κεφάλαιο 2

Νομιμοποίηση Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες & Χρηματοδότηση Τρομοκρατίας

2.1 Η Έννοια της Νομιμοποίησης Εσόδων από Παράνομες Δραστηριότητες

Η έννοια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες στο άρθρο 1§ 2 της Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου αναφέρεται ως «*συμπεριφορά που τελείται εκ προθέσεως και περιλαμβάνει: μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας, εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματική*

δραστηριότητα, απόκρυψη ή συγκάλυψη της αλήθειας, απόκτηση, η κατοχή ή χρήση την εν λόγω περιουσίας εν γνώσει, συμμετοχή σε σύσταση οργάνωσης για τη διάπραξη της, απόπειρα διάπραξης, υποβοήθηση, υποκίνηση, διευκόλυνση» (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, 2005:6).

Σε κάθε περίπτωση η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι μια αρκετά πολύπλοκη διαδικασία που ξεφεύγει από τα στενά όρια ενός ορισμού. Σε κάθε περίπτωση η φύση του χρήματος είναι τέτοια ώστε ακόμη και μεταφορικά δεν μπορεί να θεωρηθεί ως «καθαρό». Στη βιβλιογραφία, η συχνή χρήση όρων όπως «βρώμικο χρήμα» (dirty money) ή «μαύρο χρήμα» (black money) και «ξέπλυμα μαύρου χρήματος»

(money laundering) αποτέλεσαν τον οδηγό βασικής κατεύθυνσης της διαδικασίας νομιμοποίησής του. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες περιλαμβάνει τα χρηματικά κεφάλαια που προέρχονται από οποιαδήποτε έκνομη δραστηριότητα (εμπόριο ναρκωτικών, όπλων κλπ) ακόμη και φορολογικής φύσης, κατά τα οριζόμενα στην τελευταία Κοινοτική Οδηγία (2015/849) η οποία έχει τεθεί σε ισχύ από τις 25.06.2015.

Ο χαρακτηρισμός «νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες» για οποιαδήποτε συναλλαγή, είτε αφορά στο χρηματοπιστωτικό τομέα, είτε όχι, στηρίζεται στην αξιολόγηση επιμέρους κριτηρίων όπως η επάρκεια εκπαίδευσης του προσωπικού, η γνώση, η πρόθεση ή ο σκοπός ενώ μπορεί να υφίσταται ακόμη και αν οι δραστηριότητες από τις οποίες προέρχονται τα προς νομιμοποίηση περιουσιακά στοιχεία, διαπράττονται στο έδαφος άλλου κράτους - μέλους ή τρίτης χώρας. Άλλωστε, στις «παράνομες δραστηριότητες» περιλαμβάνονται το σύνολο εκείνων που νομοθετικά έχουν οριστεί ως τέτοιες.

2.2 Η Φυσιολογία του Οργανωμένου Εγκλήματος

Το οργανωμένο έγκλημα απειλεί όλο και περισσότερο τις τελευταίες δεκαετίες το πολιτικό, κοινωνικό και οικονομικό υπόβαθρο. Σε παγκόσμιο επίπεδο εκτιμάται ότι τα έσοδα παράνομων δραστηριοτήτων που νομιμοποιούνται αγγίζουν τα 5 δις – 1 τρις \$ σε ετήσια βάση με το μεγαλύτερο ποσοστό εξ αυτών να προέρχεται από την παραγωγή και διακίνηση ναρκωτικών ουσιών. Το οργανωμένο έγκλημα, που συγκεντρώνει τα συγκεκριμένα τεράστια κεφάλαια, προσφεύγει στην πρακτική του «ξεπλύματος» αφενός για να τους δοθούν νόμιμη υπόσταση και αφετέρου για να εξαφανίσουν οποιοδήποτε ενοχοποιητικό στοιχείο, καθιστώντας με αυτόν τον τρόπο την ποινική δίωξή τους πολύ δύσκολη αν όχι αδύνατη (Τραγάκης, 1996: 23, Κάτσιος, 1998:67).

Ο στόχος για το οργανωμένο έγκλημα μέσω του «ξεπλύματος» είναι όχι μόνο η αξιοποίηση των κεφαλαίων για επενδύσεις, επιχειρηματικότητα, ανάπτυξη κλπ. αλλά και η χρηματοδότηση παράνομων δραστηριοτήτων που χαρακτηρίζονται ως εγκληματικές. Στην επίτευξη του στόχου τους, βασικό «εργαλείο» αποτελεί το παγκόσμιο χρηματοπιστωτικό σύστημα από το οποίο επωφελούνται στο έπακρο, η αξιοποίηση των δυνατοτήτων της τεχνολογίας, η σύσταση εξωχώριων ή υπεράκτιων

εταιρειών (offshore) κ.ο.κ. (Arnone & Borlini, 2010:240). Επίσης, η τεράστια ρευστότητα που διαθέτουν επιτρέπει την αξιοποίηση του καλύτερου ανθρώπινου δυναμικού από επιστημονικής άποψης (νομικούς, οικονομολόγους, συμβούλους, τεχνικούς πληροφορικής κλπ) ώστε να υπάρχει άμεση και ταχεία πληροφόρηση για τυχόν νομοθετικές αλλαγές, μεταβολές στις οικονομικές συναλλαγές, ευκαιρίες αξιοποίησης τεχνολογίας κλπ. (Gilmour, 2015:2). Με βάση τα συγκεκριμένα στοιχεία, η πρόληψη και η καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες περιπλέκονται σε τέτοιο βαθμό καθιστώντας τη μάχη του χρηματοπιστωτικού τομέα και των διωκτικών Αρχών με το οργανωμένο έγκλημα άνιση (Ping, 2004:380). Το χρηματοπιστωτικό σύστημα, παρά τις όποιες προσπάθειες, εξακολουθεί ως ένα βαθμό να παραμένει προσιτό, ευάλωτο και τρωτό στη βούληση του οργανωμένου εγκλήματος τόσο σε εθνικό όσο και σε διεθνές επίπεδο (Johnston & Carrington, 2006:49).

Πλέον, θα πρέπει να είναι απόλυτα κατανοητό ότι το οργανωμένο έγκλημα όχι μόνο μετέχει ενεργά στο παγκόσμιο οικονομικό κύκλωμα, αλλά σε αρκετές περιπτώσεις απειλεί ή έχει ήδη υπονομεύσει ολόκληρο το κοινωνικοπολιτικό σύστημα (Zdanowicz, 2004:53-55). Οι επιδράσεις του «βρώμικου» ή «μαύρου» χρήματος στην εθνική οικονομία γίνονται αντιληπτές από τη στιγμή που το οργανωμένο έγκλημα αποφασίζει να ιδρύσει και να ελέγξει νόμιμα λειτουργούσες επιχειρήσεις προσδίδοντας την αναγκαία νομιμοφάνεια στα παράνομα έσοδα. Τέλος, σημαντικές απειλές του οργανωμένου εγκλήματος μέσω της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι η διατάραξη της ομαλότητας και αξιοπιστίας για το χρηματοπιστωτικό τομέα, η αδυναμία άσκησης δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής, η λήψη πρόσθετων φορολογικών μέτρων και η εν γένει διατάραξη της ομαλούς λειτουργίας των οικονομικών και κοινωνικών θεσμών (Τραγάκης, 1996:24).

2.3 Μηχανισμοί Οργανωμένου Εγκλήματος για τη Νομιμοποίηση Εσόδων

Το οργανωμένο έγκλημα έχει στη διάθεσή του μια σειρά μηχανισμών τους οποίους αξιοποιεί στα πλαίσια της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Blomberg et al, 2004^a:18). Ακολουθούν οι βασικές φάσεις για το «ξέπλυμα» (εναπόθεση, διαστρωμάτωση συναλλαγών και ολοκλήρωση) στη βάση αξιολόγησης

κάθε φορά του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου, του βαθμού πρόληψης και καταστολής τέτοιων δράσεων στις οποίες έχουν εναρμονιστεί τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ακόμα και η διατήρηση της ανωνυμίας ή του απορρήτου των συναλλαγών. Είναι αυτονόητο ότι στην προσπάθεια να αποκρύψουν ή να μην εμφανίσουν κανένα ίχνος στις συναλλαγές, επιλέγουν χώρες που λειτουργούν και κινούνται προς αυτήν την κατεύθυνση (Brock et al, 2004:1008-1009, Tofangsaz, 2015:112).

Η ελλιπής ή απύσχα νομοθεσία, η χαλαρότητα των μηχανισμών ελέγχου και η ευρεία διάθεση χρηματοπιστωτικών προϊόντων, λειτουργούν ελκυστικά για το οργανωμένο έγκλημα στην προσπάθειά του να νομιμοποιήσει παράνομα έσοδα. Οι αλλαγές που σημειώνονται συνολικά στον τρόπο που λειτουργεί το χρηματοπιστωτικό σύστημα, δίνει διεξόδους στο οργανωμένο έγκλημα για ΞΧ (Blomberg et al, 2004^β:465-466). Η ευκολία διενέργειας συναλλαγών με τη χρήση ηλεκτρονικών μέσων, η κατάργηση των περιορισμών στο κοινοτικό και διεθνές εμπόριο αγαθών και υπηρεσιών, οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων κλπ. είναι ορισμένα από τα δεδομένα που αξιοποιούνται προσδίδοντας μ' αυτόν τον τρόπο στο «ξέπλυμα» μια νομιμοφανή υπόσταση (Zdanowicz, 2004:53-55).

Στους μηχανισμούς του οργανωμένου εγκλήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων εντάσσεται ακόμη και η ίδια η λειτουργική δομή, η κοινωνική οργάνωση και η φιλοσοφία χωρών αναφορικά με το χειρισμό κεφαλαίων παράνομων δραστηριοτήτων (Enders & Sandler, 2002:14). Ειδικότερα, μη αναπτυγμένες χώρες ή χώρες που ανθούν οι εγκληματικές οργανώσεις, ουσιαστικά «επιτρέπουν» τη διοχέτευση παράνομων εσόδων στο χρηματοπιστωτικό σύστημα σε μια προσπάθεια τόνωσης τόσο του ιδίου όσο και ολόκληρης της εθνικής οικονομίας (Arnone & Borlini, 2010: 228). Η διασύνδεση ωστόσο που έχει επιτευχθεί στο χρηματοπιστωτικό τομέα έχει ως αποτέλεσμα τη διοχέτευση των παράνομων εσόδων ανά τον κόσμο επηρεάζοντας συνολικά τη λειτουργία και την «καθαρότητα» του χρηματοπιστωτικού συστήματος (Brock et al, 2004:1017).

2.4 Χρηματοδότηση Τρομοκρατίας από Νομιμοποίηση Εσόδων Εγκληματικών Δραστηριοτήτων

Η σύνθεση της τρομοκρατίας συνεπικουρούμενη από το οργανωμένο έγκλημα, παρουσιάζει τα τελευταία χρόνια ιδιαίτερο ενδιαφέρον λόγω της διευρυμένης επίδρασης που έχει ασκήσει στην ομαλή λειτουργία του χρηματοπιστωτικού τομέα (Haynes, 2008:309). Η δράση των οργανωμένων εγκληματικών οργανώσεων είναι τέτοια ώστε σε συνδυασμό με την τρομοκρατία να αποτελούν μία από τις σημαντικότερες απειλές. Οι τρομοκρατικές οργανώσεις χρηματοδοτούνται από το οργανωμένο έγκλημα σε μια ιδιότυπη σχέση συνεργασίας – συναλλαγής: η τρομοκρατία έχει ανάγκη το οργανωμένο έγκλημα και αντίστροφα. Συγκεκριμένα, οι τρομοκρατικές οργανώσεις τροφοδοτούν το οργανωμένο έγκλημα με πλαστά έγγραφα, όπλα, μεταφορές και σε αντάλλαγμα λαμβάνουν χρηματοδότηση (Simser, 2011:336).

Ο κίνδυνος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αυξάνει δραματικά όταν αυτά χρησιμοποιούνται στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Enders et al, 1992:533). Η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας μέσω νομιμοποίησης εσόδων εγκληματικών δραστηριοτήτων έχει πλέον λάβει διεθνή υπόσταση. Η συγκεκριμένη χρηματοδότηση αφενός εξασφαλίζει τη «βιωσιμότητά» τους και αφετέρου επιτρέπει τη συνέχιση παράνομων δραστηριοτήτων (Judson & Orphanides, 1999:117-118, Καραδήμας & Καραδήμα, 2015:29). Τρομοκρατικές δράσεις αναλαμβάνονται είτε μεμονωμένα και προς τρίτες χώρες διατηρώντας ως «έδρα» μια συγκεκριμένη χώρα, είτε μέσω της διαμόρφωσης κατάλληλου δικτύου στο εσωτερικό, σε συνεργασία με το οργανωμένο έγκλημα. Η ομοιότητα της λειτουργίας των τρομοκρατικών και των εγκληματικών οργανώσεων είναι τέτοια ώστε πολλές φορές να συγχέονται ή ακόμα και να ταυτίζονται (Tofangsaz, 2015:113).

Σε μια προσπάθεια καταγραφής της σύγχρονης παγκόσμιας πραγματικότητας αναφορικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, σημειώνεται ότι η εκτέλεση τρομοκρατικών ενεργειών απαιτεί την ύπαρξη όπλων, εκρηκτικών μηχανισμών, κατάλληλου κυκλώματος μελών, μεταφορικών μέσων τα οποία καθιστούν αναγκαία την ύπαρξη μεγάλων χρηματικών κεφαλαίων (Tofangsaz, 2015:114). Το «κόστος» για τις

τρομοκρατικές οργανώσεις παρουσιάζεται εξαιρετικά υψηλό καθιστώντας την τέλεση τέτοιων ενεργειών δυνατή μόνο μέσω της εισροής «μαύρου» ή «ξεπλυμένου» χρήματος (Judson & Orphanides, 1999:118).

Ιστορικά, η τρομοκρατία υφίστατο και θα εξακολουθήσει να υφίσταται ως φαινόμενο καθιστώντας αναγκαία την άμεση αντιμετώπισή του. Η μια πλευρά της αντιμετώπισης, εστιάζει στη λήψη όλων των αναγκαίων νομοθετικών και όχι μόνο μέτρων ώστε να περιοριστεί η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος που αποτελεί βασική πηγή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (Haynes, 2008:309). Ακόμα περισσότερο, οι προσπάθειες πρόληψης νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι βέβαιο ότι θα λειτουργήσουν θετικά προς την κατεύθυνση εξάλειψης της τρομοκρατίας. Στην περίπτωση που κάτι τέτοιο επιτευχθεί, θα αποκοπεί και ο ομφάλιος λώρος που συνδέει το «ξέπλυμα» χρήματος με την τρομοκρατία (Simser, 2011:337, Καραδήμας & Καραδήμα, 2015:29).

Κεφάλαιο 3

Διεθνές & Ευρωπαϊκό Νομοθετικό Πλαίσιο για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

3.1 Διεθνές Νομοθετικό Πλαίσιο Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελούν τις τελευταίες δεκαετίες ένα ζήτημα που απασχολεί έντονα τη Διεθνή Κοινότητα. Με μια σειρά νομοθετημάτων και διεθνών συμβάσεων, το Συμβούλιο Ηνωμένων Εθνών και το Συμβούλιο της Ευρώπης έχουν καταβάλει σημαντικές προσπάθειες περιορισμού και καταπολέμησης του φαινομένου. Το ΕΧ και η αντιμετώπιση εγκληματικών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με αυτό αντιμετωπίστηκε με τη δημιουργία ενός ισχυρού διεθνούς νομοθετικού πλαισίου που περιλαμβάνει τις εξής διεθνείς συμβάσεις:

1. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών εναντίον της Παράνομης Διακίνησης Ναρκωτικών και Ψυχοτρόπων Ουσιών (Σύμβαση της Βιέννης 1988). Σύμφωνα με παλαιότερα ψηφίσματα του ΟΗΕ (33/168 στις 20.12.1978, 35/195 στις 15.12.1980, 36/132 στις 14.12.1981, 40/122 στις 13.12.1985 κ.ά.) επιβεβαιώθηκε η σημασία δημιουργίας σύμβασης κατά της παράνομης διακίνησης ναρκωτικών και ψυχοτρόπων ουσιών το 1988. Τα κράτη διεθνώς, κλήθηκαν, μέσω της συγκεκριμένης σύμβασης, να βελτιώσουν τα επίπεδα συνεργασίας τους και ταυτόχρονα να θεσπίσουν το απαραίτητο νομοθετικό πλαίσιο ενσωματώνοντας ταυτόχρονα τη Σύμβαση στο εθνικό τους δίκαιο (United Nations, 1990).
2. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συγκάλυψη, έρευνα, κατάσχεση και δήμευση των εσόδων από εγκλήματα. Ο στόχος της συγκεκριμένης σύμβασης, ήταν η διευκόλυνση της διεθνούς συνεργασίας και της αμοιβαίας συνδρομής για τη διερεύνηση και τον εντοπισμό εγκληματικών δραστηριοτήτων, την κατάσχεση και τη δήμευση αυτών. Η Σύμβαση είχε ως στόχο να βοηθήσει τα κράτη μέλη στη δημιουργία ενός ενιαίου νομοθετικού πλαισίου αντιμετώπισης. Συγκεκριμένα, προβλέφθηκε συνεργασία μεταξύ των κρατών – μελών με ανταλλαγή πληροφοριών, λήψη προσωρινών μέτρων, όπως πάγωμα τραπεζικών λογαριασμών, κατάσχεση περιουσίας, δήμευση με ειδικό σημείο αναφοράς την αυξημένη συνεργασία σε κάθε επίπεδο (Council of Europe, 1990).
3. Σύμβαση του Συμβουλίου της Ευρώπης για τη συγκάλυψη, έρευνα, κατάσχεση και δήμευση των εσόδων από εγκλήματα, η οποία κυρώθηκε με τον Περί της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για τη συγκάλυψη, έρευνα, κατάσχεση και δήμευση των προϊόντων του εγκλήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Το Συμβούλιο της Ευρώπης (Council of Europe) αποφάσισε να τροποποιήσει και να διευρύνει τη Σύμβαση του 1990 λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η τρομοκρατία δεν μπορεί να χρηματοδοτηθεί μόνο από εγκληματικές δραστηριότητες αλλά και μέσα από νόμιμες δραστηριότητες και διαδικασίες. Η συγκεκριμένη σύμβαση αποτέλεσε την 1^η διεθνή συνθήκη που κάλυπτε τόσο την πρόληψη, όσο και τον έλεγχο του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Το στοιχείο που τονίστηκε στη συγκεκριμένη σύμβαση και επί του οποίου βασίστηκε η σύνταξή της, ήταν το

γεγονός ότι η ταχεία πρόσβαση σε οικονομικές πληροφορίες ή πληροφορίες σχετικά με τα περιουσιακά στοιχεία που κατέχονται από εγκληματικές οργανώσεις (συμπεριλαμβανομένων των τρομοκρατικών οργανώσεων) αποτελούν τον βασικό προληπτικό και κατασταλτικό παράγοντα (Council of Europe, 2005).

4. Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά της Διαφθοράς (Convention Against Corruption). Η συγκεκριμένη σύμβαση εστίασε στην προώθηση και καθιέρωση μιας σειράς μέτρων πρόληψης και καταστολής της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Ειδικότερα, ενίσχυσε το πλαίσιο συνεργασίας μεταξύ των κρατών, τις δυνατότητες άσκησης δίωξης και δέσμευσης περιουσιών προϊόντων τέτοιων δράσεων και τη συγκρότηση αρμόδιων οργάνων και εποπτικών αρχών. Επίσης, προβλέφθηκε η ανεξαρτησία των δικαστικών αρχών σε περιπτώσεις ελέγχου νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ενώ ενισχύθηκε το πλαίσιο για την υπεξαίρεση και τη διαφθορά ως αξιόποινων πράξεων. Σε ξεχωριστό κεφάλαιο της σύμβασης, σημειώνεται η διεθνής συνεργασία επί ποινικών θεμάτων και θεμάτων έκδοσης και μεταφοράς καταδικασθέντων ενισχύοντας με αυτόν τον τρόπο την αμοιβαία δικαστική συνδρομή. Τα κράτη πλέον έχουν τη δυνατότητα επιβολής ποινικών κυρώσεων μέσω κοινών ερευνών, ηλεκτρονική παρακολούθηση και γενικά με κάθε πρόσφορο μέσο. Τα τραπεζικά ιδρύματα καλούνται να επαληθεύουν την ταυτότητα των πελατών και των πραγματικών δικαιούχων, να ελέγχουν τις συναλλαγές που θεωρούν ύποπτες σε συνεργασία με τις Αρχές ενώ και σε επίπεδο προσωπικού, θα πρέπει να παρέχουν όλη την αναγκαία τεχνική εκπαίδευση και κατάρτιση (United Nations, 2004:7-56).

3.2 Ευρωπαϊκό Νομοθετικό Πλαίσιο Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

Η καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, απασχόλησε έντονα και την Ευρώπη η οποία μέσω μιας σειράς Οδηγιών που εξέδωσε κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια για να διαμορφωθεί μια πανευρωπαϊκή

νομοθεσία. Από την πρώτη νομοθετική προσπάθεια με την 1^η Οδηγία (91/308/ΕΟΚ) μέχρι και την τελευταία Κοινοτική Οδηγία (2015/849), οι ευρωπαϊκοί θεσμοί ουσιαστικά διαμόρφωσαν ένα πολύ ισχυρό νομοθετικό πλαίσιο ώστε να προληφθούν και να αντιμετωπιστούν φαινόμενα ξεπλύματος. Στις ενότητες που θα ακολουθήσουν θα παρουσιαστούν επιμέρους στοιχεία επί των ευρωπαϊκών Οδηγιών που έχουν εκδοθεί από το 1991 μέχρι το 2005. Η Οδηγία 2015/849 που εκδόθηκε το 2015 θα αποτελέσει αντικείμενο μελέτης σε ξεχωριστό κεφάλαιο που θα ακολουθήσει.

3.2.1 Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ

Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ αποτέλεσε την πρώτη προσπάθεια πρόληψης και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη σύνδεσή τους με την τρομοκρατία σε ευρωπαϊκό κοινοτικό επίπεδο. Στα κείμενά της περιλαμβάνονται στοιχεία των σαράντα (40) συστάσεων της F.A.T.F (Financial Action Task Force) για το ΕΧ όπως εκτέθηκαν τον Απρίλιο του 1990.

Στην οδηγία αποσαφηνίζονται έννοιες όπως το πιστωτικό ίδρυμα, η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες επαναλαμβάνοντας τον ορισμό της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών ο οποίος ως τέτοιες θεωρεί «τη μετατροπή ή τη μεταφορά προϊόντων εγκληματικής προέλευσης, με σκοπό την απόκρυψη ή την παραποίηση της παράνομης προέλευσης, την κτήση, την κατοχή ή τη χρήση τους με τη συμμετοχή σε τέτοιες πράξεις». Στις αρμοδιότητες των κρατών – μελών εισήχθη ο

έλεγχος των πιστωτικών ιδρυμάτων με στόχο να αποτρέπουν τέτοιες ενέργειες απαιτώντας ταυτόχρονα αυστηρό έλεγχο στοιχείων πελατών για συναλλαγές που υπερβαίνουν τις 15.000 € (Nikoloska & Simonovski, 2012:456). Η διατήρηση των στοιχείων πελάτη και των συναλλαγών ανέρχεται στα πέντε (5) έτη ενώ ιδιαίτερα σημαντική, όπως αναφερόταν στην Οδηγία, ήταν η συνεργασία με τις εποπτικές και δικωτικές αρχές. Η τήρηση απορρήτου συνεργασίας, η διαβίβαση στοιχείων αποκλειστικά για ελεγκτικούς σκοπούς, η καθιέρωση εσωτερικών ελέγχων με σκοπό την αποτροπή νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και η εκπαίδευση του προσωπικού αποτέλεσαν είναι τα νέα στοιχεία που εισάγονται στην προσπάθεια πρόληψης και αντιμετώπισης νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η Οδηγία 91/308/ΕΟΚ υποχρέωνε τα κράτη – μέλη να την ενσωματώσουν στην εθνική τους νομοθεσία μέχρι το 1993 παρέχοντας την ευχέρεια θέσπισης ή εφαρμογής αυστηρότερων διατάξεων ώστε να παρεμποδιστεί με κάθε τρόπο η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, 1991:77-91).

3.2.2 Η Οδηγία 2001/97/ΕΚ

Η Οδηγία 2001/97/ΕΚ (Οδηγία 2001/97/ΕΚ) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 4^{ης} Δεκεμβρίου 2001, για την τροποποίηση της οδηγίας 91/308/ΕΟΚ του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες), αποτέλεσε το επόμενο νομοθετικό βήμα στην προσπάθεια αντιμετώπισης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Οι εξελίξεις σε οικονομικό, τεχνολογικό και κοινωνικό επίπεδο «επέβαλλαν» την αναγκαιότητα τροποποίησης και βελτίωσης του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου εντάσσοντας και το χρηματοπιστωτικό τομέα σε ένα ρόλο πιο ισχυρό αναφορικά με την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της Ευρώπης, 2001:76).

Η Οδηγία 2001/97/ΕΚ, σχεδόν μια δεκαετία μετά την 1^η Κοινοτική Οδηγία (91/308/ΕΟΚ) ουσιαστικά ενίσχυσε τις προσπάθειες που θα βοηθούσαν η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες να εντοπίζεται και να αντιμετωπίζεται πιο εύκολα. Άλλωστε οι μεταβολές της F.A.T.F (Financial Action Task

Force) για το ΕΧ ασκούσαν έμμεσα πίεση για ανάγκες τροποποίησης του νομοθετικού πλαισίου.

Η 2001/97/EK τροποποίησε και βελτίωσε άρθρα που σχετίζονταν τόσο με το χρηματοπιστωτικό σύστημα όσο και με την ένταξη στις εγκληματικές δραστηριότητες ακόμη περισσότερων. Ειδικότερα, στο άρθρο 1 § 1, βελτιώθηκε ο εννοιολογικός προσδιορισμός του πιστωτικού ιδρύματος, της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και διευρύνθηκαν οι δραστηριότητες που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως παράνομες. Με προσθήκη επιπλέον άρθρου (2^α), η υποχρέωση εντοπισμού της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες επεκτάθηκε και σε υπόχρεα πρόσωπα, όπως ελεγκτές, εξωτερικούς λογιστές, φορολογικούς συμβούλους, κτηματομεσίτες, συμβολαιογράφους κλπ. (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της Ευρώπης, 2001:77-79).

Οι εξελίξεις στις μεθόδους και στις τεχνικές ξεπλύματος χρήματος υποχρέωσε σε τροποποίηση των οδηγιών αναφορικά με τον εντοπισμό του «μαύρου χρήματος». Συγκεκριμένα, στο άρθρο 3 § 2-5 σημειώνεται η αυξημένη βαρύτητα που θα πρέπει να αποδίδεται στις συναλλαγές με μετρητά οι οποίες εξασφαλίζουν την ανωνυμία ενώ συναλλαγές που υπερβαίνουν τις 15.000 € θα πρέπει να τίθενται στο μικροσκόπιο ελέγχου και αξιολόγησης από τα τραπεζικά ιδρύματα (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της Ευρώπης, 2001:79). Στο άρθρο 11 § 1-2 ενισχύεται η συνεργασία αρχών, κρατών – μελών και χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αναφορικά με την ανταλλαγή των απαραίτητων πληροφοριών ώστε να εντοπίζονται οι παράνομες δραστηριότητες που αποσκοπούν στη νομιμοποίηση εσόδων πιο άμεσα. Σε κάθε περίπτωση, η Οδηγία 2001/97/EK αποτέλεσε ένα σημαντικό μεταρρυθμιστικό βήμα για το νομικό πλαίσιο προστασίας από τη νομιμοποίηση εσόδων ενισχύοντας το ρόλο και τη σημασία του χρηματοπιστωτικού τομέα προς αυτή την κατεύθυνση (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της Ευρώπης, 2001:81).

3.2.3 Η Οδηγία 2005/60/EK

Η Οδηγία 2005/60/EK (Πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας) καθώς και η Οδηγία 2006/70/EK της Ευρωπαϊκής Επιτροπής ως προς την εφαρμογή της, ουσιαστικά αντικατέστησε την Οδηγία

91/308/EOK. Στα ιδιαίτερα σημεία της συγκεκριμένης οδηγίας σημειώνεται πλέον πέραν της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και η αύξουσα δέουσα επιμέλεια στα στοιχεία του πελάτη και στις συναλλαγές του με τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (CDD). Πλέον, μέσω της συγκρότησης εθνικών Μονάδων Χρηματοοικονομικών Πληροφοριών (Μ.Χ.Π.) εξετάζονται συναλλαγές που μπορεί να θεωρηθούν ως ύποπτες (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της Ευρώπης, 2005:15).

Στην οδηγία σημειώνεται ότι ως νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι το σύνολο των πράξεων που αποσκοπούν σε μετατροπή ή μεταβίβαση περιουσίας από εγκληματική δραστηριότητα, η απόκρυψη ή συγκάλυψη της αλήθειας όσον αφορά τη φύση, την προέλευση, τη διάθεση ή τη διακίνηση περιουσίας και τη συμμετοχή σε παράνομες πράξεις. Η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες υφίσταται ακόμη και αν διαπράττεται σε άλλη χώρα της Ε.Ε. ή τρίτη χώρα. Σε συνδυασμό με την Απόφαση – Πλαίσιο 2002/475/ΔΕΥ του Συμβουλίου, ορίστηκε η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας η οποία περιλαμβάνει την παροχή συλλογή κεφαλαίων για τη διάπραξη εγκλημάτων (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της Ευρώπης, 2005:20-22, Salas, 2005:2-3).

Η Οδηγία 2005/60/EK διατήρησε τον υποχρεωτικό της χαρακτήρα για τα πιστωτικά ιδρύματα, τους χρηματοοικονομικούς οργανισμούς και τις διάφορες επαγγελματικές ομάδες αναφορικά με τη δέουσα επιμέλεια κατά τη σύναψη επαγγελματικών σχέσεων και συναλλαγών μεγάλου ύψους. Τα μέτρα δέουσας επιμέλειας προσαρμόζονται πλέον ανάλογα με το βαθμό κινδύνου, τα χαρακτηριστικά του πελάτη, την ιστορικότητα συναλλαγών και γενικά με βάση το συναλλακτικό προφίλ πελάτη – τράπεζας. Στις περιπτώσεις στις οποίες, το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα αντιληφθεί συναλλαγές που υποκρύπτουν νομιμοποίηση εσόδων από παράνομη δραστηριότητα ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αυξάνει τη δέουσα επιμέλεια συνεργαζόμενη ταυτόχρονα με τις εποπτικές και διωκτικές αρχές (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της Ευρώπης, 2005:23).

Κεφάλαιο 4

Διαμόρφωση Ελληνικού Νομοθετικού Πλαισίου για την Καταπολέμηση της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

4.1 Ελληνική Νομοθεσία Καταπολέμησης Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

Η ελληνική νομοθεσία στην προσπάθειά της να βελτιώσει το πλαίσιο πρόληψης ενεργειών που σχετίζονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, επί σειρά ετών, νομοθετεί ή τροποποιεί υπάρχοντες νόμους ενσωματώνοντας ταυτόχρονα Κοινοτικές Οδηγίες. Αρχικά, με το Νόμο 2331/1995 (ΦΕΚ 173/Α' / 24.09.2008), επιχειρήθηκε η πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις.

• **Νόμος 2331/1995 (ΦΕΚ 173/Α'/1995)**

• **Νόμος 3424/2005 (ΦΕΚ 305/Α'/2005)**

• **Νόμος 3691/2008 (ΦΕΚ 166/Α'/2008)**

• **Νόμος 3875/2010 (ΦΕΚ 158/Α'/2010)**

Σχήμα 1. Πορεία ελληνικού νομοθετικού πλαισίου καταπολέμησης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες

Το 2005, με το Νόμο 3424/2005 (ΦΕΚ 305/Α' / 13.12.2005) τροποποιείται ο υφιστάμενος Νόμος 2331/1995 (ΦΕΚ 173/Α' / 24.09.2008) και συμπληρώνονται οι διατάξεις του με βάση την Κοινοτική Οδηγία 2001/97/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου ώστε να διαμορφωθεί ένα πληρέστερο νομικό πλαίσιο το οποίο θα εντάσσει και τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Το 2008, το νομοθετικό πλαίσιο της χώρας, αναφορικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, στηρίζεται στο Νόμο 3691/2008 (ΦΕΚ 166/Α'/05.08.2008) ο οποίος αναβαθμίζει σημαντικά τους μηχανισμούς πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας της χώρας ενσωματώνοντας τις διατάξεις της 3^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και της Οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο 3691/2008 (ΦΕΚ 166/Α - 05.08.2008) τροποποιήθηκε δύο χρόνια αργότερα (2010), με το Νόμο 3875/2010 (ΦΕΚ 158/Α' / 20.09.2010) ο οποίος αποδίδει μεγαλύτερη βαρύτητα στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ενώ την αμέσως επόμενη χρονιά με το Νόμο 3932/2011 (ΦΕΚ 49/Α' / 10.11.2011) δημιουργήθηκε η Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας. Στη συνέχεια, μετονομάστηκε σε Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και

της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης. Στις ενότητες που θα ακολουθήσουν, θα εκτεθούν τα πιο σημαντικά σημεία του κάθε νόμου αλλά και οι τροποποιήσεις που επήλθαν.

4.1.1 Ο Νόμος 2331/1995

Ο Νόμος 2331/1995 (Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και άλλες ποινικές διατάξεις – Ολομέλεια Άρειου Πάγου – Διαιτησίες και άλλες διατάξεις) αποτέλεσε την 1^η προσπάθεια

NΟΜΟΘΕΣΙΑ

νομοθετικής προσέγγισης της παράνομης νομιμοποίησης εσόδων. Σε επιμέρους άρθρα του νόμου αποσαφηνίζονται έννοιες που σχετίζονται με την εγκληματική δραστηριότητα, τη νομιμοποίηση εσόδων, το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα, τις αρμόδιες αρχές και τα ελεγκτικά όργανα. Οι έννοιες αυτές αποτελούν τη βάση σύνταξης του νόμου γι' αυτό και αναφέρονται στους μετέπειτα νόμους (Stefanou & Xanthaki, 1999:163).

Σε επιμέρους άρθρα του Ν. 2331/1995 αποσαφηνίζεται τόσο η εγκληματική ενέργεια όσο και η σύνδεσή της με τη νομιμοποίηση εσόδων δίνοντας τη δυνατότητα στο νομοθέτη να επιβάλλει κυρώσεις που έφθαναν μέχρι και τη δήμευση της περιουσίας και απόδοσή της στο Δημόσιο (άρθρο 2 § 8 και άρθρο 3 § 1). Στο άρθρο 7 § 1 γίνεται αναφορά για πρώτη φορά για σύσταση Επιτροπής η οποία θα ήταν σε θέση να αξιολογήσει τα αντλούμενα στοιχεία από τις τραπεζικές συναλλαγές ώστε να προλάβει τυχόν νομιμοποίηση παράνομων εσόδων ενώ στο άρθρο 8, σημειώνεται η παροχή σχετικής γνωστοποίησης χωρίς την επιβολή τυχόν κυρώσεων (Xanthaki, 2001:107, ΦΕΚ 173/Α' /1995).

Ο Ν. 2331/1995 ήταν ένα σημαντικό βήμα στην προσπάθεια δημιουργίας νομικού πλαισίου για την πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (Xanthaki, 2001:103). Ωστόσο, η μη αναλυτική περιγραφή και ξεκάθαρη εικόνα ως προς τι ορίζεται εγκληματική δραστηριότητα, και πότε διενεργείται με ακρίβεια νομιμοποίηση εσόδων καθώς και τα γενικότερα κενά του νόμου τον κατέστησαν αναποτελεσματικό και έδειξαν την ανάγκη τροποποίησής του

(Stefanou & Xanthaki, 2000:325-326). Σημειώνεται, ότι η αναποτελεσματικότητα του συγκεκριμένου νόμου οφείλεται σε ένα σύμπλεγμα «δραστών» οι οποίοι από την πλευρά τους ωφελήθηκαν από τη μη ουσιαστική εφαρμογή τους (Tragakis, 1995:74-79). Για παράδειγμα, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα επέλεξαν να μην τηρούν αυστηρά το νόμο καθώς τα παράνομα χρήματα δημιουργούσαν ισχυρές τράπεζες, οι εμπλεκόμενοι εντοπίζοντας τα νομικά κενά προσαρμοζαν την παραβατική τους συμπεριφορά η οποία ενισχυόταν, ενώ τέλος, ακόμα και το ίδιο το κράτος εθελουφλούσε μπροστά στην εισροή κεφαλαίων. Σε κάθε περίπτωση, η τροποποίηση του νομοθετικού πλαισίου ήταν αναγκαία και επιβεβλημένη στα χρόνια που ακολούθησαν (Stefanou & Xanthaki, 1999:164-165, ΦΕΚ 173/Α' /1995).

4.1.2. Ο Νόμος 3424/2005

Ο Νόμος 3424/2005 (Τροποποίηση, συμπλήρωση και αντικατάσταση διατάξεων του ν. 2331/1995) αποσκοπούσε στην τροποποίηση διατάξεων και άρθρων του προϋπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου αλλά και προσαρμογή της ελληνικής νομοθεσίας στην Οδηγία 2001/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος με σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες. Ο συγκεκριμένος νόμος αποτέλεσε ένα ουσιαστικό βήμα μετάβασης στη δημιουργία ενός πιο ολοκληρωμένου νομικού πλαισίου πρόληψης και καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες.

Σε επιμέρους άρθρα του ο Νόμος 3424/2005 αντικατέστησε, τροποποίησε και εισήγαγε έννοιες αναφορικά με την προσπάθεια πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ενώ το πιο σημαντικό του στοιχείο, ήταν η ενσωμάτωση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 2001/97/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου στην ελληνική νομοθεσία. Ειδικότερα, στο άρθρο 2 § 1 εμπλουτίστηκαν οι δραστηριότητες που μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως εγκληματικές, στο άρθρο 2 § 5 προσδιορίστηκε η νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ενώ στις § 1 -2 του άρθρου 3 αυξήθηκαν οι ποινικές κυρώσεις. Πλέον, με το νόμο εντάσσονται στην προσπάθεια καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες νέα πρόσωπα όπως τα πιστωτικά ιδρύματα, οι λογιστές, οι συμβολαιογράφοι, οι έμποροι (για συναλλαγές >

15.000 €), οι μεσίτες (άρθρο 4 § 1 -2) ενώ ακόμα και συναλλαγές μικρότερες των 15.000 € που αφορούν εμβάσματα τίθενται υπό αυστηρό έλεγχο (άρθρο 5 § 1). Σημαντικό σημείο του νόμου είναι η δημιουργία της Εθνικής Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και οι ενισχυμένες αρμοδιότητές της (άρθρα 6 & 7). Γενικά, ο Νόμος 3424/2005 ήταν το αποτέλεσμα της έμπρακτης προσπάθειας εναρμονισμού με το Ευρωπαϊκό δίκαιο στο ζήτημα της καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (ΦΕΚ 305/Α' /2005).

4.1.3 Ο Νόμος 3691/2008

Ο Νόμος 3691/2008 (Πρόληψη και καταστολή της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και της χρηματοδότησης της τρομοκρατίας και άλλες διατάξεις) αποτέλεσε το νόμο με τον οποίο ενσωματώθηκαν στην ελληνική νομοθεσία οι διατάξεις της 3^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, καθώς και της Οδηγίας 2006/70/EK της Ευρωπαϊκής Επιτροπής. Ο συγκεκριμένος νόμος αποσκοπούσε στην ενίσχυση και τροποποίηση του υπάρχοντος νομοθετικού πλαισίου για πρόληψη των ενεργειών που εστιάζουν σε εγκληματικές δραστηριότητες στο σύνολό τους (ΦΕΚ 166/Α' /2008).

Με την ψήφιση του συγκεκριμένου νόμου ενισχύθηκε η προσπάθεια αντιμετώπισης του φαινομένου του ξεπλύματος χρήματος με περαιτέρω αύξηση των ποινών και ενίσχυση των αρμοδιοτήτων των ελεγκτικών οργάνων. Επίσης, αποσαφηνίστηκαν πλήρως έννοιες όπως η ηλεκτρονική μεταφορά κεφαλαίων, η διασυνοριακή μεταφορά κεφαλαίων, ο χρηματοπιστωτικός τομέας, η εικονική τράπεζα, τα πολιτικά πρόσωπα, η ασυνήθης συναλλαγή ή δραστηριότητα και ο πραγματικός δικαιούχος (άρθρο 4 § 6-11). Ο νόμος έδωσε αυξημένη βαρύτητα στις περιπτώσεις συγκάλυψης περιπτώσεων νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα, στον τρόπο διάθεσης και διαχείρισης της περιουσίας ενώ διευρύνθηκε η έννοια του ξεπλύματος συμπεριλαμβάνοντας την απόκτηση, κατοχή, διαχείριση ή χρήση περιουσίας καθώς και τη χρήση του χρηματοπιστωτικού συστήματος με απώτερο σκοπό τη νομιμοποίηση εσόδων. Ουσιαστικά, με τον 3691/2008 ενσωματώθηκε η Οδηγία 2005/60/EK στην ελληνική νομοθεσία, αυστηροποιήθηκαν οι ποινές ενώ διευρύνθηκαν οι

δραστηριότητες οι οποίες θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως εγκληματικές (ΦΕΚ 166/A' /2008).

4.1.4 Ο Νόμος 3875/2010

Ο Νόμος 3691/2008 τροποποιήθηκε σε σημαντικά σημεία από το Νόμο 3875/2010 (Κύρωση και εφαρμογή της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών Πρωτοκόλλων αυτής και συναφείς διατάξεις) (ΦΕΚ 158/A' /20.09.2010). Η ελληνική νομοθεσία με το συγκεκριμένο νόμο, ενσωμάτωσε τα όσα αναφέρονταν στη Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών κατά του Διεθνικού Οργανωμένου Εγκλήματος και των τριών (3) Πρωτοκόλλων της ενώ στο άρθρο 9 τροποποίησε άρθρα του 3691/2008 στα εξής σημεία (ΦΕΚ 158/A' /2010):

1. Ένταξη της τρομοκρατίας στα αδικήματα ποινικής φύσης (άρθρο 2 § 4).
2. Ως προς την ευθύνη των νομικών προσώπων, δεν μπορεί να επιβληθεί καμία κύρωση χωρίς προηγούμενη κλήτευση των νόμιμων εκπροσώπων προς παροχή εξηγήσεων εντός δεκαημέρου (άρθρο 51 § 3).
3. Σε επίπεδο διοικητικών κυρώσεων, κατοχυρώνεται η ανεξαρτησία των εποπτικών αρχών (άρθρο 52 § 2), έναντι εκείνων που επιβάλλονται με βάση το άρθρο 51 του συγκεκριμένου νόμου και του άρθρου 41 του Ν. 3251/2004.

4.1.5 Ο Νόμος 3932/2011

Ο Νόμος 3932/2011 (Σύσταση Αρχής Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης), τροποποίησε το Νόμο 3691/2008 στα εξής σημεία (ΦΕΚ Α'/49/2011):

1. Η Επιτροπή καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας μετονομάζεται σε Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης (άρθρο 4 § 5 & άρθρο 7).
2. Η Κεντρική Συντονιστική Αρχή (Υπουργείο Οικονομικών) μετατρέπεται σε Κεντρικός Συντονιστικός Φορέας (άρθρο 8).

3. Με τροποποίηση του άρθρου 40 του Νόμου 3691/2008, παρέχεται η ευχέρεια συνεργασίας και ανταλλαγής πληροφοριών της Αρχής με τις αρμόδιες εισαγγελικές ή άλλες αρχές με ερευνητικές ή ελεγκτικές αρμοδιότητες.
4. Η άρση διάταξης του ανακριτή ή βουλεύματος από τον κατηγορούμενο εντός 20 ημερών δεν είναι εφέσιμη από τα ανωτέρω πρόσωπα και τον Εισαγγελέα Πλημμελειοδικών ή Εφετών, ενώ η απαγόρευση κίνησης λογαριασμών μπορεί να διαταχθεί από τον Πρόεδρο της Αρχής όταν διενεργείται έρευνα (άρθρο 48 § 4-5).
5. Πλήρης τροποποίηση του άρθρου 49 αναφορικά με τις επιβαλλόμενες κυρώσεις από διεθνείς οργανισμούς (παροχή επιπλέον πληροφόρησης, επιβολή κυρώσεων, αποδέσμευση μέρους της περιουσίας, επιβολή ποινών και σε τρίτους εμπλεκόμενους που σχετίζονται με το νομικό πρόσωπο).

Κεφάλαιο 5

Αποτροπή Ξεπλύματος

Χρήματος & Χρηματοδότησης

Τρομοκρατίας στον

Χρηματοπιστωτικό Τομέα

5.1 Στάδια Ξεπλύματος Χρήματος στο Χρηματοπιστωτικό Τομέα

Οι εμπλεκόμενοι με το ΞΧ χρησιμοποιούν όλα τα διαθέσιμα χρηματοπιστωτικά εργαλεία στην προσπάθειά τους να νομιμοποιήσουν τα παράνομα έσοδά τους (αγορά επενδυτικών τίτλων, κατανάλωση, πολύτιμοι λίθοι, χρυσός κλπ) δημιουργούν ένα δαιδαλώδες πλαίσιο τραπεζικών συναλλαγών σε χρηματοπιστωτικά ιδρύματα ανά τον κόσμο χωρίς να αποκλείεται η παρεμβολή και εμπλοκή των φορολογικών παραδείσων (Buchanan, 2004:116, Τραγάκης, 1996: 254).

Το είδος της εγκληματικής και παράνομης δραστηριότητας ουσιαστικά δείχνει μια κατεύθυνση αναφορικά με το ρόλο που διαδραματίζει το χρηματοπιστωτικό σύστημα αλλά και τα επιμέρους στάδια που ακολουθούν. Για παράδειγμα, έσοδα από την πώληση ναρκωτικών ουσιών υπό μορφή μετρητών (cash) τα οποία είναι συνήθως μικρού ύψους, εισέρχονται στο χρηματοπιστωτικό σύστημα ώστε να μειωθεί ο όγκος τους και να λάβουν μια μορφή απαίτησης από το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα μεταβάλλοντας ουσιαστικά την «ταυτότητα» του χρήματος (Gottschalk & Dean, 2010:95). Το «ξέπλυμα» του συγκεκριμένου χρήματος μέσω των τραπεζικών ιδρυμάτων μπορεί πλέον να αξιοποιηθεί σε επενδυτικά και επιχειρηματικά σχέδια, σε

εξόφληση βραχυπρόθεσμων ή μακροπρόθεσμων υποχρεώσεων ή ακόμα και να χρησιμοποιηθεί στη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Τραγάκης, 1996: 254).

Stages in Money Laundering

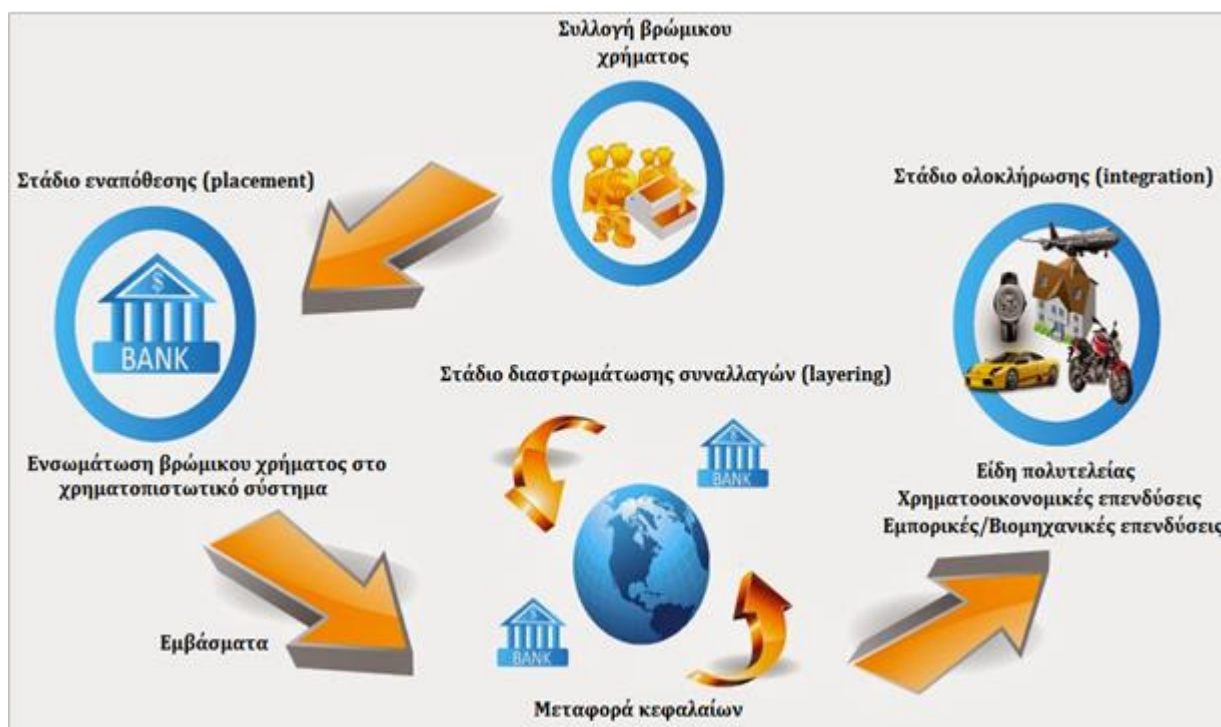

Ανεξάρτητα από τις ακολουθούμενες μεθόδους και τεχνικές για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, υφίστανται τρία (3) βασικά στάδια τα οποία ακολουθούνται ώστε να επιτευχθεί ΞΧ αξιοποιώντας το χρηματοπιστωτικό σύστημα:

της εναπόθεσης (placement), της διαστρωμάτωσης συναλλαγών (layering) και της ολοκλήρωσης (integration) (Philippsohn, 2001:485, Καραδήμας & Καραδήμα, 2015:65, Hossam et al, 2015:305, Zeldin, 1998:295). Τα συγκεκριμένα στάδια μεταβάλλονται ως προς τη σειρά και το χρόνο ανάλογα με τις ανάγκες και τις συνθήκες της εκάστοτε περίπτωσης. Γενικά στο χρηματοπιστωτικό σύστημα η σειρά των σταδίων είναι η προαναφερόμενη. Ειδικότερα:

- 1. Στάδιο Εναπόθεσης (Placement).** Στο αρχικό στάδιο του ξεπλύματος μέσω τραπεζών, το «βρώμικο» χρήμα κατατίθεται σε λογαριασμό ή λογαριασμούς δικαιούχων (πραγματικών ή μη) (Philippsohn, 2001:485, Καραδήμας & Καραδήμα, 2015:65, Τραγάκης, 1996: 255, Zeldin, 1998:295, Thomason, 2009:8-9).
- 2. Στάδιο Διαστρωμάτωσης Συναλλαγών (Layering).** Διενεργώντας μια σειρά νομιμοφανών και πολυάριθμων χρηματοπιστωτικών συναλλαγών, τα παράνομα έσοδα διαμοιράζονται με σκοπό να αποκρυφτεί η παράνομη προέλευσή τους. Οι πολυάριθμες συναλλαγές δημιουργούν έναν πολύπλοκο ιστό και δίκτυο εξασφαλίζοντας την «ανωνυμία» του δικαιούχου (Philippsohn, 2001:485, Hossam et al, 2015:305, Καραδήμας & Καραδήμα, 2015:66, Zeldin, 1998:295).
- 3. Στάδιο Ολοκλήρωσης (Integration).** Τα έσοδα από τις παράνομες δραστηριότητες μέσω των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αποκτούν νομιμοφανή υπόσταση και προέλευση. Πλέον, είναι διαθέσιμα για επενδύσεις, αγορά τραπεζικών προϊόντων, σύναψη δανείων ή ακόμα και ρευστοποίηση

μέσω αγοραπωλησιών περιουσιακών στοιχείων (Καραδήμας & Καραδήμα, 2015:66-67, Τραγάκης, 1996: 255, Zeldin, 1998:295, Philippsohn, 2001:486).

Σχήμα 2. Στάδια ξεπλύματος χρήματος μέσω του χρηματοπιστωτικού συστήματος

Το στάδιο στο οποίο μπορεί ευκολότερα να εντοπιστεί η διαδικασία ξεπλύματος χρήματος στο τραπεζικό σύστημα είναι αυτό της αρχικής εναπόθεσης ή κατάθεσης. Ο λόγος είναι ότι πλέον το νομοθετικό πλαίσιο παρέχει την ευχέρεια στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα να αξιολογούν πιο αυστηρά τις συναλλαγές, μέσω του προφίλ πελάτη και μέσω της δέουσας προσοχής στο επίπεδο των τραπεζοϋπαλλήλων όσον αφορά τις τεχνικές τους γνώσεις (Zeldin, 1998:295, Thomason, 2009:8-9). Στα επόμενα στάδια ο εντοπισμός γίνεται πιο δύσκολος χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν είναι εφικτός (Verhage, 2009:374). Οι πολλαπλές συναλλαγές ή η διενέργεια μεγάλων επενδύσεων από αποταμιευτή ο οποίος δε διαθέτει ανάλογο συναλλακτικό προφίλ, δημιουργούν υποψίες νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Thomason, 2009:9). Η νομοθεσία για την αποτροπή νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει προνοήσει παρέχοντας δυνατότητες για άρση απορρήτου συναλλαγών, κατασχέσεις, δήμευση περιουσίας, κλείσιμο λογαριασμών κλπ. (Τραγάκης, 1996: 255-256, Drezewski et al, 2012:9).

5.2 Τεχνικές Ξεπλύματος Χρήματος στο Χρηματοπιστωτικό Τομέα

Οι εμπλεκόμενοι στο ΕΧ στο χρηματοπιστωτικό τομέα, ανεξάρτητα από τα στάδια και τις μεθόδους που επιλέγουν, ακολουθούν συγκεκριμένες τεχνικές τις οποίες το χρηματοπιστωτικό σύστημα καλείται να εντοπίσει, να αποτρέψει και εντέλει να καταστείλει. Για το λόγο αυτό, η εκπαίδευση και ενημέρωση των

χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από τις αρμόδιες διωκτικές, δικαστικές και εποπτικές αρχές αλλά και η καλύτερη δυνατή αξιοποίηση του υφιστάμενου νομοθετικού πλαισίου αποκτά ιδιαίτερη σημασία (Balleyguier, 2003:379).

Το χρηματοπιστωτικό σύστημα επιφορτίζεται με τη βοήθεια της νομοθεσίας με τον εντοπισμό της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Simwayi & Guohua, 2011:327). Τα διοικητικά στελέχη αλλά και οι υπάλληλοι των τραπεζών καλούνται να γνωρίζουν πλήρως στοιχεία που αφορούν στις τεχνικές και τις διαδικασίες που ακολουθούνται ώστε το βρώμικο χρήμα να αποκτήσει νόμιμη υπόσταση μέσω συγκεκριμένων διαδρομών στο χρηματοπιστωτικό σύστημα. Ο διεθνής χαρακτήρας της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει προσδώσει στην αντιμετώπισή της αυξημένη σημασία. Πλέον, ολόκληρος ο χρηματοπιστωτικός τομέας καλείται να ενημερώνεται, να εκπαιδεύεται και να καταρτίζεται στο συγκεκριμένο ζήτημα (Gilmour, 2015:3).

Το ΕΧ μέσω των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ακολουθεί διαφορετικές τεχνικές (συναλλαγές σε συνάλλαγμα, μεταφορές κεφαλαίων, σύναψη δανείων, επενδυτικά προϊόντα κλπ) σε ορισμένες εκ των οποίων καθίσταται αναγκαία και η συμμετοχή τραπεζικών στελεχών ή υπαλλήλων. Οι σημαντικότερες τεχνικές ξεπλύματος χρήματος στο χρηματοπιστωτικό τομέα είναι οι ακόλουθες:

1. **Συναλλαγές σε συνάλλαγμα/ξένο νόμισμα (Foreign Currency).** Στη συγκεκριμένη τεχνική, παρατηρούνται μετατροπές νομισμάτων που μπορούν να

χαρακτηριστούν ως ιδιαίτερα ασύμφωρες για τον συναλλασσόμενο, μεταφορές σε τραπεζικούς λογαριασμούς τρίτων χωρών, αλληπάλληλες ή περιστασιακές μετατροπές σε ξένο νόμισμα σε πελάτη που δε διατηρεί τραπεζικό λογαριασμό (Nikoloska & Simonovski, 2012:457, Thomason, 2009:11).

2. **Ασυνήθιστες ή ύποπτες συναλλαγές (Suspicious Transactions).** Λήψη ή αποστολή εμβάσματος ασυνήθιστου ύψους για τον πελάτη, μη αξιοποίηση τραπεζικών καταθέσεων σε υψηλά αποταμιευτικά επιτόκια, έκδοση επιταγής για το σύνολο του υπολοίπου του λογαριασμού, υψηλές χρεοπιστώσεις τραπεζικού λογαριασμού που δεν συνάδει με το συναλλακτικό προφίλ του πελάτη, πολλαπλές συναλλαγές με ίδια μικροποσά (Garcia et al, 1995:20-21, Repousis, 2016:3).
3. **Μεταφορές κεφαλαίων ύποπτης προέλευσης (Funds Transfer).** Κεφάλαια από και προς χώρες φορολογικούς παραδείσους, μεγάλα ύψη καταθέσεων σε σύντομο χρονικό διάστημα, εντολή μεταφοράς ολόκληρου του υπολοίπου λογαριασμού σε άλλη τράπεζα (Hossam et al, 2015:306, Naheem, 2015^a:288).
4. **Ηλεκτρονικές διατραπεζικές μεταφορές κεφαλαίων (Electronic Fund Transfers, EFT).** Οι ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων αν και παρουσιάζουν συγκεκριμένη ηλεκτρονική καταγραφή, παρουσιάζουν μεγάλη δυσκολία ιχνηλασιμότητας εξαιτίας του αυξημένου όγκου συναλλαγών (Olasanmi, 2010:2-3).
5. **Χρήση πιστωτικών καρτών (Credit Cards).** Η εξόφληση δαπανών μέσω πιστωτικών καρτών με μεταφορά κεφαλαίων από λογαριασμούς άλλης τράπεζας, δεν είναι εύκολο να αξιολογήσει την προέλευση των χρημάτων (Repousis, 2016:2, Thomason, 2009:11).
6. **Λήψη δανείων με εγγύηση καταθέσεων (Cash Collateral).** Αποτελεί συχνή πρακτική επενδυτών με χρήματα παράνομης προέλευσης ώστε να δικαιολογήσουν την προέλευσή τους, μεταφορά του δανείου σε άλλη τράπεζα του εξωτερικού, πρόωρη προεξόφληση, χορήγηση τραπεζικής εγγύησης (Compin, 2008:592).
7. **Επενδύσεις (Investments).** Αγοραπωλησία μεριδίων συλλογικών επενδύσεων σε κινητές αξίες (SICAV), αγοραπωλησίες χρυσού, λιρών με εξαιρετικά υψηλά ποσά χρημάτων, ομόλογα, συνταξιοδοτικά προγράμματα (Καραδήμας & Καραδήμα, 2015:74-75, Naheem, 2015^b:439).

- 8. Συμμετοχή τραπεζικών στελεχών.** Οι ενδιαφερόμενοι για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες προσεγγίζουν στελέχη έναντι ανταλλαγμάτων ώστε να διενεργούν συναλλαγές με μεγαλύτερο επίπεδο ασφάλειας και για αποφυγή αναφορών ή ελέγχων (Nikoloska & Simonovski, 2012:457).
- 9. Συναλλαγές με παρατράπεζες.** Αποτελούν ένα σύστημα συναλλαγών χωρίς να απαιτείται η φυσική μεταφορά χρημάτων με βασικά στοιχεία τους την εμπιστευτικότητα και την αμοιβαία εμπιστοσύνη. Τα χρήματα που «κατατίθενται» στις συγκεκριμένες «άτυπες» τράπεζες μπορούν να μεταφερθούν οπουδήποτε μέσω ενός συγκεκριμένου δικτύου συνεργατών (Buchanan, 2004:120, Rahman & Sheikh, 2003:3).

5.3 Ο Ρόλος του Χρηματοπιστωτικού Τομέα στην Αποτροπή Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες

Η αποτροπή και καταπολέμηση ενεργειών που σχετίζονται με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες είναι αρκετά πολύπλοκη διαδικασία που προϋποθέτει τη μελέτη όλων

των ακολουθούμενων τεχνικών αλλά και τη συνεργασία εποπτικών αρχών, χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και πολιτικοκοινωνικών παραγόντων (Webb, 2004:373). Η αυστηροποίηση της νομοθεσίας για τη νομιμοποίηση παράνομων εσόδων και η αμεσότερη εμπλοκή του χρηματοπιστωτικού τομέα, έχουν διαμορφώσει ένα νέο περιβάλλον αναφορικά με το ρόλο που καλούνται να επιτελέσουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα (Ping, 2004:380, Compin, 2008:592, Τραγάκης, 1996: 54).

Οι φορείς του τραπεζικού και του ευρύτερου χρηματοπιστωτικού συστήματος έχουν επιφορτισθεί με αυξημένες δράσεις, υποχρεώσεις και μέτρα αποτροπής της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Η συνεργασία με τις

εποπτικές, δικαστικές και διωκτικές αρχές αλλά και η παροχή της απαραίτητης γνώσης και εκπαίδευσης, αποτελούν πολύτιμα εργαλεία πρόληψης του φαινομένου (Gao, 2012:172). Η πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες στηρίζεται σε δύο βασικούς πυλώνες: αφενός στην ύπαρξη σαφούς και αυστηρού νομοθετικού πλαισίου και αφετέρου στον άρτια οργανωμένο και κατηρτισμένο επί του θέματος χρηματοπιστωτικό τομέα (Johnson & Lim, 2003:8). Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καλούνται πλέον εξαιτίας της αυξημένης τεχνολογικής εξέλιξης αλλά και της ταχύτητας με την οποία πραγματοποιούνται οι συναλλαγές να διαχειριστούν τεράστιο όγκο πληροφοριών εντοπίζοντας εκείνες τις οποίες θα μπορούσαν να θεωρηθούν ως ύποπτες (Xuan, 2010:211). Η μετεξέλιξη στη φυσιολογία και τυπολογία του αδικήματος της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, έχει καταστήσει υποχρέωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων να συλλέγουν, να αρχειοθετούν και να αξιολογούν τις πληροφορίες που λαμβάνουν (Ping, 2004:377). Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα θα μπορούσε να ισχυριστεί κανείς ότι έχουν μετατραπεί σε ένα είδος «φίλτρου» και συντονιστικού οργάνου για τον εντοπισμό και την πρόληψη παράνομων συναλλαγών (Naheem, 2015:288).

Οι αυξημένες υποχρεώσεις και αρμοδιότητες των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων ως προς την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, έχουν καταστήσει αναγκαία τόσο τη νομοτεχνική όσο και την τεχνολογική εκπαίδευση των εμπλεκομένων (στελεχών, υπαλλήλων κλπ) (Isa et al, 2015:7). Η καλλιέργεια κλίματος συνεργασίας και αμοιβαίας ανταλλαγής πληροφοριών μεταξύ τραπεζών και αρχών ενισχύει την προσπάθεια πρόληψης του φαινομένου (Sanusi, 2008:255). Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι οι περισσότερες επιτυχίες πρόληψης σημειώθηκαν στη βάση της αμιγούς και αμοιβαίας συνεργασίας. Άλλωστε, η οποιαδήποτε προσπάθεια πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων θα απέβαινε άκαρπη χωρίς την άμεση συμμετοχή του χρηματοπιστωτικού τομέα (Lomnicka, 2005:204).

5.3.1 Συνεργασία Χρηματοπιστωτικών Ιδρυμάτων και Αρχών

Στα προληπτικά μέτρα της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες εντάσσεται η δημιουργία αρμονικής συνεργασίας των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και οργανισμών με τις εποπτικές και διωκτικές αρχές (Dolar & Shugart, 2011:21). Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αφενός αποτελούν το «μέσο» νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και από την άλλη επωμίζονται από την υφιστάμενη

νομοθεσία, την αρμοδιότητα πρόληψης και καταστολής τους. Ειδικότερα, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στο πλαίσιο πρόληψης καλούνται να εντοπίζουν τις ύποπτες συναλλαγές, να τηρούν αρχείο συναλλαγών, να ελέγχουν το συναλλακτικό προφίλ των τραπεζών ενώ πολύ σημαντικό στοιχείο, αποτελεί η συνεργασία τους με τις Αρχές (Nikoloska & Simonovski, 2012:455).

Η νομοθεσία ουσιαστικά «επιβάλλει» στις τράπεζες μια σειρά προληπτικών ενεργειών, εσωτερικού ελέγχου και επικοινωνίας ενώ ταυτόχρονα οφείλουν να παρέχουν στις αρμόδιες αρχές το σύνολο των απαιτούμενων πληροφοριών και στοιχείων ως προς τις παράνομες συναλλαγές αίροντας μ' αυτόν τον τρόπο το απόρρητο. Στην περίπτωση ελεγχόμενου για νομιμοποίηση εσόδων, η τράπεζα κατόπιν εισαγγελικής εντολής καλείται να δεσμεύσει και να απαγορεύσει οποιαδήποτε κίνηση λογαριασμού καθώς και άνοιγμα θυρίδων (Haynes, 2008:303).

Η ενσωμάτωση των ευρωπαϊκών κοινοτικών οδηγιών αναφορικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (Οδηγία 91/308/ΕΟΚ, Οδηγία 2001/97/ΕΚ και Οδηγία 2005/60/ΕΚ) στα εθνικά δίκαια ενίσχυσε τη φαρέτρα των πιστωτικών ιδρυμάτων στον άτυπο πόλεμο με το ΕΧ. Οι τράπεζες καλούνται να επιτελέσουν τον πιο σημαντικό ρόλο ως προς την πρόληψη κατόπιν συνεργασίας με τις Αρχές. Ωστόσο, ανέκυψαν μια σειρά ερωτημάτων αναφορικά με το κατά πόσο τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν το νομικό δικαίωμα εκτέλεσης των συγκεκριμένων ενεργειών. Η απάντηση βρίσκεται στην αναγκαιότητα ύπαρξης συνεργασίας με τις διωκτικές και εποπτικές αρχές που στην αντίθετη περίπτωση δεν θα υφίσταντο. Στην Ελλάδα η Τράπεζα της Ελλάδος ως βασικός εποπτικός φορέας συμβάλλει στη διαμόρφωση του κανονιστικού πλαισίου μέσω της έκδοσης των Πράξεων του Διοικητή (ΠΔΤΕ) ενώ ο ελεγκτικός της ρόλος λειτουργεί μέσω των ελέγχων που έχει δικαίωμα να κάνει στα πιστωτικά ιδρύματα. Η ΤτΕ έχει επίσης δικαίωμα να επιβάλλει κυρώσεις.

Ο ιδιαίτερα σημαντικός ρόλος των τραπεζών στην πρόληψη μέσω της συνεργασίας τους με τις Αρχές έγκειται στο γεγονός ότι η νομιμοποίηση αποτελεί βασική «ανάγκη» για την αξιοποίηση των διαθέσιμων κεφαλαίων (ΡΤΙ, 2014). Ουσιαστικά, το χρηματοπιστωτικό σύστημα αποτελεί το βασικό μοχλό επίτευξης του στόχου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και μετέπειτα αξιοποίησής τους. Η συνεργασία ανάμεσα στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα και τις Αρχές αποτελεί

ίσως το βασικότερο πυλώνα επίτευξης του στόχου της πρόληψης. Από την πλευρά τους οι Αρχές καλούνται να παρέχουν όλα τα αναγκαία νομοθετικά εργαλεία, γνώση, εκπαίδευση και αμέριστη υποστήριξη στις όποιες προσπάθειες του χρηματοπιστωτικού τομέα (Τραγάκης, 1996: 238).

5.3.2 Εκτέλεση Καθηκόντων & Υποχρεώσεων

Η ένταξη των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στο νομοθετικό πλαίσιο αναφορικά με την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, δημιουργήσε μια σειρά καθηκόντων και υποχρεώσεων που καλούνται να επιτελούν προς την επίτευξη του συγκεκριμένου σκοπού. Ειδικότερα οι Μονάδες Κανονιστικής Συμμόρφωσης σε συνεργασία με το Δίκτυο των Καταστημάτων των Τραπεζών υποχρεούνται για:

1. Εξακρίβωση στοιχείων και έλεγχο ταυτότητας τόσο των πελατών (τακτικών ή μη) όσο και των εξουσιοδοτημένων προσώπων για τη διενέργεια των τραπεζικών συναλλαγών (Thigpen, 2009:5).
2. Διατήρηση αρχείου συναλλαγών και σχετικών παραστατικών. Η οποιαδήποτε συναλλαγή θα πρέπει να αποδεικνύεται από την ύπαρξη σχετικού παραστατικού σε ηλεκτρονική ή φυσική μορφή ενώ το σύνολο των συναλλαγών διατηρούνται σε αρχείο για τουλάχιστον μια 5ετία (Johnston & Carrington, 2006:54).
3. Υποβολή αναφορών και πληροφόρησης των αρμόδιων Αρχών. Σε περιπτώσεις ύποπτων συναλλαγών, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα υποχρεούνται σε υποβολή αναφορών προς τις εποπτικές και διωκτικές αρχές χωρίς να ενημερώνουν σχετικά τον πελάτη (Johnston & Carrington, 2006:52).
4. Δημιουργία μηχανισμού εσωτερικού ελέγχου. Η οποιαδήποτε ενέργεια νομιμοποίησης παράνομων εσόδων θα πρέπει να είναι άμεσα αντιληπτή στο εσωτερικό τραπεζικό σύστημα και ταυτόχρονα να εξασφαλίζεται ο έλεγχος διοικητών, στελεχών, υπαλλήλων που τυχόν εμπλέκονται (Johnston & Abbott, 2005:219).
5. Κατάρτιση προγραμμάτων εκπαίδευσης προσωπικού και στελεχών στο ζήτημα της πρόληψης και ελέγχου νομιμοποίησης εσόδων (Thigpen, 2009:6, Johnston & Carrington, 2006:53).

Τα προαναφερθέντα βασικά καθήκοντα και υποχρεώσεις των τραπεζών εν πολλοίς εφαρμόζονται και μάλιστα τις περισσότερες φορές, εσωτερικά, υφίσταται αυστηρότερο πλαίσιο ελέγχων (Johnston & Abbott, 2005:219). Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα τηρώντας ευλαβικά τους κανονισμούς και υποχρεώσεις που πηγάζουν από τη νομοθεσία σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, έχουν συμβάλλει καθοριστικά στον τομέα της πρόληψης. Αξιολογώντας συναλλαγές που θα μπορούσαν να θεωρηθούν ύποπτες και με τη στήριξη της νομοθεσίας προσφέρουν πολύτιμο έργο στην προσπάθεια πρόληψης του φαινομένου. Η νομοθεσία άλλωστε είναι ιδιαίτερα αυστηρή στον τομέα των υποχρεώσεων των πιστωτικών ιδρυμάτων και χρηματοπιστωτικών οργανισμών (Τραγάκης, 1996: 238).

5.4 Διαμόρφωση Συναλλακτικού Προτύπου

Όπως έχει αποδειχθεί στη διεθνή πρακτική, ο ιδανικότερος τρόπος με τον οποίο τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μπορούν να λειτουργήσουν προληπτικά αλλά και κατασταλτικά στη νομιμοποίηση

εσόδων από παράνομες δραστηριότητες, είναι, εφαρμόζοντας ουσιαστικά την αρχή «Γνώρισε τον πελάτη σου» (Know Your Customer, K.Y.C.) (Johnston & Carrington, 2006:52). Στο διεθνές χρηματοπιστωτικό σύστημα έχει καθιερωθεί η εφαρμογή της συγκεκριμένης αρχής με σχεδιασμό ανάλογου προγράμματος ώστε να αξιολογείται συνεχώς η σχέση τράπεζας – πελάτη (Fatma & Rahman, 2016:50). Ειδικότερα, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα δημιουργούν συγκριμένο συναλλακτικό πρότυπο (transaction profile) για κάθε πελάτη ώστε να είναι πιο εύκολος ο εντοπισμός τυχόν ύποπτων συναλλαγών αλλά και διενέργειας εσωτερικών ελέγχων (Velu & Venkatachalapathy, 2015:79).

Πιο συγκεκριμένα, κάθε χρηματοπιστωτικό ίδρυμα στα πλαίσια διαμόρφωσης του συναλλακτικού προτύπου σε οποιαδήποτε συναλλαγή (άνοιγμα λογαριασμού, θυρίδας,

σύναψη δανείου κλπ), οφείλει να απαιτεί την απόδειξη της ταυτότητας των συμβαλλόμενων ή συναλλασσόμενων πελατών του (Sterling, 2015:268). Η απόδειξη της ταυτότητας της πελατείας συνιστά υποχρέωση του νομικού πλαισίου. Επίσης, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα διατηρούν ενημερωμένο και πλήρες επαγγελματικό προφίλ για κάθε πελάτη τους (επιχειρηματική δραστηριότητα ή ιδιότητα, οικονομικό μέγεθος, φύση εργασιών) ώστε να είναι άμεσα αντιληπτή οποιαδήποτε συναλλαγή η οποία αντιστέκεται των συνήθων συναλλαγών. Οι τράπεζες για τη δημιουργία ενός πιο ολοκληρωμένου συναλλακτικού προτύπου, διαχωρίζουν τους λογαριασμούς σε δύο (2) κατηγορίες: απλούς λογαριασμούς χαμηλού κινδύνου και σημαντικούς λογαριασμούς υψηλού κινδύνου (Τραγάκης, 1996: 305).

Η δημιουργία συναλλακτικού προφίλ πελατών, παρέχει μια πλήρη εικόνα αναφορικά με τις συναλλακτικές συνήθειες αλλά και τις τυχόν μελλοντικές. Η διαμόρφωση προτύπου συμπεριφοράς του πελάτη από την τράπεζα αποτελεί πολύτιμο εργαλείο στην προσπάθεια να αξιολογηθεί σε ποιες περιπτώσεις μια συναλλαγή εντάσσεται στα πλαίσια της συνήθους δραστηριότητας στη σχέση του με την τράπεζα και σε ποιες θα μπορούσε να υποκρύπτει ύποπτη συναλλαγή (Flavián et al, 2005:448) . Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν επίσης τη δυνατότητα να δημιουργήσουν μια πιο ισχυρή και εποικοδομητική σχέση συνεργασίας με τις εποπτικές και διωκτικές αρχές παρέχοντας άμεση και σαφή πληροφόρηση όταν αυτή απαιτείται (Peterson & Hermans, 2004:200).

5.4.1 Έλεγχος Ομάδων Συναλλαγών

Η ένταξη των τραπεζικών λογαριασμών ως προς τα επίπεδα κινδύνου σε τρεις (3) κατηγορίες διευκόλυνε και τον εντοπισμό διαδικασιών νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Αποδίδοντας αυξημένη βαρύτητα ελέγχου στους συγκεκριμένους λογαριασμούς, διαμορφώθηκαν ανάλογα επιμέρους κριτήρια και ομάδες συναλλαγών που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ύποπτες και ακολούθως να ελεγχθούν. Ειδικότερα, οι συναλλαγές χαρακτηρίζονται ως αυξημένου κινδύνου και ελέγχονται όταν αφορούν σε:

- 1. Συναλλαγές υψηλού κινδύνου με βάση γεωγραφικά κριτήρια.** Στη συγκεκριμένη ομάδα εντάσσονται συναλλαγές που εκτελούνται προς χώρες που χαρακτηρίζονται ως αυξημένου κινδύνου για παραγωγή ναρκωτικών (Κολομβία,

Αφγανιστάν, Χιλή κλπ), διακίνησης (Τουρκία, Ταϊλάνδη, Χονγκ-Κογκ, κ.α.) και κατανάλωσης αυτών (Η.Π.Α., Ολλανδία.). Επίσης, χώρες φορολογικοί παράδεισοι ή φορολογικού απορρήτου (Λιχτενστάιν, Ελβετία, Μονακό) (Schwarz, 2011:38), χώρες εισαγωγής συναλλάγματος και επενδυτικών κεφαλαίων αλλά και χώρες με οργανωμένο έγκλημα (π.χ. Ιταλία). Ωστόσο, θα πρέπει να τονιστεί ότι η πλειοψηφία των συναλλαγών με τις συγκεκριμένες χώρες είναι καθ' όλα νόμιμες και για το χαρακτηρισμό τους ως ύποπτες και ελεγχόμενες θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη επιπλέον κριτήρια και ενδείξεις (Arnone & Borlini, 2010: 227,241).

2. **Συναλλαγές υψηλού κινδύνου με βάση επαγγελματική δραστηριότητα.** Σ' αυτήν την κατηγορία εντάσσονται συναλλαγές προς έλεγχο, όταν υφίσταται λόγω επαγγελματικής φύσης αυξημένη χρήση μετρητών και το είδος δραστηριότητας (χρυσός, πολύτιμοι λίθοι, κοσμήματα, τυχερά παιχνίδια κλπ) είναι τέτοιο που μπορεί να υποκρύπτει ύποπτη συναλλαγή. Το κριτήριο της επιχειρηματικής δραστηριότητας αποκτά πρόσθετη σημασία όταν συνδυάζεται με το γεωγραφικό κριτήριο (Flavián et al, 2005:449).
3. **Συναλλαγές υψηλού κινδύνου με βάση τα χρηματοοικονομικά προϊόντα.** Ειδικότερα, αυξημένη προσοχή και έλεγχος συνίσταται σε συναλλαγές που σχετίζονται με τη μεταβίβαση περιουσιακών στοιχείων (ακινήτων, τίτλων, τραπεζικών επενδυτικών προϊόντων κλπ), αγοραπωλησίες συναλλάγματος, τηλεγραφικά εμβάσματα (wire transfers), ηλεκτρονικές μεταφορές κεφαλαίων (electronic fund transfers), παράγωγα χρηματοπιστωτικά μέσα (derivatives), επιταγές, έντοκα γραμμάτια, μετοχές (Thigpen, 2009:11)

Ο επιμέρους έλεγχος των τραπεζικών συναλλαγών για τον εντοπισμό νομιμοποίησης εσόδων από παράνομη δραστηριότητα αποκτά μεγαλύτερη σημασία όταν συνδυαστικά εντοπίζεται η εφαρμογή δύο ή και όλων των παραπάνω κριτηρίων. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καλούνται να έχουν διαρκή ενημέρωση και εκπαίδευση αναφορικά με την ανάπτυξη συνεχώς νέων τεχνικών από την πλευρά του οργανωμένου εγκλήματος ως προς το ΞΧ. Η αρχή «Γνώρισε τον πελάτη σου» (Know Your Customer, K.Y.C.) έχει αποκτήσει πλέον ιδιαίτερη σημασία καθώς πληροφορεί άμεσα για ύποπτες συναλλαγές. Η συγκεκριμένη αρχή επιτρέπει τον ευκολότερο έλεγχο και στο δεύτερο στάδιο της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (τη διαστρωμάτωση συναλλαγών) μέσω του συναλλακτικού προφίλ των πελατών. Τα

χρηματοπιστωτικά ιδρύματα πλέον ακόμα και μέσω των συναλλαγών χωρίς προηγούμενη ιστορικότητα μπορούν να εντοπίσουν και να αποτρέψουν τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (Luo, 2014:157-158, Τραγάκης, 1996: 307).

5.4.2 Ταυτοποίηση Συναλλασσομένων

Η ταυτοποίηση των συναλλασσομένων εντάσσεται στο ευρύτερο πλαίσιο διαμόρφωσης του συναλλακτικού προτύπου. Σε κάθε συναλλαγή, στα πλαίσια πρόληψης της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες,

το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα οφείλει να απαιτεί την απόδειξη της ταυτότητας του συναλλασσομένου. Η επίδειξη του στοιχείου ταυτοποίησης είτε όταν ο συναλλασσόμενος ενεργεί για λογαριασμό του, είτε όταν είναι εξουσιοδοτημένος, είναι αναγκαία και υποχρεωτική για να αποφεύγεται η ανωνυμία σε κάθε συναλλαγή (Velu & Venkatachalapathy, 2015:79).

Η ταυτοποίηση των συναλλασσομένων είναι ιδιαίτερα σημαντική κατά τη σύναψη οποιασδήποτε επιχειρηματικής σχέσης, το άνοιγμα λογαριασμού καταθέσεων, τη μίσθωση θυρίδας καθώς και τη σύναψη σύμβασης ενυπόθηκου δανείου. Ως αποδεικτικό μέσο χρησιμοποιείται το Δελτίο Ταυτότητας, το Διαβατήριο ή οποιοδήποτε άλλο δημόσιο έγγραφο το οποίο περιλαμβάνει τα απαραίτητα στοιχεία (ονοματεπώνυμο, διεύθυνση κατοικίας, αριθμό φορολογικού μητρώου κλπ) (Farquhar & Panther, 2008:10).

Η εξακρίβωση της ταυτότητας είναι σημαντική σε κάθε περίπτωση όχι μόνο όταν υφίσταται υπόνοια ότι πρόκειται για νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Στην προκειμένη περίπτωση, η ανωνυμία και το απόρρητο των συναλλαγών δε διασφαλίζεται ενώ τα στοιχεία τηρούνται στο αρχείο της τράπεζας για έλεγχο και διάθεσή τους στις εποπτικές και διωκτικές Αρχές. Η μη τήρηση της ταυτοποίησης επισύρει αυστηρές ποινές για το χρηματοπιστωτικό ίδρυμα (Τραγάκης, 1996: 311-312).

Ιδιαίτερη προσοχή πρέπει να επιδεικνύουν τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στις περιστασιακές συναλλαγές πελατών οι οποίοι δε διαθέτουν τραπεζικό λογαριασμό. Στην πλειοψηφία των συγκεκριμένων περιπτώσεων, τέτοιες συναλλαγές αποσκοπούν στη μετατροπή του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος σε «διαμετακομιστικό σταθμό» διακίνησης μεγάλων ποσών. Η χρήση της συγκεκριμένης τεχνικής για νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες έχει καταστήσει ακόμη πιο σημαντική την ταυτοποίηση πριν τη συναλλαγή (PWC, 2013:1-2, Τραγάκης, 1996: 311-312).

5.4.3 Τήρηση Αρχείου Συναλλαγών

Το νομοθετικό πλαίσιο πρόληψης νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας υποχρεώνει τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα στην τήρηση αρχείου συναλλαγών (Onyiriuba, 2016:219). Συγκεκριμένα, κάθε πιστωτικό ίδρυμα καθ' υπόδειξη της νομοθεσίας υποχρεούται στην τήρηση αρχείου συναλλαγών ανά πελάτη για διάστημα 5 ετών ώστε από τη μια πλευρά, να δημιουργείται ολοκληρωμένο συναλλακτικό προφίλ, και από την άλλη, να είναι άμεσα διαθέσιμα στις εποπτικές και διωκτικές Αρχές (Τραγάκης, 1996: 323).

Η τήρηση του αρχείου συναλλαγών περιλαμβάνει τη διατήρηση όλων των σχετικών εγγράφων (πρωτοτύπων ή φωτοαντιγράφων) καθώς και τα ηλεκτρονικά αρχεία που συνδέονται με τις συγκεκριμένες συναλλαγές. Η νομοθεσία για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, υποχρεώνει σε διατήρηση του σχετικού αρχείου για μια πενταετία από τη λήξη της συναλλακτικής σχέσης με οποιονδήποτε πελάτη εκτός και αν το συμφέρον του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος ή άλλοι λόγοι (φορολογικός έλεγχος, δικαστική διερεύνηση, εισαγγελική εντολή κλπ) επιτάσσουν τη διατήρηση του αρχείου για μεγαλύτερο διάστημα (Madinge, 2012:58-59).

5.4.4 Επαυξημένη Προσοχή Στελεχών και Υπαλλήλων

Η επαυξημένη προσοχή στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες τονίζεται στο άρθρο 20 της Οδηγίας 2005/60/EK όπου χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι «τα ιδρύματα, οι οργανισμοί και τα πρόσωπα που εμπίπτουν στο πεδίο εφαρμογής της συγκεκριμένης οδηγίας να δίνουν ιδιαίτερη προσοχή σε κάθε συναλλαγή που κρίνεται ότι, λόγω της

φύσεώς της, είναι ιδιαίτερα επιδεκτική ως προς το να συνδεθεί με νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, και ιδίως στις πολύπλοκες ή ασυνήθιστα μεγάλες συναλλαγές και σε όλα τα ασυνήθιστα είδη συναλλαγών που πραγματοποιούνται χωρίς προφανή οικονομικό ή σαφή νόμιμο λόγο» (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο & Συμβούλιο της Ευρώπης, 2005:27).

Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα καλούνται να επιδεικνύουν μέσω των στελεχών και του υπαλληλικού προσωπικού αυξημένη προσοχή σε συναλλαγές που θα μπορούσαν να χαρακτηριστούν ως ύποπτες ενημερώνοντας ταυτόχρονα τις εμπλεκόμενες Αρχές (Huang, 2015:527). Ουσιαστικά, το προσωπικό των τραπεζών αναλαμβάνει να επιτελέσει το έργο εντοπισμού συναλλαγών αυξημένου κινδύνου, στοιχείο απαραίτητο για την αποτροπή συναλλαγών οι οποίες θα μπορούσαν να συνιστούν νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Η ολοκλήρωση της συγκεκριμένης διαδικασίας προϋποθέτει ολοκληρωμένη γνώση και τεχνική εκπαίδευση του προσωπικού από την πλευρά του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος υπό τις κατευθύνσεις των Αρχών και της νομοθεσίας (Bauer & Peter, 2003:69).

Η νομοθεσία ως προς τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες τονίζει την αναγκαιότητα αυξημένης προσοχής από το σύνολο των εμπλεκόμενων κατά τη διενέργεια μιας τραπεζικής συναλλαγής σε συνδυασμό με τη διαμόρφωση σαφούς πλαισίου ελέγχου στα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Το κατάλληλα εκπαιδευμένο και ενημερωμένο προσωπικό είναι σε θέση να αντιλαμβάνεται ευκολότερα έκνομες συναλλαγές ενεργώντας κατάλληλα από τη μια πλευρά και ενημερώνοντας τα ανώτερα στελέχη από την άλλη. Η εκπαίδευση του προσωπικού είναι εξέχουσας σημασίας στην προσπάθεια πρόληψης του ξεπλύματος χρήματος από τον χρηματοπιστωτικό τομέα καθώς αποτελεί το βασικό κρίκο της αλυσίδας εντοπισμού, ελέγχου και αντιμετώπισης τέτοιων φαινομένων. Τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται να εφαρμόσουν τα όσα ορίζονται στις Κοινοτικές Οδηγίες έχοντας πάντοτε ως γνώμονα το βασικό πυλώνα επιτυχίας της κάθε προσπάθειας που δεν είναι άλλος από το ανθρώπινο δυναμικό των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων (Τραγάκης, 1996: 324).

Κεφάλαιο 6

Η 4^η Κοινοτική Οδηγία (2015/849) & οι Αλλαγές που Επιφέρει στο Ξέπλυμα Χρήματος

6.1 Η πορεία προς την υλοποίηση της 4^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας (2015/849)

Ο σχεδιασμός και η υλοποίηση της 4^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας (2015/849) ως συνέχεια και βελτίωση του υπάρχοντος νομικού πλαισίου για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας, έχει βρεθεί τα τελευταία χρόνια στο επίκεντρο του ενδιαφέροντος των αρμόδιων αρχών, ιδίως στην Ευρώπη και στις Ηνωμένες Πολιτείες. Κατά το παρελθόν, η έλλειψη μηχανισμών ελέγχου, αξιολόγησης και διαχείρισης κινδύνου πελατών και συναλλαγών, οδήγησαν στην επιβολή υψηλών προστίμων που αφορούσαν τις συγκεκριμένες δραστηριότητες.

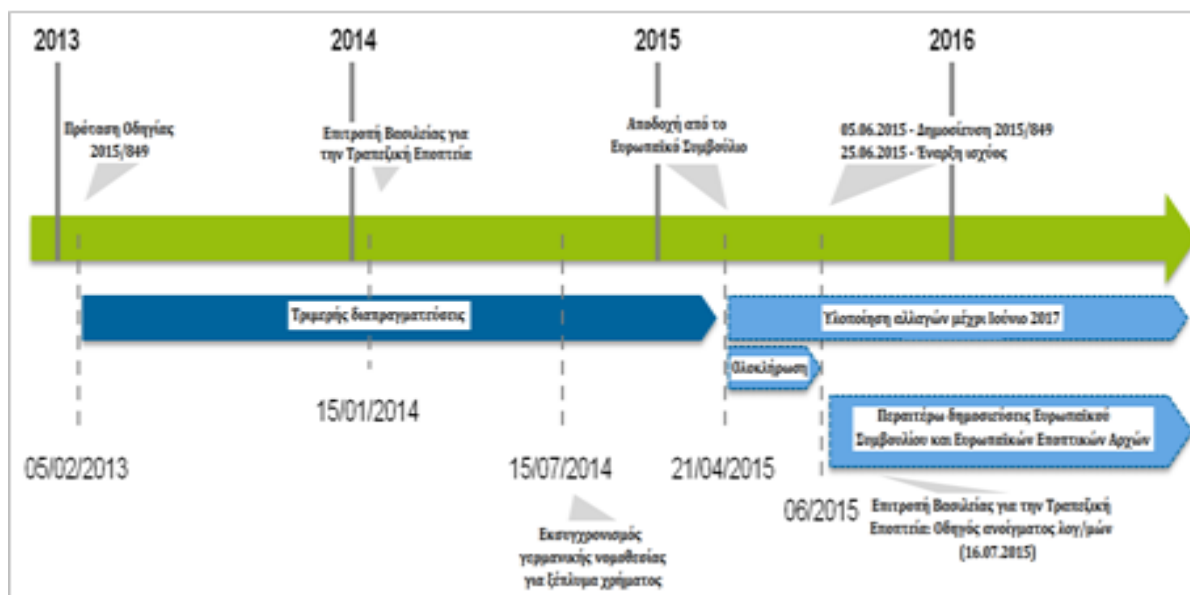
Ο κίνδυνος που σχετίζεται με το ΞΧ και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αναφέρθηκε από την Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (Financial Action Task Force, FATF), η οποία

αναθεώρησε τις συστάσεις της το 2012 (Naheem, 2015^a:291). Λίγο μετά τη δημοσίευση των σχετικών συστάσεων, τον Φεβρουάριο του 2013, η Επιτροπή παρουσίασε την 1^η

πρότασή της για τη δημιουργία μιας νέας ευρωπαϊκής οδηγίας για την πρόληψη της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας. Ωστόσο, η οριστικοποίηση της νομοθετικής διαδικασίας διήρκεσε περισσότερο από δύο (2) χρόνια με τριμερείς διαπραγματεύσεις μεταξύ της Ευρωπαϊκής Επιτροπής, του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου. Κατά τη διάρκεια της διαδικασίας διαβούλευσης, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία δημοσίευσε, το 2014, οδηγία η οποία είχε ενσωματώσει τις αναθεωρημένες συστάσεις της FATF επηρεάζοντας την πορεία των διαβουλεύσεων (Kunz & Schirmer, 2015, Petronio & Falco, 2015:1-2, Bowens & Mulkerrins, 2015:1-2).

Τον Ιούνιο του 2014, η γερμανική νομοθεσία αναφορικά με το ΞΧ αναθεωρείται κατά τη διάρκεια των διαβουλεύσεων. Στις 21.04.2015 το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο αποδέχεται τη νέα Οδηγία ενώ μέχρι τις 05.06.2015 ολοκληρώνονται οι διαδικασίες σχεδιασμού της Κοινοτικής Οδηγίας 2015/849. Στις 05.06.2015 δημοσιεύεται η 4^η Κοινοτική Οδηγία 2015/849 σχετικά με την πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Στις 25.06.2015 η Οδηγία τέθηκε σε ισχύ ενώ στις 16.07.2015 εκδίδονται από την Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία οδηγίες αναφορικά με τις διαδικασίες ανοίγματος τραπεζικών λογαριασμών. Η ολοκλήρωση της υλοποίησής της μέχρι τον Ιούνιο του 2017 θα συνοδευτεί από επιπλέον σχετιζόμενες δημοσιεύσεις τόσο από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο όσο και από τις Ευρωπαϊκές Εποπτικές Αρχές. Στην εικόνα που ακολουθεί παρουσιάζεται σχηματικά η πορεία υλοποίησης της 4^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας (2015/849) (Kunz & Schirmer, 2015, Valcke et al, 2015:24).

Σχήμα 3. Πορεία Υλοποίησης Και Εφαρμογής Κοινοτικής Οδηγίας 2015/849

6.2 Η 4^η Κοινοτική Οδηγία (2015/849)

Στις 20 Μαΐου 2015 εκδόθηκε από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (European Parliament) η 4^η Κοινοτική Οδηγία για το ξέπλυμα χρήματος η οποία δημοσιεύθηκε την 5^η Ιουνίου 2015 στην επίσημη εφημερίδα της Ευρωπαϊκής Ένωσης (ΕΕ) εστιάζοντας στον χρηματοπιστωτικό τομέα. Η συγκεκριμένη Οδηγία (2015/849) η οποία

αναφέρεται «σε πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 648/2012 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και την κατάργηση της οδηγίας 2005/60/ΕΚ του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου και της οδηγίας 2006/70/ΕΚ της Επιτροπής», αποσκοπεί στη δημιουργία ισχυρότερου πλαισίου προστασίας του χρηματοπιστωτικού συστήματος από τη χρήση του ως «εργαλείου» νομιμοποίησης παράνομων εσόδων για τη χρησιμοποίησή τους σε τρομοκρατικές ενέργειες (Εφημερίδα Ε.Ε 2015, L 141:73).

Η Οδηγία 2015/849 με ημερομηνία έναρξης ισχύος την 25^η Ιουνίου 2015, καταργεί την Οδηγία 2005/60/ΕΚ (πρόληψη της χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού

συστήματος για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας) του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου (European Parliament) του Συμβουλίου (European Council) (Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης 2005, L 309:15), καθώς και την Οδηγία 2006/70/EK (θέσπιση μέτρων εφαρμογής της οδηγίας 2005/60/EK του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου) όσον αφορά τον ορισμό του «Πολιτικώς Εκτεθειμένου Προσώπου». Τέλος, ορίζονται τα τεχνικά κριτήρια για την εφαρμογή της απλουστευμένης δέουσας επιμέλειας ως προς τον πελάτη αλλά και η εφαρμογή της εξαίρεσης σε περιπτώσεις άσκησης χρηματοπιστωτικής δραστηριότητας σε περιστασιακή ή πολύ περιορισμένη βάση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής) (Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων 2006, L 214:29). Ο χρονικός ορίζοντας ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2015/849 στα εθνικά δίκαια των κρατών – μελών ορίστηκε στα δύο (2) έτη (Εφημερίδα Ε.Ε 2015, L 141:73).

6.3 Τροποποιήσεις & αλλαγές Κοινοτικής Οδηγίας 2015/849

Η προσπάθεια καταπολέμησης της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή Anti Money Laundering (AML) όπως αναφέρεται στη διεθνή ορολογία, απασχόλησε τις ευρωπαϊκές και όχι μόνο κυβερνήσεις από τις αρχές της δεκαετίας του 1980. Ως βασικό «εργαλείο» νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες αξιοποιήθηκε από τις αρχές κιόλας εμφάνισης του φαινομένου ο χρηματοπιστωτικός τομέας και ειδικότερα τα πιστωτικά ιδρύματα. Κατέστη λοιπόν αναγκαίο να διαμορφωθεί το κατάλληλο νομοθετικό πλαίσιο ελέγχου και αντιμετώπισης τέτοιων φαινομένων διασφαλίζοντας την αξιοπιστία του χρηματοπιστωτικού συστήματος και την εμπιστοσύνη που πρέπει να δείχνει στο καταναλωτικό κοινό.

Οι ρυθμιστικές παρεμβάσεις σε ευρωπαϊκό επίπεδο αφορούσαν στην έκδοση μιας σειράς Οδηγιών από το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο (European Parliament), το Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης (European Council) και την Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων

(European Commission). Την 5^η Ιουνίου 2015, το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο της Ευρωπαϊκής Ένωσης εξέδωσαν την Οδηγία 2015/849 τροποποιώντας σημαντικά σημεία και άρθρα προηγούμενων οδηγιών και κανονισμών αναφορικά με την πρόληψη χρησιμοποίησης του χρηματοπιστωτικού συστήματος ως μέσου νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ή ακόμα και για τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Με την Οδηγία 2015/849 αναλύθηκαν και προστέθηκαν σημεία τα οποία μπορούν να διαμορφώσουν ένα ακόμη πιο αυστηρό πλαίσιο ελέγχου της νομιμοποίησης εσόδων από παράνομες δραστηριότητες. Ειδικότερα, με την 4^η Κοινοτική Οδηγία (2015/849) εισάγονται ή τροποποιούνται μια σειρά άρθρων όπως:

1. Επαναπροσδιορισμός και διεύρυνση εννοιών και πράξεων που αφορούν το ΞΧ και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας (περιουσιακές μεταβολές, απόκρυψη στοιχείων και περιουσίας, προσαύξηση μέσω εγκληματικών δραστηριοτήτων) (άρθρο 1, § 3 – 6) (Εφημερίδα Ε.Ε 2015, L 141:83-112, Καραϊσκάκης 2015: 5-11, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης 2005, L 309:20-32).
2. Διεύρυνση υπόχρεων προσώπων ως προς τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες και χρηματικών ορίων συναλλαγών προς έλεγχο (άρθρο 2, § 3 και άρθρο 3, § 9-11, άρθρα 15-17). Πλέον, η καταβολή ή είσπραξη ποσού ≥ 10.000 € (αντί 15.000 € με την 3^η Οδηγία), μπορεί να υποκρύπτει νομιμοποίηση εσόδων από παράνομη δραστηριότητα ενώ ενεχόμενα πρόσωπα δύναται να αποτελούν οι συγγενείς και στενοί συνεργάτες (Εφημερίδα Ε.Ε 2015, L 141:83-112, Καραϊσκάκης 2015: 5-11, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης 2005, L 309:20-32).
3. Επισήμανση, ανάλυση και αξιολόγηση κινδύνων σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης μέσω ετήσιας έκθεσης και λήψης αναγκαίων μέτρων (άρθρα 6-8). Στη συγκεκριμένη έκθεση αναφέρονται τομείς της αγοράς με το μεγαλύτερο κίνδυνο και πρακτικές νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες (OPF, 2015:1).
4. Αυξημένα μέτρα δέουσας επιμέλειας πελάτη στις περιπτώσεις δικαιούχων με νομικό πρόσωπο. Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αυξάνουν τον έλεγχο συναλλαγών στις περιπτώσεις συναλλαγών που αφορούν νομικές οντότητες (άρθρο 13, § 6).

5. Αυξημένη δέουσα επιμέλεια ως προς τον πελάτη - φυσικό πρόσωπο (άρθρα 18 – 24). Τα επίπεδα ελέγχου συναλλαγών φυσικών προσώπων ενισχύονται στις περιπτώσεις πολιτικών προσώπων, δημόσιων λειτουργών, συγγενών και στενών συνεργατών τους. Ειδικότερα, πολιτικό πρόσωπο που παύει να ασκεί τα καθήκοντά του ή άτομο που κατέχει σημαντική δημόσια θέση, εξακολουθεί να διατηρεί αυξημένο κίνδυνο παράνομων δραστηριοτήτων και τίθεται υπό τον έλεγχο του χρηματοπιστωτικού ιδρύματος για ένα διάστημα 12 μηνών (Εφημερίδα Ε.Ε 2015, L 141:83-112, Καραϊσκάκης 2015: 5-11, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης 2005, L 309:20-32).
6. Εκπλήρωση απαιτήσεων δέουσας επιμέλειας από τρίτα μέρη τονίζοντας ότι βασικός υπόχρεος ελέγχου είναι η υπόχρεη οντότητα με το τρίτο μέρος να εντάσσεται στον όμιλο υπό την εποπτεία και τον έλεγχο της (άρθρο 28, § 3).
7. Εφαρμογή υποχρέωσης και φύλαξης επαρκών και ακριβών τρεχουσών πληροφοριών αναφορικά με τους πραγματικούς δικαιούχους λογαριασμών και τους καταπιστευματοδόχους, συμπεριλαμβανομένων των λεπτομερειών των δικαιωμάτων που έχουν στην κατοχή τους και με δυνατότητα πρόσβασης των αρμοδίων αρχών σε αυτές τις πληροφορίες (άρθρο 30, § 1-10, άρθρο 31§ 1-9) (Εφημερίδα Ε.Ε 2015, L 141:83-112, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης 2005, L 309:20-32).
8. Διατήρηση αρχείων και δεδομένων πέραν του οριζόμενου χρόνου εφόσον συντρέχουν λόγοι ή περιπτώσεις ελέγχων (άρθρο 40, § 2).
9. Υποχρέωση διαβίβασης στατιστικών από τα κράτη – μέλη που αφορούν σε νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες (άρθρο 44, § 4) (Εφημερίδα Ε.Ε 2015, L 141:83-112, Καραϊσκάκης 2015: 5-11, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης 2005, L 309:20-32, OPF, 2015:2-3).
10. Επέκταση εφαρμογής αυξημένων μέτρων εποπτείας τήρησης των κανονισμών (άρθρα 45-48).
11. Αρχές ξεπλύματος χρήματος, χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, εποπτικές και αρμόδιες αρχές μεριμνούν για την ύπαρξη αποτελεσματικών μηχανισμών συνεργασίας σε εθνικό επίπεδο (άρθρο 49, §1, άρθρα 52-57).
12. Αύξηση επιπέδου κυρώσεων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων και αρχών των κρατών – μελών σε περιπτώσεις στις οποίες οι υπόχρεοι δεν εφαρμόζουν

πλήρως την Οδηγία 2015/849 και τους κανονισμούς πρόληψης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες ή χρηματοδότησης της τρομοκρατίας (άρθρα 58-65).

13. Οι οδηγίες 2005/60/EK και 2006/70/EK καταργούνται με ισχύ την 26^η Ιουνίου 2017 (άρθρο 66) (Εφημερίδα Ε.Ε 2015, L 141:83-112, Καραϊσκάκης 2015: 5-11, Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης 2005, L 309:20-32, OPF, 2015:2-3).

6.4 Οι καινοτομίες της Κοινοτικής Οδηγίας 2015/849

Η νέα Ευρωπαϊκή Οδηγία 2015/849 αναφορικά με την καταπολέμηση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, αποτελεί μια πιο ολοκληρωμένη νομοθετική προσέγγιση αντιμετώπισης του φαινομένου. Με μεταβατική περίοδο μέχρι την 26^η Ιουνίου 2017 για ενσωμάτωση στα εθνικά δίκαια των κρατών – μελών, η Ε.Ε. αφενός αποσκοπεί στη δημιουργία ενός νομικού πλαισίου το οποίο θα διασφαλίζει πλήρως όχι μόνο τον ελεγκτικό αλλά και τον κατασταλτικό μηχανισμό και αφετέρου θα δημιουργήσει ένα πλαίσιο ασφαλών χρηματοπιστωτικών συναλλαγών (Seeger et al, 2015:2, Kunz & Schirmer, 2015).

Μεταξύ των κύριων καινοτομιών της Οδηγίας 2015/849 είναι η δημιουργία κεντρικού μητρώου επιχειρήσεων για όσες διαθέτουν καταστατική έδρα στον ευρωπαϊκό χώρο στο οποίο θα αναφέρονται πλήρως στοιχεία και δεδομένα του πραγματικού δικαιούχου. Η τήρηση αρχείου νομικών οντοτήτων και επιχειρήσεων ουσιαστικά αποσκοπεί στη δημιουργία μιας βάσης στην οποία θα έχουν πρόσβαση οι ελεγκτικές και διωκτικές αρχές, η ίδια η οντότητα και γενικά ο οποιοσδήποτε έχει κάποιο έννομο συμφέρον.

Η 4^η Κοινοτική Οδηγία αυστηροποιεί αισθητά τον έλεγχο ύποπτων συναλλαγών τόσο για φυσικά όσο και για νομικά πρόσωπα ενώ μέσω συγκεκριμένων κανόνων, επιθυμεί να διαμορφώσει ένα συγκεκριμένο ευρωπαϊκό πλαίσιο αξιολόγησης κινδύνου για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα. Ειδικότερα, το όριο συναλλαγών το οποίο θα μπορούσε εν δυνάμει να υποκρύπτει παράνομη δραστηριότητα μειώθηκε στις 10.000 € (έναντι 15.000 € με την προηγούμενη οδηγία) με τα κράτη – μέλη να μπορούν να υιοθετούν ακόμη μικρότερα όρια. Ακόμα,

συναλλαγές ή μεταφορές ποσών που ξεπερνούν τα 1.000 € περιστασιακά ή κατ' εξακολούθηση, τίθενται στον έλεγχο υπό το νέο νομικό πλαίσιο (Seeger et al, 2015:2, Kunz & Schirmer, 2015, OPF, 2015:3).

Οι αλλαγές που έφερε η νέα οδηγία εντοπίζονται και σε θέματα δέουσας επιμέλεια, διαχείρισης λογαριασμών και συναλλαγών φυσικών προσώπων. Συγκεκριμένα, δε θα υπάρχουν δυνατότητες εξαίρεσης από τον έλεγχο συναλλαγών συγκεκριμένων προσώπων (πολιτικών, συμβολαιογράφων, λογιστών κλπ), εισήχθη ειδική υποχρέωση για εντοπισμό του πραγματικού δικαιούχου – πελάτη σε λογαριασμούς με ύποπτες κινήσεις ενώ άτομα που κατέχουν πολιτικά αξιώματα, δημόσιοι λειτουργοί καθώς και συγγενείς ή συνεργάτες αυτών εξακολουθούν να βρίσκονται υπό το καθεστώς αυξημένης προσοχής και ελέγχου (Seeger et al, 2015:2, Καραϊσκάκης 2015:12-14).

Ως προς τα πρόσωπα και τους μηχανισμούς που αναλαμβάνουν να διενεργήσουν ελέγχους σχετικά με τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας, προβλέφθηκε η προστασία τους και η τήρηση απορρήτου (Καραϊσκάκης 2015:16). Επίσης, επιτρέπεται πλέον η γνωστοποίηση και ενημέρωση μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στοιχείων που αφορούν τον ίδιο πελάτη, την ίδια συναλλαγή και σχετίζονται με τις παραπάνω δραστηριότητες (Ο' Connor & Cain, 2015:3). Τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα έχουν τη δυνατότητα να διατηρούν το αρχείο συναλλαγών του πελάτη λαμβάνοντας ως αρχή την ημερομηνία της τελευταίας περιστασιακής συναλλαγής με δυνατότητα παράτασης, ενώ η πρόσβαση είναι ελεύθερη ανά πάσα στιγμή για το δικαιούχο. Για την επεξεργασία και την προστασία των προσωπικών δεδομένων, εισήχθη σχετική διάταξη στην 2015/849 ώστε να χρησιμοποιούνται αποκλειστικά για την πρόληψη νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και όχι για εμπορικό σκοπό.

Με νέα διάταξη, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι υπόχρεα στην υποβολή αναφορών που σχετίζονται με ΕΧ ή χρηματοδότηση της τρομοκρατίας ενώ διατηρήθηκαν ρυθμίσεις του προηγούμενου νομικού πλαισίου (Οδηγία 2005/60/ΕΚ) που εστίαζαν αποκλειστικά σε υπόνοιες ή απόπειρα διενέργειας σχετικών συναλλαγών. Σε κάθε περίπτωση, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα οφείλουν ρητώς να απέχουν από συναλλαγές που σχετίζονται με το ΕΧ ενώ στη περίπτωση που το αντιληφθούν θα πρέπει πέραν της σύνταξης σχετικής αναφοράς, να ζητούν τη σχετική καθοδήγηση από

τις διωκτικές ή ελεγκτικές αρχές. Η διαβίβαση των πληροφοριών και αναφορών θα πρέπει να διενεργείται με απόρρητο τρόπο (Seeger et al, 2015:3-4) .

Η Οδηγία 2015/849 ουσιαστικά εισήγαγε για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα μια νέα αντίληψη ως προς την έννοια του κινδύνου για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματική δραστηριότητα και τη χρηματοδότηση της τρομοκρατίας. Τα σημεία στα οποία καινοτομεί ισχυροποιούν τα διαθέσιμα εργαλεία των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων για τον εντοπισμό ύποπτων συναλλαγών, παράνομων δραστηριοτήτων, ξεπλύματος χρήματος, χρηματοδότησης τρομοκρατικών δράσεων και γενικότερα ενεργειών που θα μπορούσαν να είναι βλαπτικές για την εμπιστοσύνη και τη φερεγγυότητα του τραπεζικού συστήματος. Οι βελτιώσεις του προηγούμενου νομικού πλαισίου αποσκοπούν στην καθιέρωση ενός νέου ισχυρότερου, πληρέστερου και αρτιότερου για ενιαία αντιμετώπιση της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και χρηματοδότησης της τρομοκρατίας σε ευρωπαϊκό επίπεδο (Berglin et al, 2015, Kunz & Schirmer, 2015).

Έρευνα

Στα πλαίσια σχεδιασμού και κατευθύνσεων οποιασδήποτε ερευνητικής προσπάθειας, βασική προϋπόθεση αποτελεί η επιλογή του ακολουθούμενου φιλοσοφικού ρεύματος. Μεταξύ των σημαντικότερων σημειώνονται η φαινομενολογία (phenomenology) και ο θετικισμός (Gutenschwager & Gutenschwager, 2001:87). Στη φαινομενολογία ιδιαίτερη βαρύτητα αποδίδεται στη διακεκριμένη υπόσταση των πραγμάτων. Κατά τη συγκεκριμένη φιλοσοφία, οι αντιλήψεις και οι συμπεριφορές έχουν συγκεκριμένη κατευθυνόμενη πορεία με την ερμηνεία τους να εντάσσεται στα πλαίσια της ευρύτερης κατανόησης της κοινωνίας (Gutenschwager & Gutenschwager, 2001:94). Ο θετικισμός (positivism) από την άλλη πλευρά εστιάζει στην αποκοπή των επιστημονικών θεωριών από τη φιλοσοφική τους διάσταση. Ο ερευνητής ο οποίος υιοθετεί το θετικισμό ουσιαστικά εξετάζει την αλληλεξάρτηση ανάμεσα στην κοινωνία και τις ανθρώπινες πεποιθήσεις ερμηνεύοντας οποιοδήποτε φαινόμενο και οριοθετώντας το σε συγκεκριμένη έννοια (Willing, 2001:2, Robson et al, 2010:47). Στη συγκεκριμένη μελέτη, η ερευνητική φιλοσοφία που θα ακολουθηθεί είναι εκείνη του

θετικισμού καθώς προσφέρει αξιόπιστα συμπεράσματα και υψηλή αντικειμενικότητα επί των ελέγχων στις ερευνητικές υποθέσεις.

Αναφορικά με την ερευνητική προσέγγιση, η επιλογή της παραγωγικής ή της επαγωγικής συνδέεται άρρηκτα με την εξαγωγή των τελικών συμπερασμάτων. (Κυριαζόπουλος & Σαμαντά, 2011:108). Στην παραγωγική προσέγγιση, η οποία συνδέεται με τη φιλοσοφία του θετικισμού, ο ερευνητής οδηγείται σε συμπεράσματα εκτιμώντας γενικευμένες προσεγγίσεις. Μέσω της παραγωγικής προσέγγισης τίθενται οι ερευνητικές υποθέσεις προς έλεγχο με τα συμπεράσματα να αξιολογούνται αναφορικά με τη σχέση τους προς τη θεωρία (Δημητριάδη, 2000:11, Κυριαζόπουλος & Σαμαντά, 2011:121). Η επαγωγική, που συνδέεται με τη φαινομενολογία, ουσιαστικά κατευθύνει την εξαγωγή συμπερασμάτων μέσω παρατηρήσεων και όχι τιθέμενων υποθέσεων. Ουσιαστικά, οι ίδιες οι παρατηρήσεις κατευθύνουν τη διαμόρφωση των ερευνητικών υποθέσεων (Κατσίλλης, 2006:19,23). Λαμβάνοντας υπόψη τα παραπάνω δεδομένα, ως κατάλληλη ερευνητική προσέγγιση επιλέχθηκε η παραγωγική καθώς διαμέσου των ερευνητικών ευρημάτων θα ελεγχθούν οι ερευνητικές υποθέσεις και συγκρινόμενες με την υπάρχουσα θεωρία θα οδηγήσουν στα τελικά συμπεράσματα (Κυριαζόπουλος & Σαμαντά, 2011:116).

Η μέθοδος της έρευνας προϋποθέτει εκτεταμένο σχεδιασμό άντλησης των στοιχείων αλλά και ανάλυσή τους στη βάση εκπλήρωσης των τιθέμενων προβληματισμών. Από την έναρξη κιόλας της ερευνητικής προσέγγισης, πρώτιστης σημασίας είναι ο καθορισμός της μεθοδολογίας. Μεταξύ των ερευνητικών μεθόδων, διακρίνονται η ποιοτική και η ποσοτική (Δημητρόπουλος, 2004:122) . Στην ποιοτική μέθοδο, τα αντλούμενα στοιχεία είναι αποτέλεσμα της εκφραζόμενης συμπεριφοράς των ερωτώμενων με καταγραφές επί αντιλήψεων, απόψεων, συμπεριφορών (Τομαράς, 2009:99-101). Αντίθετα, η ποσοτική μέθοδος συγκεντρώνει, υπολογίζει και αναλύει τα δεδομένα που αποκτούν αριθμητικό χαρακτήρα ενώ και τα ευρήματα είναι αποστασιοποιημένα από προσωπικές κρίσεις (Τηλικίδου, 2004:26). Η έρευνα ακολούθησε την ποσοτική προσέγγιση αξιολογώντας την ως την καταλληλότερη προσφέροντας σημαντική πληροφόρηση τόσο κατά τη συλλογή των δεδομένων με τη χρήση ερωτηματολογίου όσο και κατά την ανάλυσή τους ώστε να εξαχθούν τα τελικά συμπεράσματα.

Στη βάση των προηγούμενων δεδομένων, επιλέγεται ανάλογα και το κατάλληλο ερευνητικό εργαλείο. Μεταξύ εκείνων που ξεχωρίζουν είναι το δομημένο ερωτηματολόγιο. Η κατάλληλη σύνθεση ερωτημάτων, η επιλογή της μορφής τους, ο διαχωρισμός τους σε επιμέρους ενότητες αποσκοπούν στην καταγραφή των απόψεων του δείγματος επί του θέματος αλλά και στην ανάλυση των δεδομένων με μεγαλύτερη ευκολία. Ο σωστός σχεδιασμός του ερωτηματολογίου αποτελεί το «θεμέλιο λίθο» της έρευνας καθώς μέσω αυτού είναι σε θέση να δοθεί απάντηση στα ερευνητικά ερωτήματα (Javeau, 2000:55) . Ειδικότερα μέσα από την παρούσα έρευνα η ερευνήτρια επιθυμεί να δώσει απαντήσεις σε συγκεκριμένα ερευνητικά ερωτήματα, όπως:

1. Οι υπάλληλοι των Τραπεζών κατέχουν γνώσεις σε θέματα αναφορικά με το φαινόμενο EMX & XT;
2. Οι υπάλληλοι των Τραπεζών είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι στην αποτροπή του φαινομένου EMX & XT;
3. Ποια είναι η στάση των υπαλλήλων των Τραπεζών αναφορικά με τις ασυνήθιστες ή ύποπτες συναλλαγές, και την αποτροπή του φαινομένου EMX & XT;

Στην παρούσα έρευνα, το ερωτηματολόγιο που δομήθηκε βοήθησε καθοριστικά στην επαλήθευση των ερευνητικών στόχων και στην εξαγωγή των συμπερασμάτων. Ουσιαστικά η έρευνα καλείται εστιάσει σε ένα ερευνητικό σκοπό, δηλαδή στη βαθύτερη κατανόηση του φαινομένου του EMX & XT από τραπεζοϋπαλλήλους, ώστε να αναδειχθούν «εργαλείο» για την αποτελεσματική αποτροπή του, μέσω απόκτησης γνώσεων, εκπαίδευσης και αυστηρής στάσης αλλά και να επαληθεύσουν ή όχι τους εξής ερευνητικούς στόχους:

1. Διερεύνηση επιπέδου γνώσεων των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με το φαινόμενο EMX & XT.
2. Διερεύνηση επιπέδου εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με την αποτροπή του φαινομένου EMX & XT.
3. Καταγραφή απόψεων τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με την αποτροπή και την καταπολέμηση του φαινομένου EMX & XT.

Δομικά, χωρίζεται σε τέσσερις (4) ενότητες (1, 2, 3 & 4) και συνολικά αποτελείται από είκοσι (20) εκ των οποίων οι πέντε (5) είναι ανοικτού τύπου και οι δεκαπέντε (15) κλειστού τύπου (Τύπου Likert). Συγκεκριμένα:

1. **Ενότητα 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά.** Περιλαμβάνονται πέντε (5) ερωτήσεις ανοικτού τύπου αναφορικά με το φύλο, την ηλικία, το μορφωτικό επίπεδο, τη θέση εργασίας και τα έτη προϋπηρεσίας
2. **Ενότητα 2. Επίπεδο γνώσεων για Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος & Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΕΜΧ & ΧΤ).** Περιλαμβάνονται έξι (6) ερωτήσεις κλειστού τύπου που εστιάζουν στη συγκέντρωση στοιχείων σχετικά με το επίπεδο γνώσεων του προσωπικού για το ΕΜΧ & ΧΤ και στο κατά πόσο το προσωπικό γνωρίζει τη διαδικασία ιχνηλάτησης του ΕΜΧ & ΧΤ, πότε εφαρμόζεται η δέουσα επιμέλεια, ποια είναι τα μέτρα της δέουσας επιμέλειας, η δημιουργία της Αναφοράς Υπόπτων Συναλλαγών και πού αυτή υποβάλλεται.
3. **Ενότητα 3. Εκπαίδευση τραπεζοϋπαλλήλων στην αποτροπή Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος Και Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΕΜΧ & ΧΤ).** Περιλαμβάνονται έξι (6) ερωτήσεις κλειστού τύπου που εστιάζουν στη συγκέντρωση στοιχείων αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης του προσωπικού των τραπεζών σε θέματα αποτροπής ΕΜΧ & ΧΤ. Ειδικότερα, μέσω των ερωτήσεων αντλήθηκαν στοιχεία ως προς το συνολικό επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου, την πηγή της προέλευσης της εκπαίδευσης, το σύνολο των εκπαιδευτικών σεμιναρίων, την χρονικά τελευταία συμμετοχή σε κάποιο εκπαιδευτικό σεμινάριο, το επίπεδο πλήρωσης των προσδοκιών από την εκπαίδευση που έχουν λάβει και τα επίπεδα ικανοποίησης για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ.
4. **Ενότητα 4. Απόψεις τραπεζοϋπαλλήλων για την αποτροπή Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος Και Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΕΜΧ & ΧΤ).** Στην τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου, περιλαμβάνονται τρεις (3) ερωτήσεις κλειστού τύπου που εστιάζουν στις απόψεις των τραπεζοϋπαλλήλων για την αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ. Συγκεκριμένα, το προσωπικό ερωτήθηκε ως προς το ποια θεωρεί την πιο συχνή συναλλαγή/δραστηριότητα που ενδεχομένως υποδηλώνει ΕΜΧ & ΧΤ, πώς αξιολογεί την ενσωμάτωση του νέου νομοθετικού πλαισίου στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα καθώς και κατά πόσο επιμέρους μέτρα μπορούν να αποτρέψουν το ΕΜΧ & ΧΤ.

Ο καθορισμός του δείγματος της έρευνας αντικατοπτρίζει την αντιπροσωπευτικότητα του πληθυσμού (Κατσίλλης, 2006:95). Για τον προσδιορισμό του δείγματος μπορεί να ακολουθείται τυχαία δειγματοληψία, κατά στρώματα, κατά ομάδες και από μη πιθανά

δείγματα ενώ ιδιαίτερα σημαντικό είναι το μέγεθός του ώστε να μπορεί να γίνει αναγωγή (Τομαράς, 2009:116). Η έρευνα ακολούθησε την τυχαία δειγματοληψία με διανομή του ερωτηματολογίου στο προσωπικό υποκαταστημάτων στο κέντρο της Αθήνας και ειδικότερα των τραπεζών Εθνική Τράπεζα, Alpha Bank, Τράπεζα Πειραιώς, Eurobank και Αττικής. Πληθυσμός της έρευνας αποτέλεσε ένα σύνολο 464 τραπεζοϋπάλληλων υποκαταστημάτων των πέντε (5) τραπεζών στην περιοχή που καλύπτει το κέντρο της Αθήνας. Το δείγμα των 104 τραπεζοϋπάλληλων που προέκυψε μπορεί να θεωρηθεί ως αντιπροσωπευτικό καθώς το μέγεθός του καλύπτει το 22,41% του συνολικού πληθυσμού, εξασφαλίζοντας μια αξιόπιστη δειγματοληψία υπερβαίνοντας τη συνθήκη της αναλογίας του 1%.

Τέλος, καθοριστικό στοιχείο της επιτυχίας της όποιας ερευνητικής προσπάθειας αποτελεί ο βαθμός αξιοπιστίας. Η αξιοπιστία αποτελεί βασικό παράγοντα επιτυχίας καθώς εκφράζει την ομοιογένεια, τη σταθερότητα, τη συνοχή και την ακρίβεια των μετρήσεων ώστε τα στοιχεία που θα προκύψουν να είναι απαλλαγμένα από τυχόν σφάλματα (Litwin, 1995:38-39). Η αξιοπιστία του ερευνητικού εργαλείου επιτεύχθηκε με τη χρήση του συντελεστή Cronbach's Alpha (Reliability Test) με τη βοήθεια του στατιστικού πακέτου IBM SPSS Statistics Version 23. Τα επίπεδα τιμών του συντελεστή Cronbach's Alpha εκτιμήθηκαν στο 0,945 ή 94,5% ο οποίος υπερβαίνει το κριτήριο του 0,700 ή 70% αναδεικνύοντας την υψηλή αξιοπιστία εσωτερικής συνοχής του ερευνητικού εργαλείου.

Reliability Statistics	
Cronbach's Alpha	N of Items
0,945	42

Πίνακας 1. Αξιοπιστία ερευνητικού εργαλείου με συντελεστή Cronbach's Alpha (Reliability Statistics)

7.2. Στατιστική Ανάλυση Αποτελεσμάτων Έρευνας

Ενότητα 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

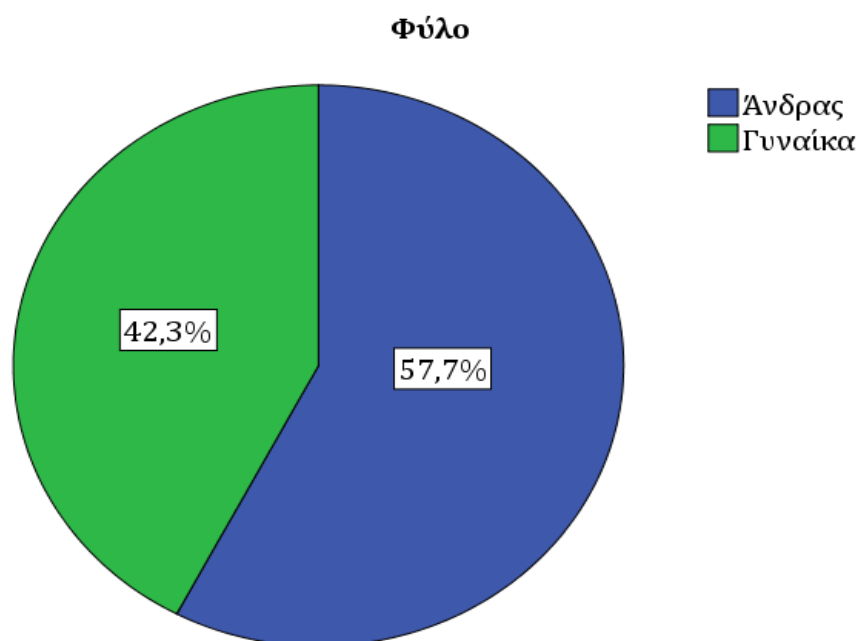
Στην Ενότητα 1. (Δημογραφικά χαρακτηριστικά) περιλαμβάνονται πέντε (5) ερωτήσεις από τις οποίες αντλήθηκαν στοιχεία σχετικά με το δημογραφικό προφίλ των 104 τραπεζοϋπαλλήλων που αποτέλεσαν το δείγμα της έρευνας. Σε κάθε επιμέρους ερώτηση θα πραγματοποιηθεί ανάλυση επί των απαντήσεων ενώ θα απεικονιστεί γραφικά η ποσοστιαία κατανομή των απαντήσεων.

1. Φύλο

Το 1^ο ερώτημα των δημογραφικών στοιχείων αφορούσε στο φύλο των ερωτώμενων. Στο σύνολο του δείγματος, την πλειοψηφία αποτέλεσαν οι άνδρες, συγκεντρώνοντας ποσοστό 57,7% ενώ οι γυναίκες αποτέλεσαν το υπόλοιπο 42,3% (Πίνακας 2 & Γράφημα 1).

Φύλο					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Άνδρας	60	57,7	57,7	57,7
	Γυναίκα	44	42,3	42,3	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 2. Φύλο ερωτώμενων

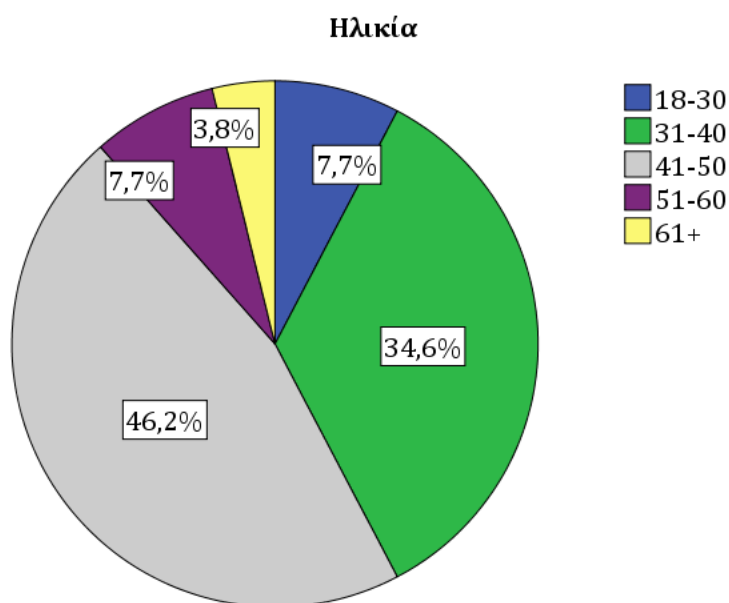
Γράφημα 1. Φύλο ερωτώμενων

2. Ηλικία

Το επόμενο δημογραφικό στοιχείο που εξετάστηκε ήταν η ηλικία των ερωτηθέντων. Από το σύνολο των 104 απαντήσεων, το 46,2% αφορούσε σε άτομα ηλικιών 41 – 50 ετών, ακολούθησαν με 34,6% οι ηλικίες 31 – 40 ετών, από 7,7% συγκέντρωσαν οι κατηγορίες 18 – 30 και 51 – 60 ετών ενώ ηλικία μεγαλύτερη των 61 ετών ήταν μόλις 3,8%. Με βάση τα συγκεκριμένα στοιχεία, προκύπτει ότι το επίπεδο ηλικιών των τραπεζοϋπαλλήλων είναι κυρίως μέχρι 50 ετών φανερώνοντας και την τάση των πιστωτικών ιδρυμάτων να απασχολούν προσωπικό μικρότερων ηλικιών. Αναλυτικά, η κατανομή των ποσοστών των απαντήσεων παρουσιάζεται στον Πίνακα 3 και το Γράφημα 2.

Ηλικία					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	18-30	8	7,7	7,7	7,7
	31-40	36	34,6	34,6	42,3
	41-50	48	46,2	46,2	88,5
	51-60	8	7,7	7,7	96,2
	61+	4	3,8	3,8	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 3. Ηλικιακή κατανομή δείγματος

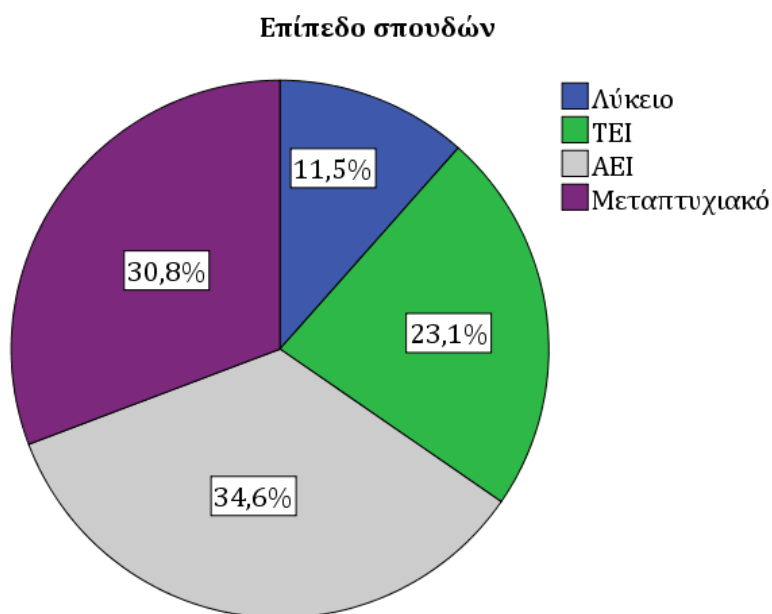
Γράφημα 2. Ηλικιακή κατανομή δείγματος

3. Επίπεδο Σπουδών

Ιδιαίτερα σημαντικό δημογραφικό χαρακτηριστικό το οποίο θα μπορούσε να επιδράσει στην κατεύθυνση των απαντήσεων επί του θέματος, είναι το επίπεδο σπουδών. Με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν, το 34,6% ήταν κάτοχοι πτυχίου ανώτατης εκπαίδευσης (ΑΕΙ), το 30,8% κατείχαν μεταπτυχιακό τίτλο, το 23,1% ήταν απόφοιτοι ανώτερων τεχνολογικών ιδρυμάτων (ΤΕΙ) ενώ μόλις το 11,5% ήταν δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης (απόφοιτοι Λυκείου). Η συντριπτική πλειοψηφία των τραπεζοϋπαλλήλων είχε ανώτερο ή ανώτατο επίπεδο μόρφωσης φανερώνοντας την υψηλή σημασία που δίνεται από την πλευρά των πιστωτικών ιδρυμάτων στο υψηλό μορφωτικό επίπεδο του ανθρώπινου δυναμικού που απασχολούν (Πίνακας 4 & Γράφημα 3).

Επίπεδο σπουδών					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Λύκειο	12	11,5	11,5	11,5
	ΤΕΙ	24	23,1	23,1	34,6
	ΑΕΙ	36	34,6	34,6	69,2
	Μεταπτυχιακό	32	30,8	30,8	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 4. Μορφωτικό επίπεδο

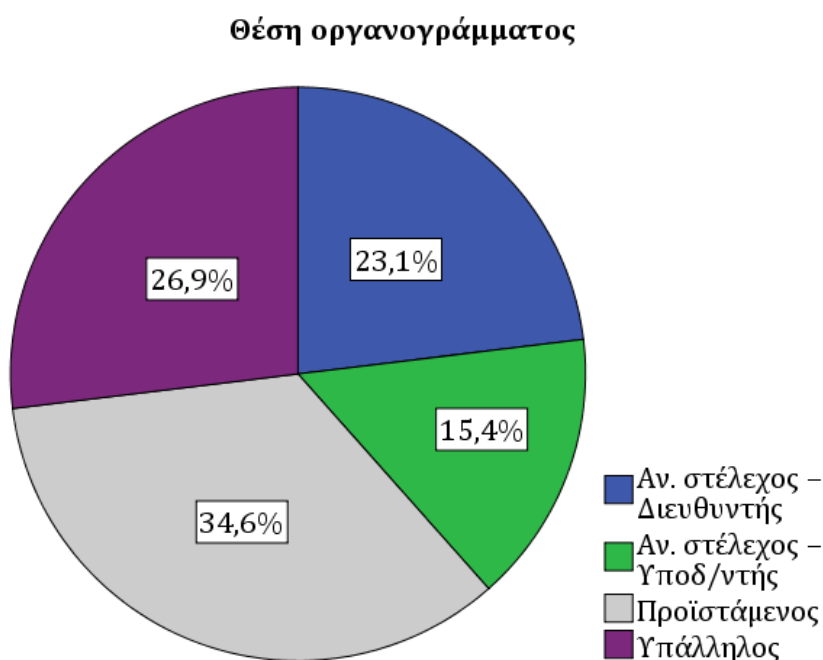
Γράφημα 3. Μορφωτικό επίπεδο

4. Θέση στο Οργανόγραμμα

Η άντληση πληροφόρησης αναφορικά με την αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ δε θα μπορούσε να μη λάβει υπόψη την καταγραφή στοιχείων που σχετίζονται με τη θέση εργασίας. Ο επιμερισμός καθηκόντων ως προς την αποτροπή του ΕΜΧ & ΧΤ στους τραπεζοϋπαλλήλους, είναι σαφώς ορισμένος, καθιστώντας αναγκαία για την πλήρη αποτύπωση του φαινομένου τη συμμετοχή προσωπικού όλων των επιπέδων. Ειδικότερα, επί των 104 τραπεζοϋπαλλήλων, το 34,6% των ερωτώμενων ήταν προϊστάμενοι, το 26,9% υπάλληλοι, το 15,4% ανώτερα στελέχη ή υποδιευθυντές και το 23,1% ανώτερα διευθυντικά στελέχη (Πίνακας 5 & Γράφημα 4).

Θέση οργανογράμματος					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Αν. στέλεχος – Διευθυντής	24	23,1	23,1	23,1
	Αν. στέλεχος – Υποδ/ντής	16	15,4	15,4	38,5
	Προϊστάμενος	36	34,6	34,6	73,1
	Υπάλληλος	28	26,9	26,9	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 5. Θέση απασχόλησης

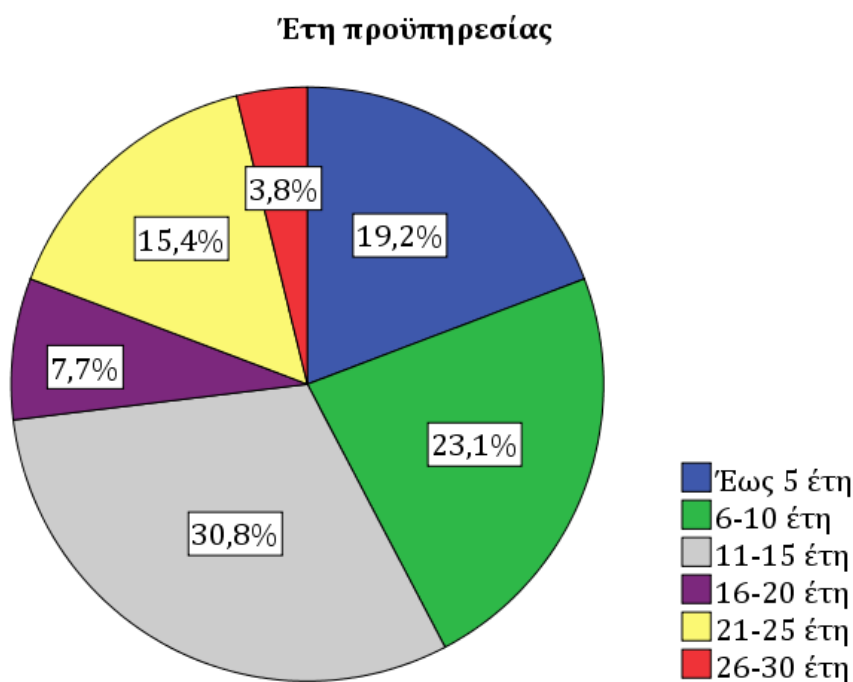
Γράφημα 4. Θέση απασχόλησης

5. Συνολικά Έτη Προϋπηρεσίας

Το τελευταίο ερώτημα της 1^η ενότητας του ερωτηματολογίου αφορά στα έτη προϋπηρεσίας. Ουσιαστικά, η καταγραφή και απεικόνιση του συγκεκριμένου στοιχείου μας πληροφορεί για τα χρόνια εμπειρίας. Από τις απαντήσεις που δόθηκαν, προέκυψε ότι η πλειοψηφία έχει μεταξύ 11 – 15 ετών προϋπηρεσία, το 23,1% 6 – 10 έτη, το 19,2% από 0 έως 5 έτη, το 15,4% 21 – 25 έτη προϋπηρεσίας, το 7,7% κυμάνθηκε μεταξύ 16 – 20 ετών ενώ μόλις το 3,8% ξεπερνά τα 25 έτη φθάνοντας μέχρι και τα 30 έτη (Πίνακας 6 & Γράφημα 5). Τα συγκεκριμένα στοιχεία αναδεικνύουν εργασιακή εμπειρία αρκετή ώστε να μπορεί να δοθεί πλήρης πληροφόρηση σχετικά με το θέμα της αποτροπής του ξεπλύματος χρήματος.

Έτη προϋπηρεσίας					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Έως 5 έτη	20	19,2	19,2	19,2
	6-10 έτη	24	23,1	23,1	42,3
	11-15 έτη	32	30,8	30,8	73,1
	16-20 έτη	8	7,7	7,7	80,8
	21-25 έτη	16	15,4	15,4	96,2
	26-30 έτη	4	3,8	3,8	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 6. Έτη προϋπηρεσίας

Γράφημα 5. Έτη προϋπηρεσίας

Ενότητα 2. Επίπεδο Γνώσεων για Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος & Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΕΜΧ & ΧΤ)

Η 2^η ενότητα του ερωτηματολογίου εστίασε στην καταγραφή πληροφοριών που σχετίζονται με το επίπεδο γνώσης των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με το ΕΜΧ & ΧΤ. Συνολικά, από έξι (6) ερωτήσεις θα καταγραφεί από το ίδιο το προσωπικό των τραπεζών η γνώση σχετικά με το θέμα του ξεπλύματος αναφορικά με προληπτικές και κατασταλτικές ενέργειες τόσο από τους ίδιους όσο και από την πλευρά των πιστωτικών ιδρυμάτων.

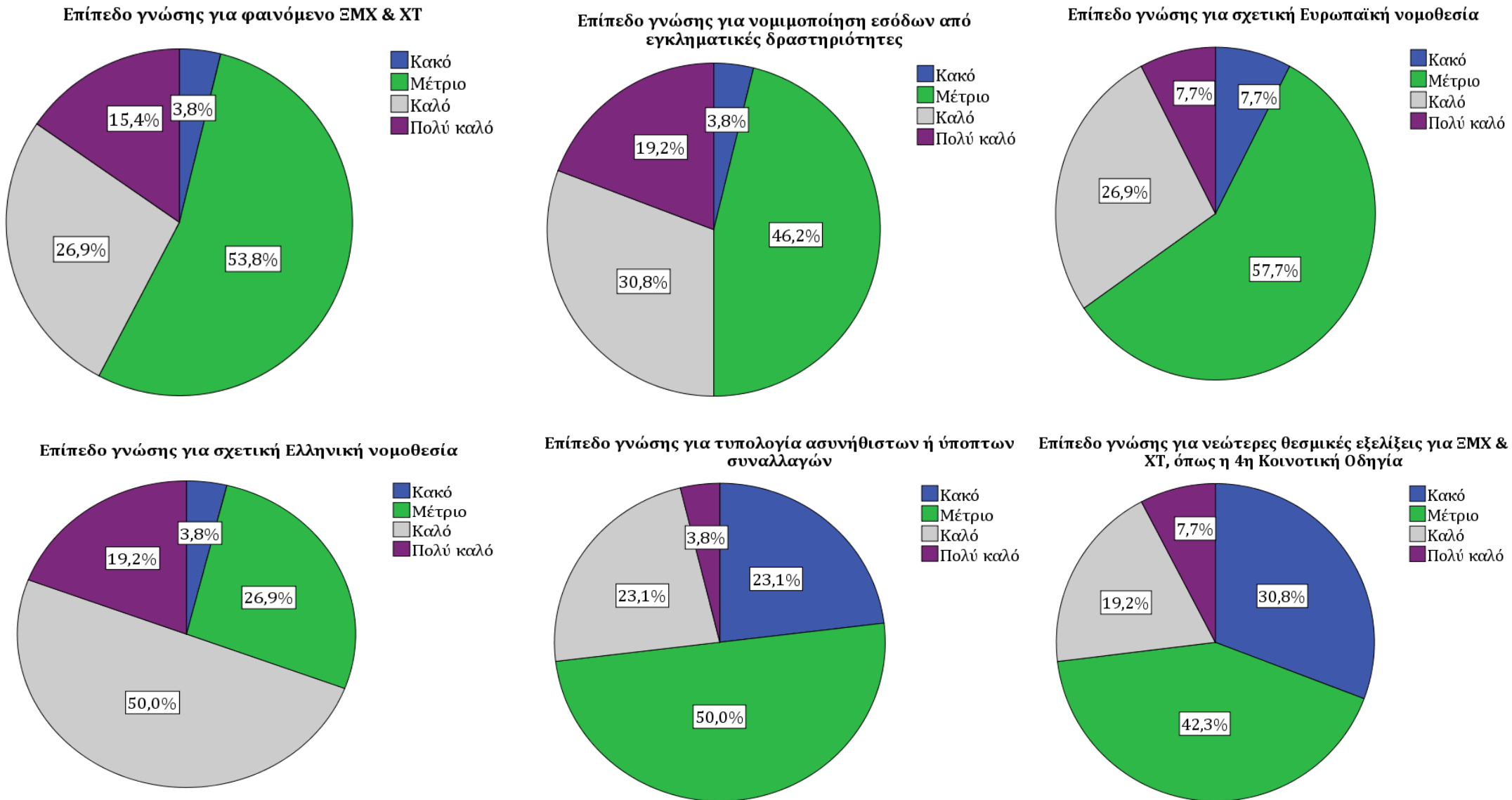
6. Σημειώστε το επίπεδο γνώσης που θεωρείτε ότι κατέχετε αναφορικά με τα παρακάτω.

Σε μια προσπάθεια αρχικής καταγραφής του επιπέδου γνώσεων των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με το ΕΜΧ & ΧΤ, ζητήθηκε από τους συμμετέχοντες να αξιολογήσουν με 5βάθμια κλίμακα Likert (Πολύ κακό – Πολύ καλό) βασικά επίπεδα γνώσεις που σχετίζονταν με το υπό εξέταση θέμα. Οι επιμέρους αναλυτικές απαντήσεις για κάθε θέμα, εντάχθηκαν σε τρεις (3) βασικές ενότητες σε μια προσπάθεια ομαδοποίησης: συνολικά κακό επίπεδο, συνολικά μέτριο επίπεδο και συνολικά καλό επίπεδο.

Αρχικά, αναφορικά με το επίπεδο γνώσης σχετικά με το φαινόμενο του ΕΜΧ & ΧΤ, το 53,8% το χαρακτήρισε ως συνολικά μέτριο ενώ ως προς τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες, το επίπεδο αξιολογήθηκε ως συνολικά καλό. Σε επίπεδο γνώσεων η ευρωπαϊκή νομοθεσία αξιολογήθηκε ως συνολικά μέτρια από το 57,7%, σε αντίθεση με την ελληνική για την οποία το 69,2% ανέφερε ότι ήταν σχετικά καλή. Αναφορικά με την τυπολογία ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών και τη γνώση σε νεότερες εξελίξεις όπως η 4^η Κοινοτική Οδηγία, το επίπεδο χαρακτηρίστηκε ως συνολικά μέτριο συγκεντρώνοντας αθροιστικά ποσοστά 50 και 42,3%. Αναλυτικά οι απαντήσεις και η ποσοστιαία κατανομή τους παρουσιάζονται στον Πίνακα 7 και το Γράφημα 6.

Επίπεδο γνώσης	Στατιστικά Στοιχεία	Κακό	Μέτριο	Καλό	Πολύ καλό	Συνολικά κακό επίπεδο γνώσης	Συνολικά μέτριο επίπεδο γνώσης	Συνολικά καλό επίπεδο γνώσης
1. Φαινόμενο ΞΜΧ & ΧΤ	Πλήθος	4	56	28	16	4	56	44
	Ποσοστό (%)	3,8	53,8	26,9	15,4	3,8	53,8	42,3
2. Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	Πλήθος	4	48	32	20	4	48	52
	Ποσοστό (%)	3,8	46,2	30,8	19,2	3,8	46,2	50
3. Σχετική Ευρωπαϊκή νομοθεσία	Πλήθος	8	60	28	8	8	60	36
	Ποσοστό (%)	7,7	57,7	26,9	7,7	7,7	57,7	34,6
4. Σχετική Ελληνική νομοθεσία	Πλήθος	4	28	52	20	4	28	72
	Ποσοστό (%)	3,8	26,9	50	19,2	3,8	26,9	69,2
5. Τυπολογία ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών	Πλήθος	24	52	24	4	24	52	28
	Ποσοστό (%)	23,1	50	23,1	3,8	23,1	50	26,9
6. Νεότερες θεσμικές εξελίξεις για ΞΜΧ & ΧΤ, όπως η 4 ^η Κοινοτική Οδηγία	Πλήθος	32	44	20	8	32	44	28
	Ποσοστό (%)	30,8	42,3	19,2	7,7	30,8	42,3	26,9

Πίνακας 7. Βασικές γνώσεις τραπεζοϋπαλλήλων σε επιμέρους θέματα του ΞΜΧ & ΧΤ

Γράφημα 6. Βασικές γνώσεις τραπεζοϋπαλλήλων σε επιμέρους θέματα του EMX & XT

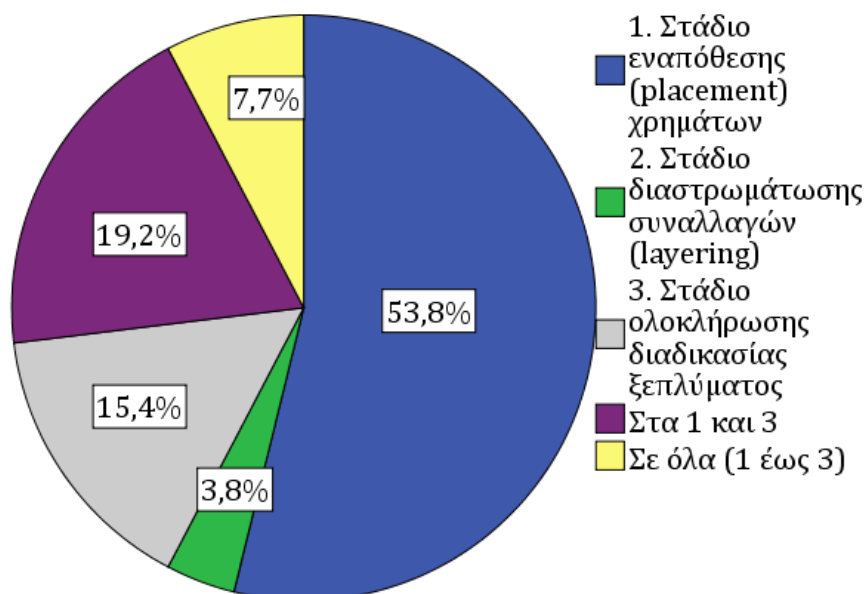
7. Σε ποιο στάδιο του ΕΜΧ πραγματοποιείται ευκολότερη ανίχνευση της εγκληματικής προέλευσης των χρημάτων;

Βασικό ερώτημα αναφορικά με την αξιολόγηση του επιπέδου γνώσεων, αποτελεί η δυνατότητα αναγνώρισης από την πλευρά των τραπεζοϋπαλλήλων του σταδίου στο οποίο μπορεί να ιχνηλατηθεί η παράνομη προέλευση των χρημάτων. Το 53,8% ανέφερε ότι η ευκολότερη ιχνηλάτηση πραγματοποιείται στο 1^ο στάδιο (εναπόθεσης, placement), το 19,2% θεωρεί ότι το 1^ο και το 3^ο στάδιο (εναπόθεση & ολοκλήρωση) ενώ το 15,4% στο 2^ο στάδιο (ποικίλων συναλλαγών, layering). Τα υπόλοιπα ποσοστά επιμερίστηκαν σε απαντήσεις που αφορούσαν αποκλειστικά το 2^ο στάδιο και όλα τα στάδια (3,8 και 7,7%) (Πίνακας 8 & Γράφημα 7). Λαμβάνοντας υπόψη τα όσα ισχύουν σε επίπεδο βιβλιογραφίας όπου αναφέρεται ότι το στάδιο ευκολότερης ιχνηλάτησης του ΕΜΧ είναι το 1^ο, το επίπεδο των τραπεζοϋπαλλήλων στο συγκεκριμένο ερώτημα θα μπορούσε να χαρακτηριστεί ως μέτριο με πολλά περιθώρια βελτίωσης.

Στάδιο ΕΜΧ με ευκολότερη ιχνηλάτηση εγκληματικής προέλευσης χρημάτων					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	1. Στάδιο εναπόθεσης (placement) χρημάτων σε ένα πιστωτικό ίδρυμα	56	53,8	53,8	53,8
	2. Στάδιο ποικίλων συναλλαγών ή διαστρωμάτωσης συναλλαγών (layering)	4	3,8	3,8	57,7
	3. Στάδιο ολοκλήρωσης διαδικασίας ξεπλύματος	16	15,4	15,4	73,1
	Στα 1 και 3	20	19,2	19,2	92,3
	Σε όλα (1 έως 3)	8	7,7	7,7	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 8. Στάδιο ΕΜΧ με ευκολότερη ιχνηλάτηση εγκληματικής προέλευσης χρημάτων

Στάδιο EMX με ευκολότερη ιχνηλάτηση εγκληματικής προέλευσης των χρημάτων

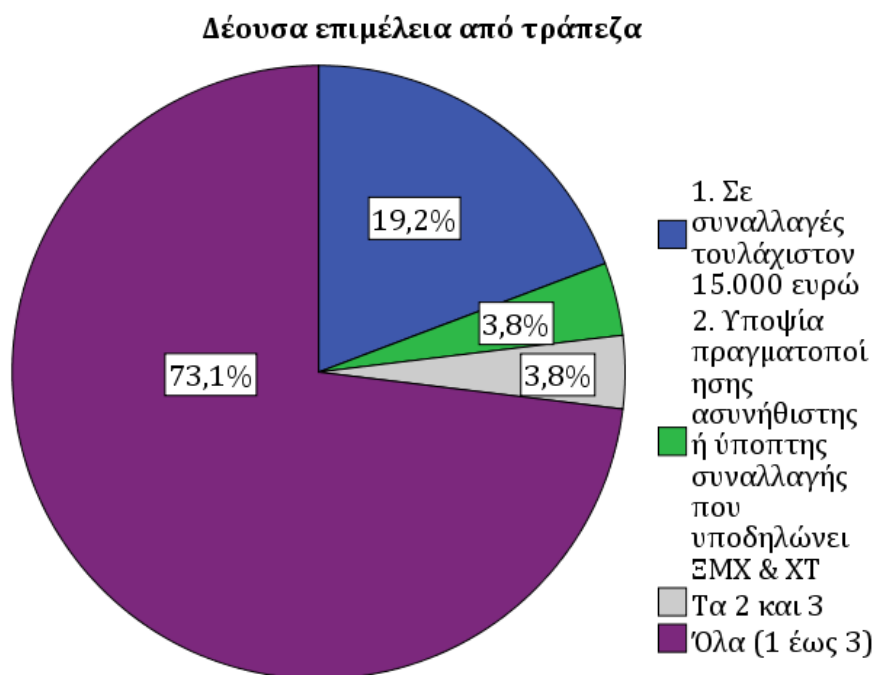
Γράφημα 7. Στάδιο EMX με ευκολότερη ιχνηλάτηση εγκληματικής προέλευσης χρημάτων

8. Πότε εφαρμόζεται η δέουσα επιμέλεια από την τράπεζα;

Αναφορικά με την εφαρμογή της δέουσας επιμέλειας από το πιστωτικό ίδρυμα, η συντριπτική πλειοψηφία των ερωτώμενων (73,1%) απάντησε σωστά και ανέφερε ότι εφαρμόζεται σε συναλλαγές τουλάχιστον 15.000 ευρώ, σε περιπτώσεις που υπάρχουν υποψίες και σε περιπτώσεις αμφισβήτησης εγκυρότητας στοιχείων για πιστοποίηση ταυτότητας πελάτη (Πίνακας 9 & Γράφημα 8). Ανεξάρτητα από το τι από τα παραπάνω ισχύει, εφαρμόζεται η δέουσα επιμέλεια από την πλευρά της τράπεζας αναδεικνύοντας ότι το σύνολο των περιπτώσεων αξιολογείται ως σημαντικό. Λαμβάνοντας ως δεδομένο από τη βιβλιογραφία και τη νομοθεσία ότι η δέουσα επιμέλεια εφαρμόζεται όταν ισχύει έστω μια από τις παραπάνω περιπτώσεις και αξιολογώντας το επίπεδο γνώσης των τραπεζοϋπαλλήλων, συμπεραίνεται ότι κατέχουν τη σχετική γνώση σε σχετικά ικανοποιητικό επίπεδο.

Εφαρμογή δέουσας επιμέλειας από τράπεζα					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	1. Σε συναλλαγές τουλάχιστον 15.000 ευρώ	20	19,2	19,2	19,2
	2. Υποψία πραγματοποίησης ασυνήθιστης ή ύποπτης συναλλαγής που υποδηλώνει ΞΜΧ & ΧΤ	4	3,8	3,8	23,1
	Τα 2 και 3	4	3,8	3,8	26,9
	Όλα (1 έως 3)	76	73,1	73,1	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 9. Εφαρμογή δέουσας επιμέλειας από τράπεζα

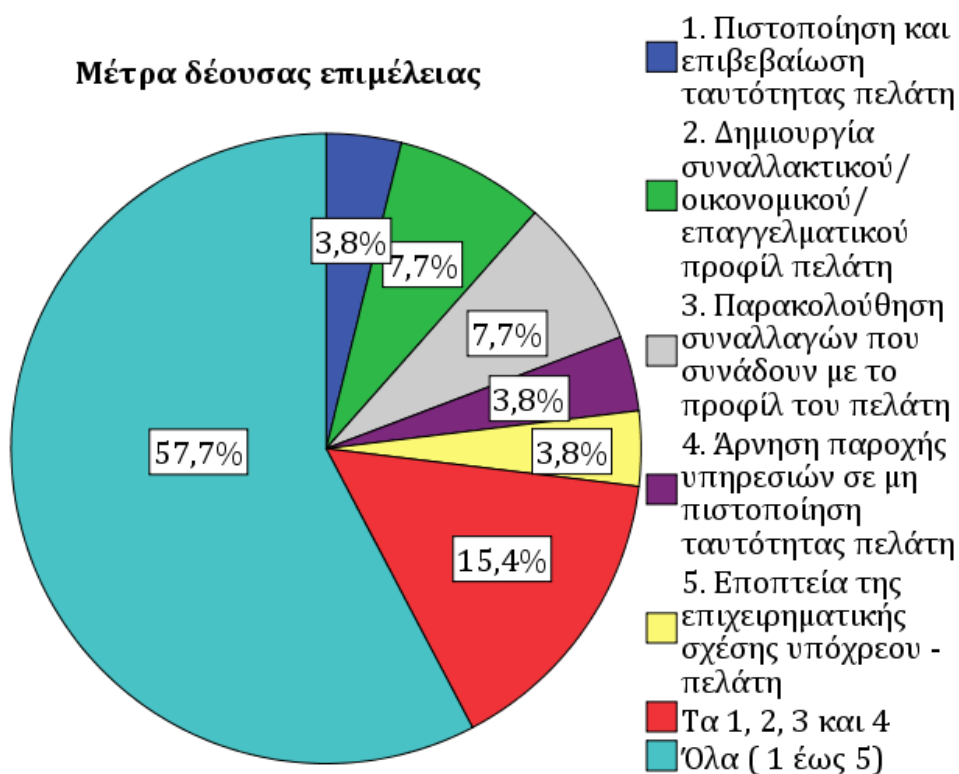
Γράφημα 8. Εφαρμογή δέουσας επιμέλειας από τράπεζα

9. Ποια είναι τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζει η τράπεζα;

Η εφαρμογή της δέουσας επιμέλειας συνοδεύεται από τη λήψη των ανάλογων μέτρων τόσο από το προσωπικό όσο και από την ίδια την τράπεζα. Σχετικά με το ποια μέτρα δέουσας επιμέλειας καλείται η τράπεζα να εφαρμόσει όταν αυτό καθίσταται αναγκαίο, το 57,7% ανέφερε ότι συνολικά θα πρέπει να πιστοποιείται η ταυτότητα του πελάτη, να δημιουργείται και να ενημερώνεται το συναλλακτικό του προφίλ, να ελέγχονται οι συναλλαγές, το αν ο πελάτης είναι συνεργάσιμος και γενικά να ελέγχεται η συναλλακτική σχέση τράπεζας – πελάτη. Το 15,4% του δείγματος στις απαντήσεις στα ανωτέρω ερωτήματα εξαίρεσε την εποπτεία της συναλλακτικής σχέσης ενώ πολύ χαμηλά ποσοστά απαντήσεων απομόνωναν κάποιο μέτρο δέουσας επιμέλειας. Κατά τη νομοθεσία, η τράπεζα για την άσκηση της δέουσας επιμέλειας καλείται να εφαρμόσει το σύνολο των προαναφερθέντων μέτρων ώστε να αποτραπεί το ΞΜΧ & ΧΤ. Λαμβάνοντας ως δεδομένο ότι το 57,7% του δείγματος συντάχθηκε με αυτήν την άποψη, τεκμαίρεται η μέτρια επάρκεια γνώσεων των τραπεζοϋπαλλήλων στο συγκεκριμένο θέμα.

Μέτρα δέουσας επιμέλειας				
Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
1. Πιστοποίηση και επιβεβαίωση ταυτότητας πελάτη	4	3,8	3,8	3,8
2. Δημιουργία συναλλακτικού/οικονομικού/επαγγελματικού προφίλ πελάτη	8	7,7	7,7	11,5
3. Παρακολούθηση συναλλαγών που συνάδουν με το προφίλ του πελάτη	8	7,7	7,7	19,2
4. Άρνηση παροχής υπηρεσιών σε μη πιστοποίηση ταυτότητας πελάτη	4	3,8	3,8	23,1
5. Εποπτεία της επιχειρηματικής σχέσης υπόχρεου - πελάτη	4	3,8	3,8	26,9
Τα 1, 2, 3 και 4	16	15,4	15,4	42,3
Όλα (1 έως 5)	60	57,7	57,7	100
Total	104	100	100	

Πίνακας 10. Μέτρα δέουσας επιμέλειας

Γράφημα 11. Μέτρα δέουσας επιμέλειας

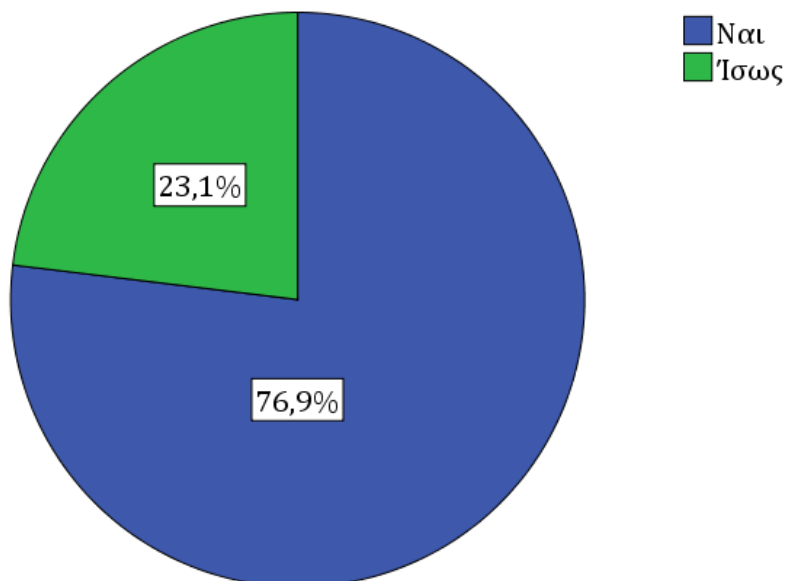
10. Οι τραπεζοϋπάλληλοι υποχρεούνται να κάνουν γραπτή Αναφορά Υποπτων Συναλλαγών σε ασυνήθιστες ή ύποπτες συναλλαγές/δραστηριότητες πελατών;

Στην περίπτωση ασυνήθιστων - ύποπτων συναλλαγών ή δραστηριοτήτων πελατών καθίσταται βασική υποχρέωση των τραπεζοϋπαλλήλων από τη νομοθεσία να υποβάλλουν γραπτή Αναφορά Υποπτων Συναλλαγών. Στο συγκεκριμένο ερώτημα, καταγράφηκε ότι το 76,9% των ερωτηθέντων γνωρίζει τη συγκεκριμένη υποχρέωση ενώ το 23,1% ήταν επιφυλακτικό απαντώντας ότι ίσως είναι υποχρέωσή τους (Πίνακας 11 & Γράφημα 12). Τα υψηλά επίπεδα απαντήσεων που κινούνται στα όσα προβλέπονται από τη νομοθεσία, φανερώνουν επίπεδο γνώσης της υποχρέωσης σε σχετικά ικανοποιητικά επίπεδα.

Υποχρέωση Αναφοράς Υποπτων Συναλλαγών					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Ναι	80	76,9	76,9	76,9
	Ίσως	24	23,1	23,1	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 11. Υποχρέωση υποβολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών

Υποχρέωση Αναφοράς Υποπτων Συναλλαγών

Γράφημα 10. Υποχρέωση υποβολής αναφοράς ύποπτων συναλλαγών

11. Εάν ναι, πού θα πρέπει να υποβάλλουν ηλεκτρονικά την αναφορά;

Η γνώση αναφορικά με την υποχρέωση υποβολής αναφοράς συμπληρώνεται και από την υποβολή της στον κατάλληλο φορέα. Η πλειοψηφία του δείγματος ανέφερε μεν ως υποχρέωση την υποβολή Αναφοράς Υποπτων Συναλλαγών, ωστόσο ιδιαίτερα σημαντικό ήταν να αξιολογηθεί και η γνώση της αρμόδιας Αρχής. Από το σύνολο των θετικών αποκρίσεων των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με την υποχρέωση υποβολής αναφοράς ασυνήθιστων - ύποπτων συναλλαγών ή δραστηριοτήτων πελατών (80 από τους 104), προέκυψε ότι το 100% έδωσε τη σωστή απάντηση αναφέροντας την Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης. Συνδυάζοντας τις απαντήσεις της υποχρέωσης υποβολής με τη γνώση της αρμόδιας αρχής επί της οποίας πρέπει να γίνει η υποβολή, συμπεραίνεται ότι οι τραπεζοϋπάλληλοι έχουν πλήρη γνώση τόσο της υποχρέωσης όσο και της Αρχής στην οποία θα πρέπει να υποβληθεί η σχετική αναφορά.

Σε μια προσπάθεια συνολικής εκτίμησης του επιπέδου των γνώσεων των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με το EMX & XT και συγκρότησης μιας μέσης συνολικής

εικόνας (Ενότητας 2), διενεργήθηκε μια περιγραφική ανάλυση των συλλεχθέντων στοιχείων με την βοήθεια των Descriptive Statistics και ειδικότερα του μέσου όρου (Mean) και της τυπικής απόκλισης (Πίνακας 12).

Descriptive Statistics	Πλήθος (N)		Mean	Std. Deviation
	Έγκυρες απαντήσεις	Missing		
Επίπεδο γνώσης για φαινόμενο ΞΜΧ & ΧΤ	104	0	3,5385	0,79955
Επίπεδο γνώσης νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	104	0	3,6538	0,8334
Επίπεδο γνώσης για Ευρωπαϊκή νομοθεσία	104	0	3,3462	0,73431
Επίπεδο γνώσης για Ελληνική νομοθεσία	104	0	3,8462	0,77296
Επίπεδο γνώσης τυπολογίας ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών	104	0	3,0769	0,78446
Επίπεδο γνώσης για νεότερες θεσμικές εξελίξεις για ΞΜΧ & ΧΤ, όπως η 4 ^η Κοινοτική Οδηγία	104	0	3,0385	0,90224
Στάδιο ΞΜΧ με ευκολότερη ιχνηλάτηση	104	0	2,2308	1,45636
Περιπτώσεις εφαρμογής δέουσας επιμέλειας	104	0	4,0769	1,62321
Μέτρα δέουσας επιμέλειας	104	0	5,7308	1,90161
Υποχρέωση Αναφοράς Υπόπτων Συναλλαγών	104	0	1,4615	0,84673
Ηλεκτρονική υποβολή Αναφοράς Υπόπτων Συναλλαγών	104	0	2,1923	2,56972

Πίνακας 12. Περιγραφικά στατιστικά επιπέδου γνώσεων τραπεζοϋπαλλήλων για ξέπλυμα μαύρου χρήματος & χρηματοδότησης τρομοκρατίας (ΞΜΧ & ΧΤ)

Αξιολογώντας τους μέσους όρους απαντήσεων (Mean) και την τυπική απόκλιση (Std. Deviation) σε κάθε επιμέρους ερώτημα, εξήχθησαν ορισμένα χρήσιμα στοιχεία αναφορικά με το επίπεδο γνώσης των τραπεζοϋπαλλήλων στο ΞΜΧ & ΧΤ. Αρχικά, αξίζει να σημειωθεί ότι μεσοσταθμικά το επίπεδο γνώσης για το φαινόμενο του ΞΜΧ & ΧΤ (Mean = 3,5385) αξιολογείται ως καλό, για τη νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές

δραστηριότητες, ως επίσης καλό (Mean = 3, 6538), για τη γνώση της ευρωπαϊκής νομοθεσίας, ως μέτριο (Mean = 3,3462) για τη γνώση της ελληνικής νομοθεσίας ως καλό (Mean = 3,8462). Αναφορικά με την τυπολογία των ασυνήθιστων συναλλαγών, ο μέσος όρος απαντήσεων (Mean = 3,0769) φανερώνει μέτρια επίπεδα γνώσης ενώ ανάλογη εικόνα φανερώνει και ο μέσος όρος απαντήσεων στα επίπεδα γνώσεων στις νεότερες θεσμικές εξελίξεις για το ΞΜΧ & ΧΤ (Mean = 3,0385). Το μέσο επίπεδο γνώσης σε θέματα ιχνηλάτησης ξεπλύματος χρήματος (Mean = 2,2308) κινήθηκε σε ικανοποιητικά επίπεδα ενώ στην περίπτωση της εφαρμογής δέουσας επιμέλειας (Mean = 2,2308), των μέτρων της (Mean = 5,7308) και των υποχρεώσεων υποβολής αναφοράς (Mean = 1,4615) παρουσιάζεται ανάλογη εικόνα. Από τα επίπεδα τιμών της τυπικής απόκλισης (std. deviation) τα οποία κινήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα (από 0,73431 έως 1,90161) κατέστη σαφές ότι οι απαντήσεις των τραπεζοϋπαλλήλων για κάθε επιμέρους υποερώτημα κυμάνθηκαν κοντά στο μέσο όρο απαντήσεων.

Ενότητα 3. Εκπαίδευση Τραπεζοϋπαλλήλων Στην Αποτροπή Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος Και Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΕΜΧ & ΧΤ)

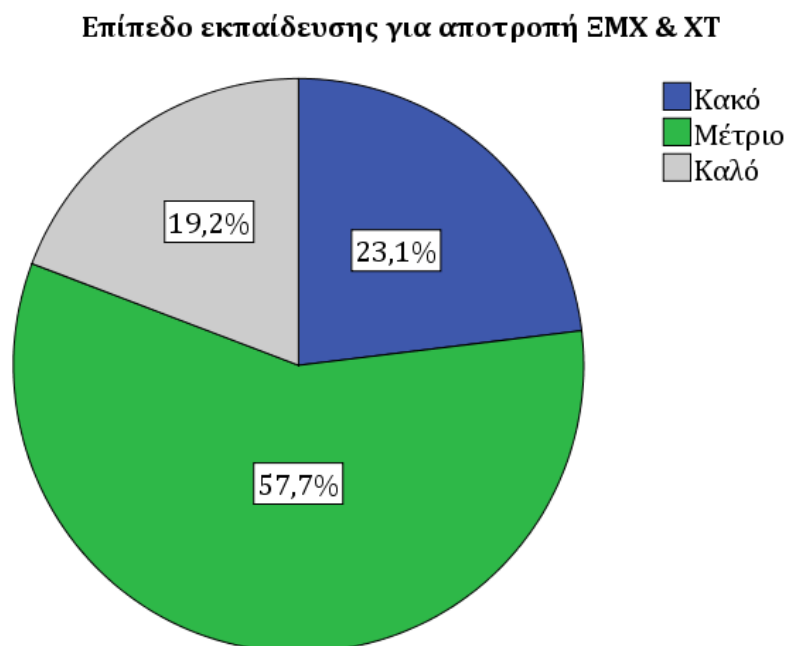
Η 3^η ενότητα του ερωτηματολογίου εστίασε στην καταγραφή πληροφοριών που σχετίζονται με το επίπεδο εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με το ΕΜΧ & ΧΤ. Συνολικά, σε έξι (6) ερωτήσεις θα καταγραφεί από το ίδιο το προσωπικό των τραπεζών η εκπαίδευση σχετικά με το θέμα του ξεπλύματος σε θέματα προληπτικών και κατασταλτικών ενεργειών τόσο από τους ίδιους τους τραπεζοϋπαλλήλους όσο και από την πλευρά των πιστωτικών ιδρυμάτων.

12. Συνολικά το επίπεδο της εκπαίδευσής σας για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ θεωρείτε ότι είναι:

Σε μια προσπάθεια συνολικής καταγραφής του επιπέδου εκπαίδευσης αναφορικά με το ζήτημα της αποτροπής του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ των τραπεζοϋπαλλήλων, τέθηκε το συγκεκριμένο ερώτημα. Ειδικότερα, μέσω 5βάθμιας κλίμακας (Πολύ κακό έως Πολύ καλό) προέκυψε ότι το 57,7% του δείγματος θεωρεί την εκπαίδευσή του σε μέτρια επίπεδα, το 23,1% τη χαρακτήρισε κακή, το 19,2% καλή ενώ ενδεικτική είναι η απουσία των εκτιμήσεων σε πολύ κακή ή πολύ καλή. Γενικά, το επίπεδο της εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ θεωρείται ότι κινήθηκε σε μέτρια επίπεδα (Πίνακας 13 & Γράφημα 11).

Επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Κακό	24	23,1	23,1	23,1
	Μέτριο	60	57,7	57,7	80,8
	Καλό	20	19,2	19,2	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 13. Επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ

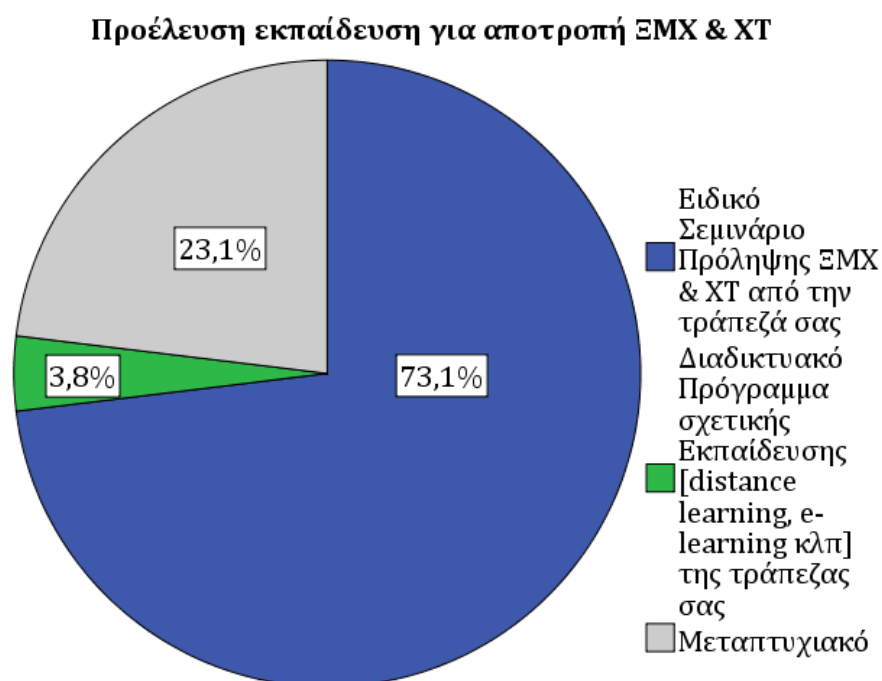
Γράφημα 11. Επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ

13. Η εκπαίδευση που κατέχετε για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ προέρχεται από:

Σημαντικό πληροφοριακό στοιχείο για την αξιολόγηση των επιπέδων εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με το ΕΜΧ & ΧΤ, προσφέρει ο εντοπισμός των πηγών προέλευσής της. Ειδικότερα, για το 73,1% των ερωτηθέντων βασική πηγή εκπαίδευσης για το θέμα αποτέλεσε ειδικό σεμινάριο πρόληψης ΕΜΧ & ΧΤ που πραγματοποιήθηκε από τις Δ/νσεις Κανονιστικής Συμμόρφωσης της εκάστοτε τράπεζας. Ακολούθησε με 23,1% η άντληση εκπαίδευσης μέσω μεταπτυχιακού προγράμματος σπουδών ενώ μόλις το 3,8% ανέφερε κάποιο σχετικό διαδικτυακό πρόγραμμα εκπαίδευσης που πραγματοποίησε η τράπεζα (Πίνακας 14 & Γράφημα 12). Σε κάθε περίπτωση, βασικό στοιχείο αναφοράς αποτελεί το γεγονός ότι βασική πηγή της εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ αποτελεί το ίδιο το πιστωτικό ίδρυμα.

Προέλευση εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ				
Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Ειδικό Σεμινάριο Πρόληψης ΕΜΧ & ΧΤ από την τράπεζά σας	76	73,1	73,1
	Διαδικτυακό Πρόγραμμα σχετικής Εκπαίδευσης [distance learning, e-learning κλπ] της τράπεζας σας	4	3,8	76,9
	Μεταπτυχιακό	24	23,1	100
Total		104	100	100

Πίνακας 14. Προέλευση εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ

Γράφημα 12. Προέλευση εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ

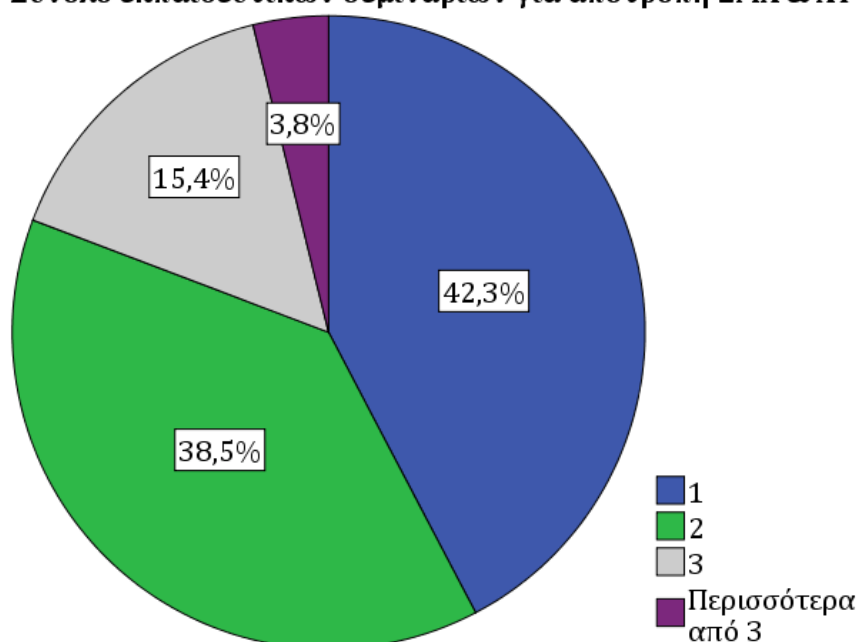
14. Προσδιορίστε αριθμητικά το σύνολο των εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την αποτροπή του φαινομένου EMX & XT που έχετε λάβει.

Βασικό στοιχείο της εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων και γενικά των όσων εμπλέκονται με διαδικασίες που σχετίζονται με αποτροπή του φαινομένου EMX & XT, αποτελεί η συμμετοχή σε σχετικά εκπαιδευτικά σεμινάρια. Από τις απαντήσεις του δείγματος προέκυψε ότι το 42,3% έχει συμμετάσχει σε μόλις ένα (1) σεμινάριο, το 38,5% σε δύο (2), το 15,4% σε τρία (3) ενώ περισσότερα των τριών (3+) έχει παρακολουθήσει μόλις το 3,8% (Πίνακας 15 & Γράφημα 13). Το σύνολο των συγκεκριμένων στοιχείων καταδεικνύει ως βασική την εκπαίδευση μέσω σεμιναρίων για τη πλειονότητα του δείγματος περιορίζοντας τον αριθμό τους κυρίως από 1 έως 2.

Σύνολο ληφθέντων εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την αποτροπή του φαινομένου EMX & XT					
	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	1	44	42,3	42,3	42,3
	2	40	38,5	38,5	80,8
	3	16	15,4	15,4	96,2
	Περισσότερα από 3	4	3,8	3,8	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 15. Σύνολο ληφθέντων εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την αποτροπή του φαινομένου EMX & XT

Σύνολο εκπαιδευτικών σεμιναρίων για αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ

Γράφημα 13. Σύνολο ληφθέντων εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ

15. Προσδιορίστε χρονικά πότε ήταν η τελευταία σας συμμετοχή σε εκπαιδευτικό σεμινάριο για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ.

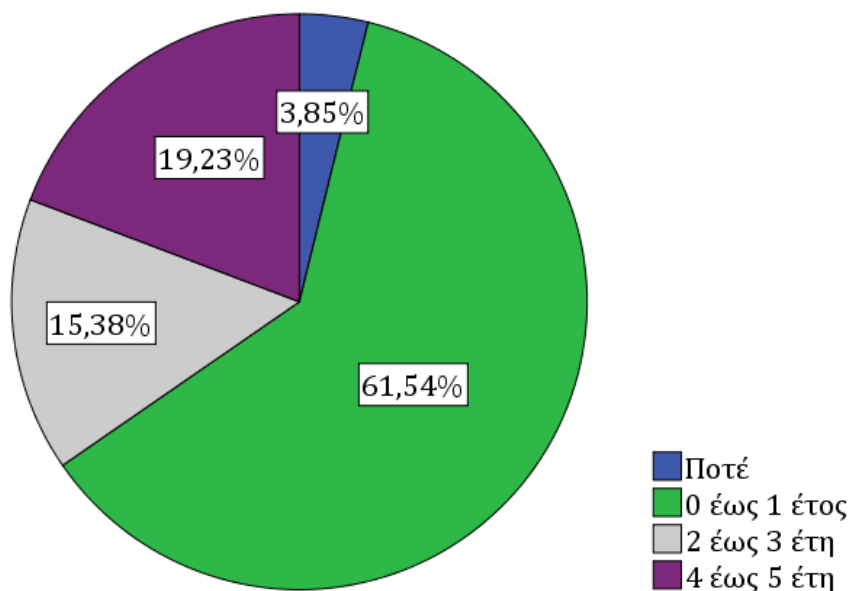
Πέραν του αριθμού των σεμιναρίων που καλείται να παρακολουθήσει ένας τραπεζοϋπάλληλος, ιδιαίτερα σημαντική είναι η επικαιροποίηση των γνώσεών του. Η συμμετοχή σε σεμινάρια ανά τακτά χρονικά διαστήματα σύμφωνα με τις νομοθετικές αλλαγές που πραγματοποιούνται, είναι επιτακτική και αναγκαία ώστε ο υπάλληλος να είναι πλήρως ενημερωμένος στην εκτέλεση των υποχρεώσεών του αναφορικά με το ΕΜΧ. Στη συγκεκριμένη ερώτηση, το 61,5% ανέφερε ότι η τελευταία συμμετοχή σε σεμινάριο ήταν εντός διαστήματος 0 έως 1 έτους, το 19,2% ανέφερε ότι το τελευταίο σχετικό σεμινάριο που παρακολούθησε ήταν πριν 4 – 5 έτη, το 15,4% ανέφερε διάστημα 2 – 3 έτη ενώ το 3,8% ανέφερε ότι δεν έχει παρακολουθήσει κάποιο σεμινάριο (Πίνακας 16 & Γράφημα 14). Αναλύοντας τα παραπάνω δεδομένα, προκύπτει ότι η πλειοψηφία των τραπεζοϋπαλλήλων (76,9% επί του συνόλου) έχει παρακολουθήσει κάποιο εκπαιδευτικό σεμινάριο για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ εντός της τελευταίας 3ετίας καταδεικνύοντας επάρκεια επανεκπαίδευσης και ενδιαφέροντος τόσο από τους ίδιους τους τραπεζοϋπαλλήλους όσο και από το πιστωτικό ίδρυμα.

Τελευταία συμμετοχή σε εκπαιδευτικό σεμινάριο για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ

	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Ποτέ	4	3,8	3,8	3,8
	0 έως 1 έτος	64	61,5	61,5	65,4
	2 έως 3 έτη	16	15,4	15,4	80,8
	4 έως 5 έτη	20	19,2	19,2	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 16. Τελευταία συμμετοχή σε εκπαιδευτικό σεμινάριο για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ

Τελευταία συμμετοχή σε εκπαιδευτικό σεμινάριο για αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ

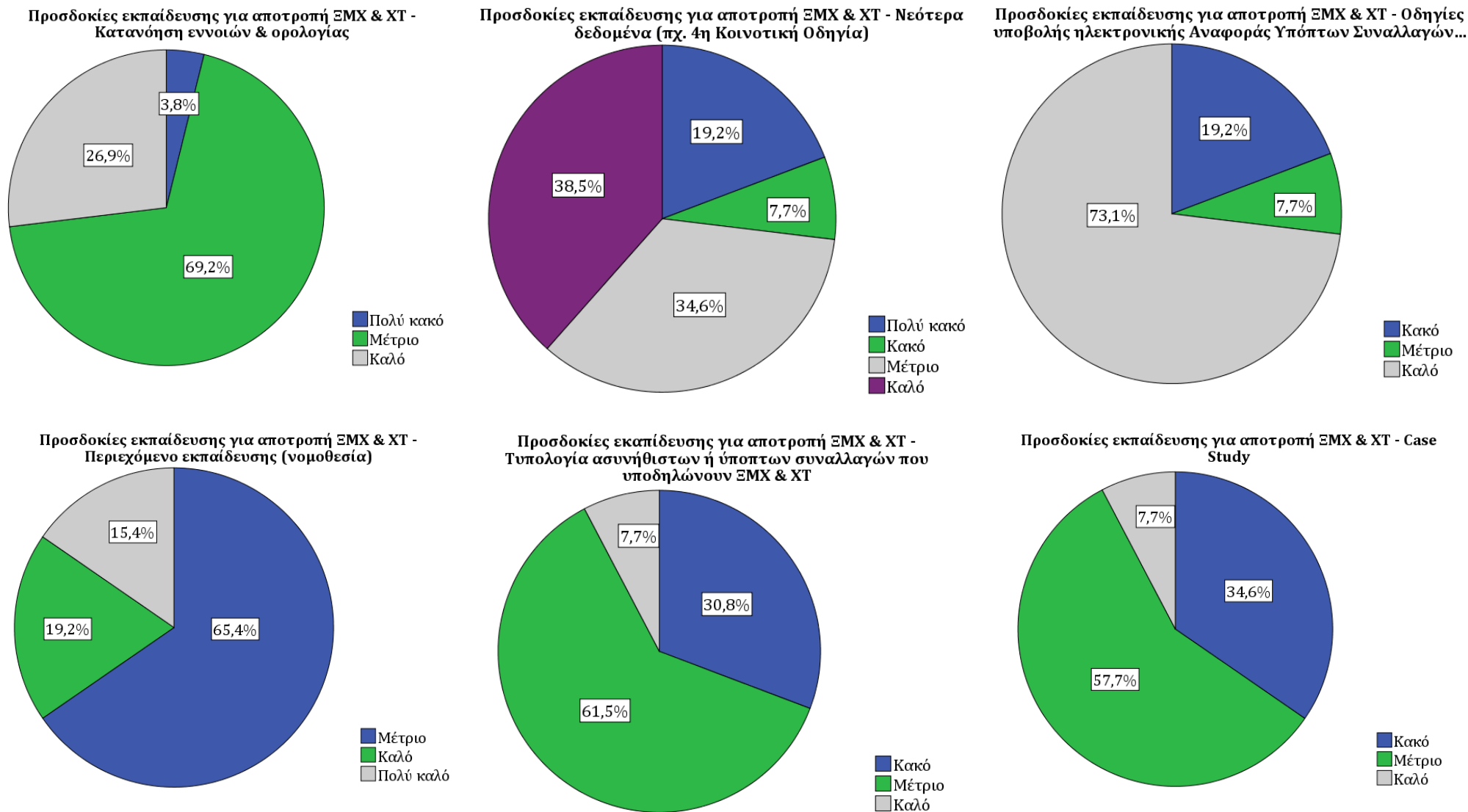
Γράφημα 14. Τελευταία συμμετοχή σε εκπαιδευτικό σεμινάριο για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ

16. Πόσο ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σας η εκπαίδευση (σε όλες τις μορφές της) που λάβατε για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ; Απαντήστε αναφορικά με τους παρακάτω παράγοντες.

Η παροχή εκπαίδευσης οποιασδήποτε μορφής για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ, αξιολογήθηκε από τους τραπεζοϋπαλλήλους στο κατά πόσο ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες τους. Συγκεκριμένα, η άποψη των τραπεζοϋπαλλήλων καταγράφηκε σε θέματα που σχετίζονται με το ΞΜΧ όπως η κατανόηση εννοιών, νεότερες εξελίξεις (πχ. 4^η Κοινοτική Οδηγία), υποχρεώσεις αναφορών κλπ. ομαδοποιώντας τις απαντήσεις σε συνολικά κακό, μέτριο και καλό επίπεδο. Ως προς την κατανόηση εννοιών και ορολογίας ΞΜΧ & ΧΤ, το 69% του συνόλου χαρακτήρισε την ανταπόκριση στις προσδοκίες του ως μέτριες. Αναφορικά με τα νεότερα δεδομένα (π.χ. 4^η Κοινοτική Οδηγία), υπήρξε ένας επιμερισμός των προσδοκιών σε κακές (27%), μέτριες (35%) και καλές (38%) σε αντίθεση με την ανταπόκριση στις προσδοκίες εκπαίδευσης σε οδηγίες ηλεκτρονικής αναφοράς που το 73% τις χαρακτήρισε ως καλές. Ως προς το περιεχόμενο της εκπαίδευσης, τη μελέτη περιπτώσεων ΞΜΧ και την τυπολογία ασυνήθιστων συναλλαγών, οι προσδοκίες χαρακτηρίστηκαν ως μέτριες (65%, 58% και 62%) (Πίνακας 17 & Γράφημα 15). Με βάση τα παραπάνω στοιχεία, θα μπορούσαμε να συμπεράνουμε ότι η γενική εικόνα των προσδοκιών των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με την εκπαίδευσή τους κινήθηκε σε μέτρια επίπεδα. Αναλυτικά οι απαντήσεις, η ποσοστιαία κατανομή τους αλλά και η ομαδοποίηση των απαντήσεων παρουσιάζονται στον Πίνακα 17 και στο Γράφημα 15.

Επίπεδο προσδοκιών εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου EMX & XT σχετικά με παράγοντες	Στατιστικά Στοιχεία	Πολύ κακό	Κακό	Μέτριο	Καλό	Πολύ καλό	Συνολικά κακό επίπεδο προσδοκιών	Συνολικά μέτριο επίπεδο προσδοκιών	Συνολικά καλό επίπεδο προσδοκιών
1. Κατανόηση εννοιών και ορολογίας EMX & XT	Πλήθος	4	-	72	28	-	4	72	28
	Ποσοστό (%)	3,8		69,2	26,9	-	4	69	27
2. Νεότερα δεδομένα (πχ. 4 ^η Κοινοτική Οδηγία)	Πλήθος	20	8	36	40	-	28	36	40
	Ποσοστό (%)	19,2	7,7	34,6	38,5	-	27	35	38
3. Οδηγίες υποβολής ηλεκτρονικής αναφοράς υπόπτων συναλλαγών στην Ελληνική Αρχή	Πλήθος	-	20	8	76	-	20	8	76
	Ποσοστό (%)	-	19,2	7,7	73,1	-	19	8	73
4. Περιεχόμενο εκπαίδευσης (νομοθεσία)	Πλήθος	-	-	68	20	16	0	68	36
	Ποσοστό (%)	-	-	65,4	19,2	15,4	0	65	35
5. Case Study EMX & XT	Πλήθος	-	36	60	8	-	36	60	8
	Ποσοστό (%)	-	34,6	57,7	7,7	-	35	58	8
6. Τυπολογία ασυνήθιστων ή υπόπτων συναλλαγών που υποδηλώνουν EMX & XT	Πλήθος	-	32	64	8	-	32	64	8
	Ποσοστό (%)	-	30,8	61,5	7,7	-	31	62	8

Πίνακας 17. Επίπεδο προσδοκιών εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου EMX & XT σχετικά με παράγοντες

Γράφημα 15. Επίπεδο προσδοκιών εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου EMX & XT σχετικά με παράγοντες

17. Συνολικά είστε ικανοποιημένος/η από το επίπεδο εκπαίδευσής σας για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ;

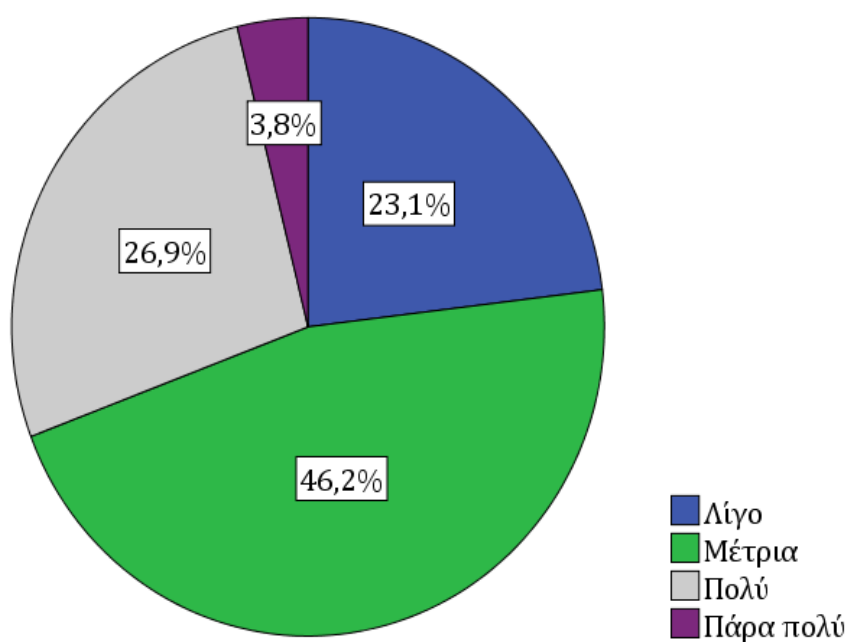
Στην τελευταία ερώτηση της ενότητας που εστίασε στην εκπαίδευση των τραπεζοϋπαλλήλων στην αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ, έγινε μια καταγραφή της συνολικής ικανοποίησης. Συγκεκριμένα, το 46,2% του δείγματος ανέφερε ότι συνολικά η ικανοποίησή του σχετικά με το επίπεδο εκπαίδευσης που κατέχει επί του θέματος κινείται σε μέτρια επίπεδα, το 26,9% δήλωσε πολύ ικανοποιημένο, το 23,1% λίγο και το 3,8% πολύ (Πίνακας 18 & Γράφημα 17).

Συνολική ικανοποίηση από το επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ

	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Λίγο	24	23,1	23,1	23,1
	Μέτρια	48	46,2	46,2	69,2
	Πολύ	28	26,9	26,9	96,2
	Πάρα πολύ	4	3,8	3,8	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 18. Συνολική ικανοποίηση από το επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ

Συνολική ικανοποίηση από το επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ

Γράφημα 17. Συνολική ικανοποίηση από το επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ

Ομαδοποιώντας τις απαντήσεις για τη διαμόρφωση μιας συνολικής εικόνας ικανοποίησης (Γράφημα 18), προκύπτει ότι το 46,2% ήταν ουδέτερο, το 30,7% δήλωσε ικανοποιημένο με τα επίπεδα εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ ενώ το 23,1% εξέφρασε τη δυσaréσκειά του. Γενικά, η ικανοποίηση των τραπεζοϋπαλλήλων σχετικά με την εκπαίδευσή τους στο ΞΜΧ & ΧΤ κινείται σε επίπεδα κάτω του μετρίου με αισθητά τα περιθώρια βελτίωσης.

Γράφημα 18. Ικανοποίηση από το επίπεδο εκπαίδευσης για αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ

Ακολουθώντας, σε μια προσπάθεια συνολικής εκτίμησης του επιπέδου της εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με το ΞΜΧ & ΧΤ και της συγκρότησης μιας μέσης συνολικής εικόνας (Ενότητας 3), διενεργήθηκε μια περιγραφική ανάλυση των συλλεχθέντων στοιχείων (Πίνακας 19). Αξιολογώντας τους μέσους όρους απαντήσεων (Mean) και την τυπική απόκλιση (Std. Deviation) σε κάθε επιμέρους ερώτημα, εξήχθησαν ορισμένα χρήσιμα στοιχεία.

Descriptive Statistics	N		Mean	Std. Deviation
	Έγκυρες απαντήσεις	Missing		
Επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ	104	0	2,9615	0,65245
Προέλευση εκπαίδευση για αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ	104	0	2	1,69522
Σύνολο ληφθέντων εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ	104	0	2,8077	0,83697
Τελευταία συμμετοχή σε εκπαιδευτικό σεμινάριο για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ	104	0	2,5	0,84761
Ανταπόκριση προσδοκιών εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ σχετικά με κατανόηση εννοιών και ορολογίας	104	0	3,1923	0,62437
Ανταπόκριση προσδοκιών εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ σχετικά με νεότερα δεδομένα (πχ. 4η Κοινοτική Οδηγία)	104	0	2,9231	1,11209
Ανταπόκριση προσδοκιών εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ σχετικά με οδηγίες υποβολής ηλεκτρονικής αναφοράς υπόπτων συναλλαγών στην Ελληνική Αρχή	104	0	3,5385	0,79955
Ανταπόκριση προσδοκιών εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ σχετικά με περιεχόμενο εκπαίδευσης (νομοθεσία)	104	0	3,5	0,7504
Ανταπόκριση προσδοκιών εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ σχετικά με case study	104	0	2,7308	0,59498
Ανταπόκριση προσδοκιών εκπαίδευσης για αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ σχετικά με τυπολογία ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών που υποδηλώνουν ΞΜΧ & ΧΤ	104	0	2,7692	0,57843
Συνολική ικανοποίηση από το επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ	104	0	3,1154	0,80421

Πίνακας 19. Περιγραφικά στατιστικά επιπέδου εκπαίδευσης τραπεζοϋπαλλήλων για ξέπλυμα μαύρου χρήματος & χρηματοδότησης τρομοκρατίας (ΞΜΧ & ΧΤ)

Αρχικά, αξίζει να σημειωθεί ότι μεσοσταθμικά το επίπεδο εκπαίδευσης για το φαινόμενο του EMX & XT (Mean = 2,9615) αξιολογείται ως μέτριο, για την προέλευση της εκπαίδευσης ξεχώρισαν τα ειδικά σεμινάρια (Mean = 2), στο σύνολο των σεμιναρίων εκπαίδευσης κυριάρχησαν κυρίως τα δύο (2) (Mean = 2,8077) ενώ ως προς την τελευταία συμμετοχή σε σεμινάρια επικράτησε μεσοσταθμικά το διάστημα 2 – 3 έτη (Mean = 2,5). Αναφορικά με τις προσδοκίες εκπαίδευσης στην κατανόηση του φαινομένου, στις νεότερες εξελίξεις και στη μελέτη σχετικών περιπτώσεων η ανταπόκριση αξιολογήθηκε ως μέτρια ($2,5 < \text{Mean} < 3,5$). Καλή ανταπόκριση γνώρισαν οι προσδοκίες που αφορούσαν σε εκπαίδευση ηλεκτρονικών αναφορών και σχετικά με το περιεχόμενο της νομοθεσίας ($3,5 < \text{Mean} < 4,5$). Τέλος, συνολικά το επίπεδο ικανοποίησης από το επίπεδο εκπαίδευσης μεσοσταθμικά αξιολογήθηκε ως μέτριο (Mean = 3,1154). Η τυπική απόκλιση με όρια μεταξύ 0,57843 έως 1,69522 καθιστούν τα επίπεδα απαντήσεων των τραπεζοϋπαλλήλων για κάθε επιμέρους υποερώτημα κοντά στο μέσο όρο.

Ενότητα 4. Απόψεις Τραπεζοϋπαλλήλων Για Την Αποτροπή Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος Και Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΕΜΧ & ΧΤ)

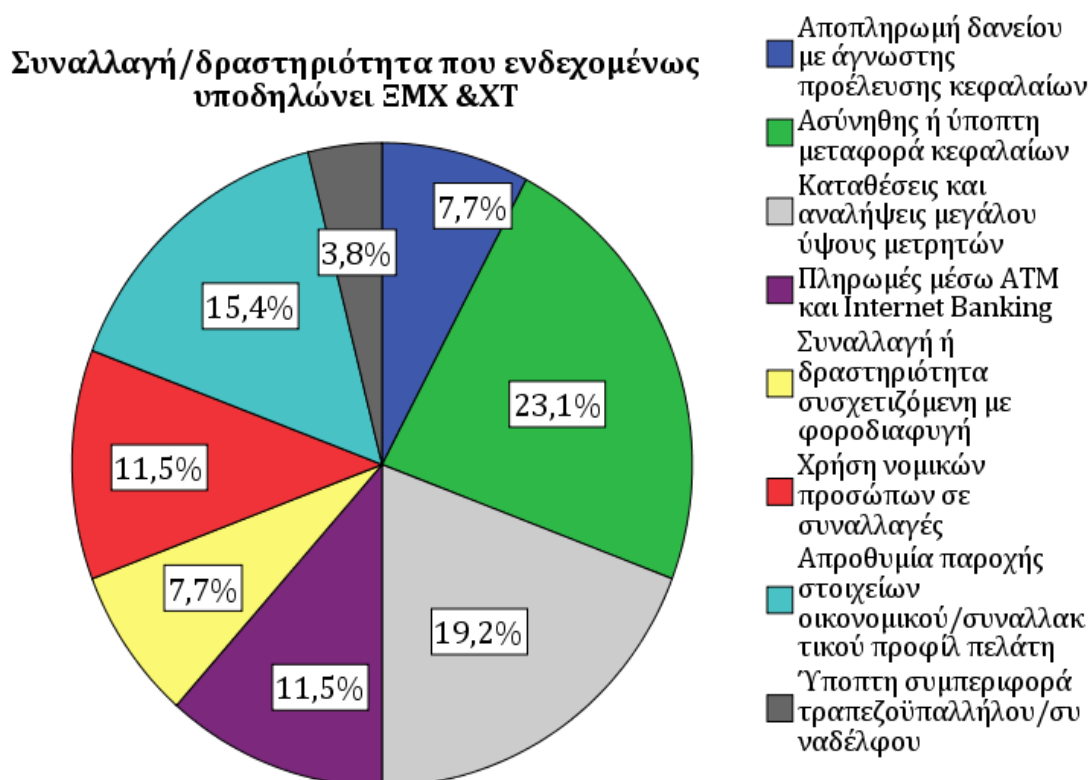
Στην τελευταία ενότητα του ερωτηματολογίου, καταγράφηκαν οι απόψεις των τραπεζοϋπαλλήλων για την αποτροπή ξεπλύματος ΕΜΧ & ΧΤ σε τρεις (3) επιμέρους ερωτήσεις.

18. Κατά την προσωπική σας άποψη ποια θεωρείται την πιο συχνή συναλλαγή/δραστηριότητα που ενδεχομένως υποδηλώνει ΕΜΧ & ΧΤ;

Ο εντοπισμός της διαδικασίας ΕΜΧ & ΧΤ είναι μια πολυσύνθετη διαδικασία. Ωστόσο, υπάρχουν συγκεκριμένες συναλλαγές – δραστηριότητες στις οποίες μπορεί να υποκρύπτεται πιο έντονα ΕΜΧ & ΧΤ. Στο συγκεκριμένο ερώτημα ζητήθηκε από τους ερωτώμενους να αναφέρουν ποια κατά τη γνώμη τους είναι η συναλλαγή που συχνότερα υποκρύπτει εμφάνιση του φαινομένου. Με βάση τις απαντήσεις που δόθηκαν και την επεξεργασία των στοιχείων, προέκυψε ότι ξεχωρίζει ως συναλλαγή η μεταφορά κεφαλαίων ύποπτης συχνότητας ή μεγέθους (23,1%), ακολούθησε με 19,2% η κατάθεση ή η ανάληψη μεγάλων χρηματικών ποσών, η απροθυμία συνεργασίας του πελάτη (15,4%) ενώ από 11,5% συγκέντρωσαν η χρήση νομικών προσώπων για την εκτέλεση συναλλαγών κα οι πληρωμές μέσω ΑΤΜ ή internet banking. Μικρότερα ποσοστά απαντήσεων αφορούσαν σε αποπληρωμή δανείων, φοροδιαφυγή (από 7,7%) και ενεργή συμμετοχή τραπεζοϋπαλλήλου (3,8%) (Πίνακας 20 & Γράφημα 19). Αξιολογώντας την παραπάνω ποσόστωση απαντήσεων, συμπεραίνεται ότι η μεγαλύτερη βαρύτητα ύποπτης συναλλαγής από τους τραπεζοϋπαλλήλους για ΕΜΧ & ΧΤ εστιάζει στη μεταφορά μεγάλων κεφαλαίων.

Συναλλαγή/δραστηριότητα που ενδεχομένως υποδηλώνει ΕΜΧ &ΧΤ				
	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Αποπληρωμή δανείου με άγνωστης προέλευσης κεφαλαίων	8	7,7	7,7
	Ασυνήθης ή ύποπτη μεταφορά κεφαλαίων	24	23,1	30,8
	Καταθέσεις και αναλήψεις μεγάλου ύψους μετρητών	20	19,2	50
	Πληρωμές μέσω ATM και Internet Banking	12	11,5	61,5
	Συναλλαγή ή δραστηριότητα συσχετιζόμενη με φοροδιαφυγή	8	7,7	69,2
	Χρήση νομικών προσώπων σε συναλλαγές	12	11,5	80,8
	Απροθυμία παροχής στοιχείων οικονομικού/συναλλακτικού προφίλ πελάτη	16	15,4	96,2
	Ύποπτη συμπεριφορά τραπεζοϋπαλλήλου/συναδέλφου	4	3,8	100
	Total	104	100	100

Πίνακας 20. Συναλλαγή/δραστηριότητα που ενδεχομένως υποδηλώνει ΕΜΧ &ΧΤ

Γράφημα 19. Συναλλαγή/δραστηριότητα που ενδεχομένως υποδηλώνει ΕΜΧ &ΧΤ

19. Κατά την προσωπική σας άποψη σε ποιο βαθμό κρίνετε ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ενσωματώνοντας το νέο νομοθετικό πλαίσιο θα αποτρέψει το φαινόμενο EMX & XT στο μέλλον;

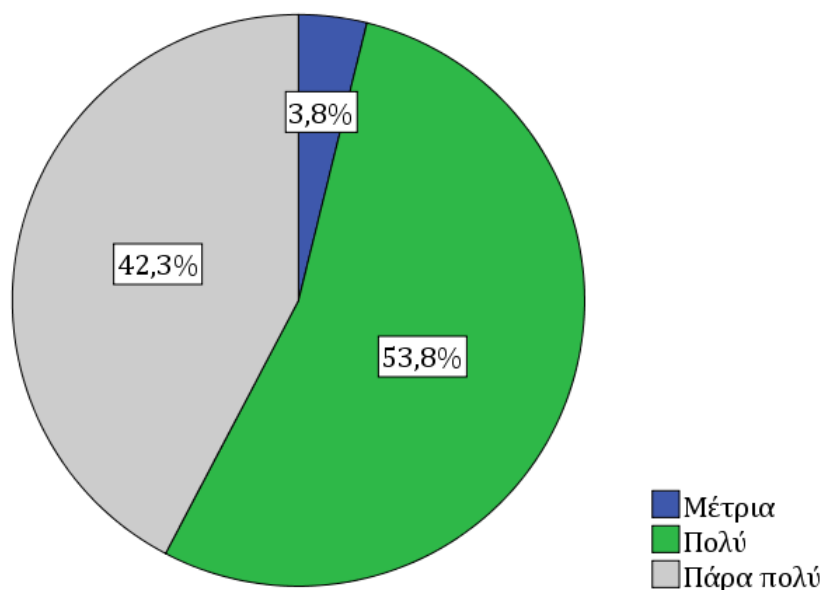
Η ενσωμάτωση νέου νομοθετικού πλαισίου σε κάθε περίπτωση αναμφίβολα θα μπορούσε να διαδραματίσει σημαντικό ρόλο στην αποτροπή EMX & XT στο μέλλον. Στην περίπτωση των ελληνικών πιστωτικών ιδρυμάτων, το 53,8% θεωρεί ότι θα επιδράσει πολύ στην προσπάθεια αποτροπής εκδήλωσης του φαινομένου, το 42,3% ανέφερε πάρα πολύ ενώ μόλις το 3,8% τήρησε ουδέτερη στάση αναφέροντας μέτρια επίδραση (Πίνακας 21, Γράφημα 20). Σε κάθε περίπτωση, συνολικά οι τραπεζοϋπάλληλοι ήταν ιδιαίτερα θετικοί στην άποψη ότι η ενσωμάτωση του νέου νομοθετικού πλαισίου θα μπορέσει τελικά να λειτουργήσει θετικά στην προσπάθεια αποτροπής EMX & XT μελλοντικά.

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ενσωματώνοντας το νέο νομοθετικό πλαίσιο θα αποτρέψει το φαινόμενο EMX & XT στο μέλλον

	Εύρος απαντήσεων	Πλήθος	Ποσοστό (%)	Έγκυρο Ποσοστό (%)	Αθροιστικό Ποσοστό (%)
Έγκυρες απαντήσεις	Μέτρια	4	3,8	3,8	3,8
	Πολύ	56	53,8	53,8	57,7
	Πάρα πολύ	44	42,3	42,3	100
	Total	104	100	100	

Πίνακας 21. Ενσωμάτωση νέο νομοθετικού πλαισίου στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και αποτροπή EMX & XT στο μέλλον

Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ενσωματώνοντας το νέο νομοθετικό πλαίσιο θα αποτρέψει ΕΜΧ & ΧΤ στο μέλλον

Γράφημα 20. Ενσωμάτωση νέο νομοθετικού πλαισίου στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα και αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ στο μέλλον

20. Κατά την προσωπική σας άποψη σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι τα παρακάτω μπορούν να αποτελέσουν μέτρα αποτροπής ΕΜΧ & ΧΤ;

Σε μια προσπάθεια καταγραφής των απόψεων των τραπεζοϋπαλλήλων σχετικά με την αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ, τους ζητήθηκε μέσω 5βάθμιας κλίμακας Likert (Καθόλου έως Πάρα πολύ) να αξιολογήσουν σε ποιο βαθμό επιμέρους μέτρα μπορούν να λειτουργήσουν θετικά στην αποτροπή του φαινομένου. Στη συνέχεια, οι απαντήσεις ομαδοποιήθηκαν σε τρεις (3) βασικές κατηγορίες (διαφωνία, ουδετερότητα και συμφωνία) ώστε κάθε μέτρο να αξιολογηθεί συγκεντρωτικά.

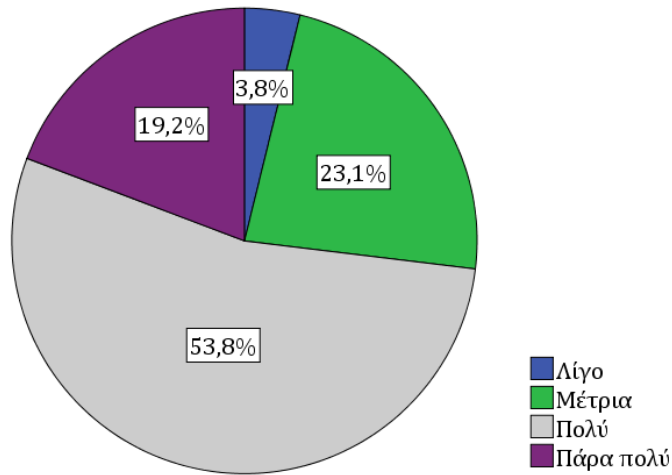
Μέτρα αποτροπής ΕΜΧ & ΧΤ		Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	Διαφωνία	Ουδετερότητα	Συμφωνία
1. Αύξηση της προσοχής υπαλλήλων	Πλήθος	-	-	4	56	44	0	4	100
	Ποσοστό (%)	-	-	3,8	53,8	42,3	0	3,8	96,1
2. Διευθυντικό στέλεχος επιφορτισμένο ειδικά με την αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ	Πλήθος	-	-	44	56	4	0	44	60
	Ποσοστό (%)	-	-	42,3	53,8	3,8	0	42,3	57,6
3. Εντατικότερη εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού μέσω σεμιναρίων	Πλήθος	-	-	8	52	44	0	8	96
	Ποσοστό (%)	-	-	7,7	50	42,3	0	7,7	92,3
4. Εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ανά κατηγορία κινδύνου	Πλήθος	-	-	64	36	4	0	64	40
	Ποσοστό (%)	-	-	61,5	34,6	3,8	0	61,5	38,4
5. Καταγραφή οικονομικού /συναλλακτικού προφίλ νέων πελατών	Πλήθος	-	-	56	40	8	0	56	48
	Ποσοστό (%)	-	-	53,8	38,5	7,7	0	53,8	46,2
6. Παρακολούθηση πελατών υψηλού κινδύνου & ασυνήθιστων ή ύποπτων	Πλήθος	-	-	60	40	4	0	60	44
	Ποσοστό (%)	-	-	57,7	38,5	3,8	0	57,7	42,3

συναλλαγών									
7. Περισσότερες κυρώσεις σε παραβάτες και υπόχρεους	Πλήθος	-	-	12	32	60	0	12	92
	Ποσοστό (%)	-	-	11,5	30,8	57,7	0	11,5	88,5
8. Πιστοποίηση στοιχείων πελάτη	Πλήθος	-	-	56	40	8	0	56	48
	Ποσοστό (%)	-	-	53,8	38,5	7,7	0	53,8	46,2
9. Συμμόρφωση με αρχή απορρήτου	Πλήθος	-	-	44	56	4	0	44	60
	Ποσοστό (%)	-	-	42,3	53,8	3,8	0	42,3	57,6
10. Συνεργασία φορέων, αρχών και τραπεζών	Πλήθος	-	-	40	40	24	0	40	64
	Ποσοστό (%)	-	-	38,5	38,5	23,1	0	38,5	61,6
11. Τεχνική «Γνώρισε τον πελάτη σου»	Πλήθος	-	-	24	60	20	0	24	80
	Ποσοστό (%)	-	-	23,1	57,7	19,2	0	23,1	76,9
12. Τήρηση αρχείων συναλλαγών πελατών (φυσικών και νομικών προσώπων)	Πλήθος	-	-	56	44	4	0	56	48
	Ποσοστό (%)	-	-	53,8	42,3	3,8	0	53,8	46,1
13. Σχετική χρήση πληροφοριακών συστημάτων και δικτύων	Πλήθος	-	4	28	40	32	4	28	72
	Ποσοστό (%)	-	3,8	26,9	38,5	30,8	3,8	26,9	69,3

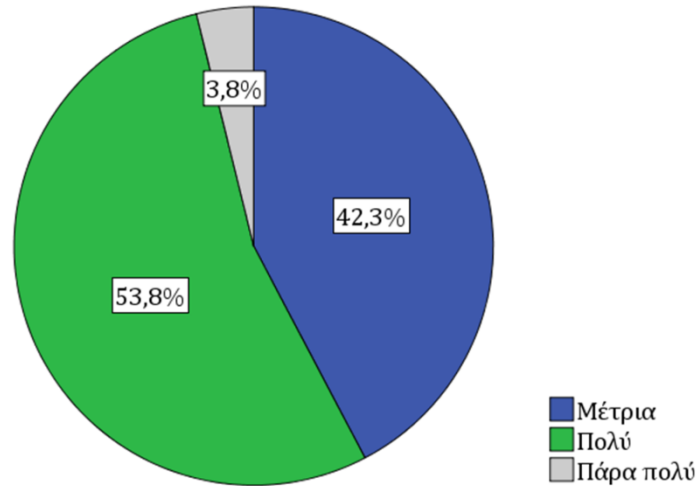
Πίνακας 22. Μέτρα αποτροπής EMX & XT

Σύμφωνα με τα στοιχεία του Πίνακα 22, αξίζει αρχικά να σημειωθεί ότι δε διαφώνησαν με τη λήψη κανενός μέτρου. Σχετικά με την επικράτηση ουδέτερης στάσης επί ορισμένων μέτρων, το 61,5% ανέφερε μέτρια επίδραση στην αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ από την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ανά κατηγορία κινδύνου, το 53,8% στην καταγραφή οικονομικού/συναλλακτικού προφίλ νέων πελατών και στην πιστοποίηση των πελατών, το 57,7% στην παρακολούθηση πελατών υψηλού κινδύνου & ασυνήθιστων ή ύποπτων, η τήρηση αρχείου συναλλαγών (53,8%). Στο μέτρο που η συμφωνία υπερκέρασε τη διαφωνία και την ουδετερότητα συγκαταλέγονται η αύξηση της προσοχής υπαλλήλων (96,1%), η επιφόρτιση διευθυντικών στελεχών ειδικά για αποτροπή ΕΜΧ & ΧΤ (57,6%), η εντατικότερη εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού μέσω σεμιναρίων (92,3%), η αύξηση των κυρώσεων σε παραβάτες και υπόχρεους (88,5%), η συμμόρφωση με την αρχή απορρήτου (57,6%), η συνεργασία φορέων (61,6%), η τεχνική ΚΥC (76,9%) και η χρήση σχετικών πληροφοριακών συστημάτων (69,3%). Από τα παραπάνω στοιχεία, γίνεται κατανοητό ότι τα μέτρα αποτροπής ΕΜΧ & ΧΤ στο σύνολό τους χαρακτηρίστηκαν από ουδέτερα έως πολύ θετικά. Το σύνολο των τραπεζοϋπαλλήλων είχε θετική άποψη για τη λήψη οποιουδήποτε μέτρου σημειώνοντας ωστόσο κατά την άποψή τους ότι ορισμένα εξ' αυτών μπορούν να λειτουργήσουν πιο θετικά στην προσπάθεια αποτροπής ΕΜΧ & ΧΤ.

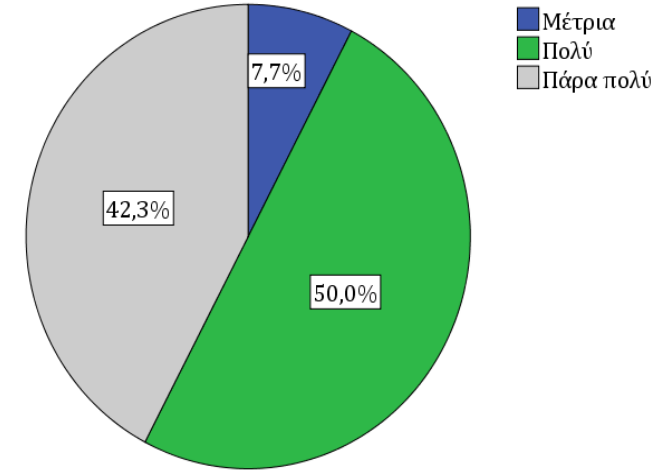
Αύξηση προσοχής υπαλλήλων

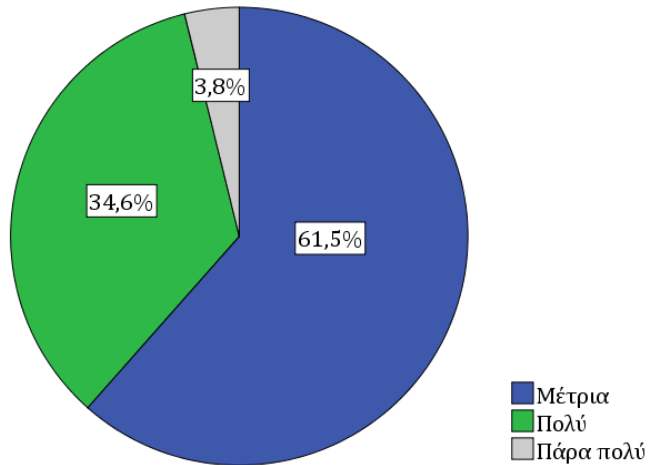
Διευθυντικό στέλεχος επιφορτισμένο ειδικά με την αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ

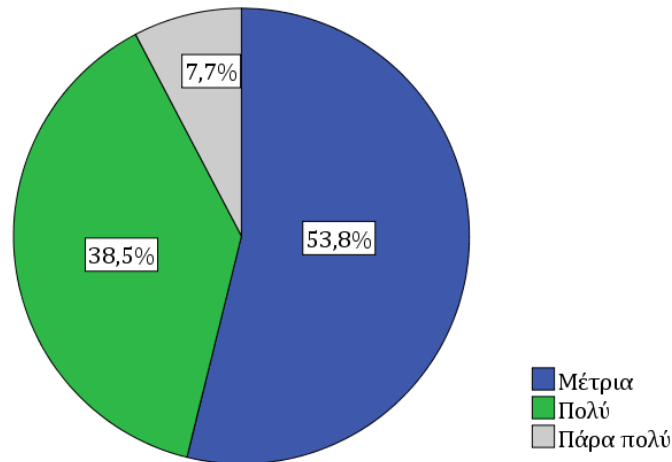
Εντατικότερη εκπαίδευση & επιμόρφωση προσωπικού μέσω σεμιναρίων

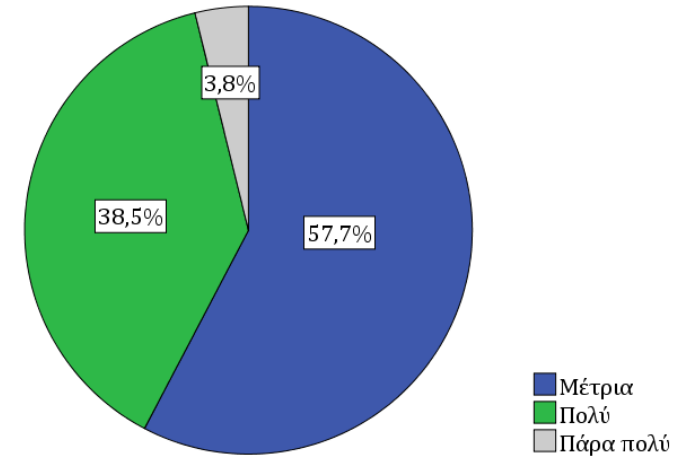
Εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ανά κατηγορία κινδύνου

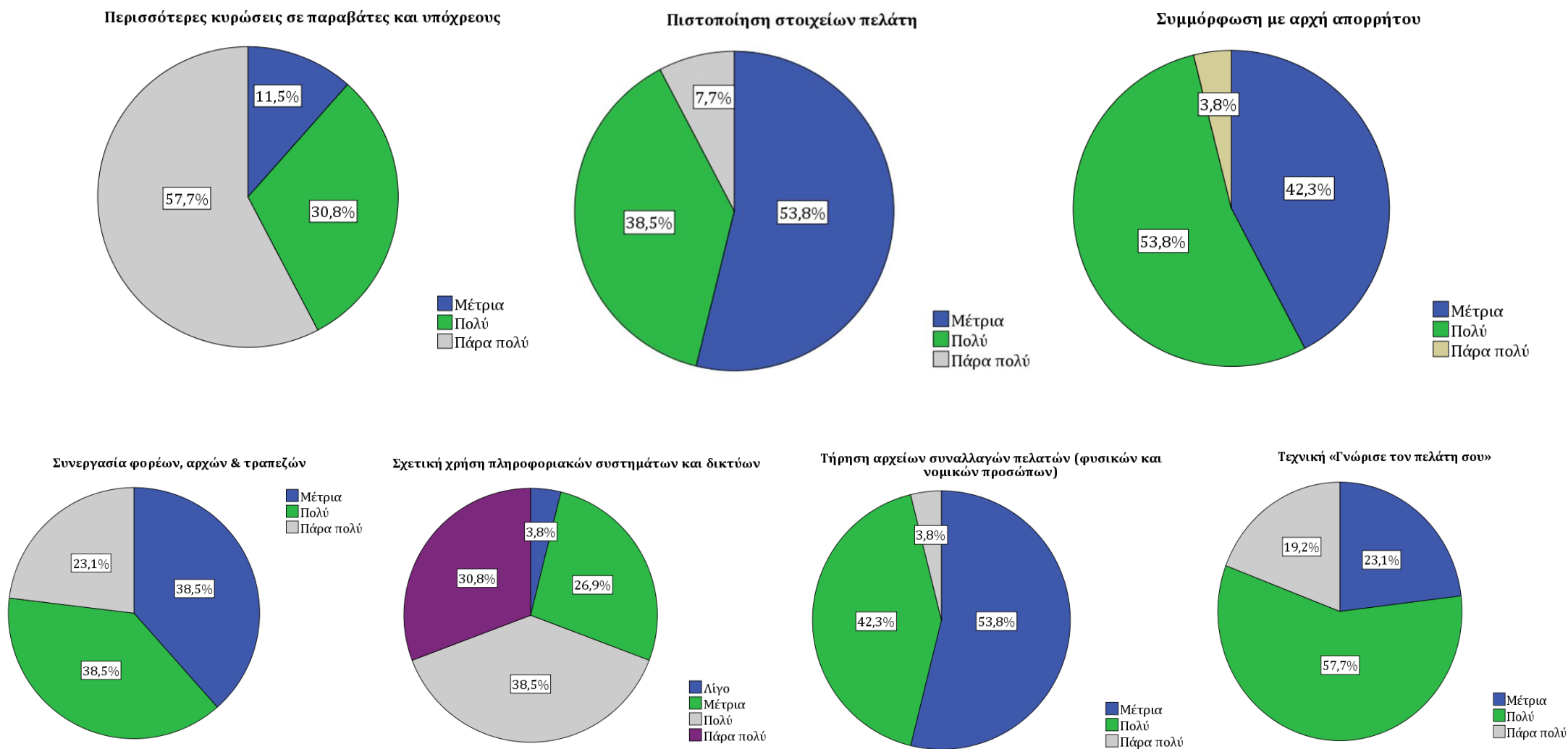

Καταγραφή οικονομικού / συναλλακτικού προφίλ νέων πελατών

Παρακολούθηση πελατών υψηλού κινδύνου & ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών

Γράφημα 21. Μέτρα αποτροπής ΞΜΧ & ΧΤ

Descriptive Statistics	N		Mean	Std. Deviation
	Έγκυρες απαντήσεις	Missing		
Συναλλαγή/δραστηριότητα που ενδεχομένως υποδηλώνει EMX & XT	104	0	4,6923	3,0116
Το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ενσωματώνοντας το νέο νομοθετικό πλαίσιο θα αποτρέψει το φαινόμενο EMX & XT στο μέλλον	104	0	4,3846	0,5627
Αύξηση προσοχής υπαλλήλων	104	0	3,8846	0,7544
Διευθυντικό στέλεχος επιφορτισμένο ειδικά με την αποτροπή EMX & XT	104	0	3,6154	0,5627
Εντατικότερη εκπαίδευση & επιμόρφωση προσωπικού μέσω σεμιναρίων	104	0	4,3462	0,6196
Εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ανά κατηγορία κινδύνου	104	0	3,4231	0,5693
Καταγραφή οικονομικού /συναλλακτικού προφίλ νέων πελατών	104	0	3,5385	0,6374
Παρακολούθηση πελατών υψηλού κινδύνου & ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών	104	0	3,4615	0,5732
Περισσότερες κυρώσεις σε παραβάτες και υπόχρεους	104	0	4,4615	0,6957
Πιστοποίηση στοιχείων πελάτη	104	0	3,5385	0,6374
Συμμόρφωση με αρχή απορρήτου	104	0	3,6154	0,5627
Συνεργασία φορέων, αρχών & τραπεζών	104	0	3,8462	0,773
Τεχνική «Γνώρισε τον πελάτη σου»	104	0	3,9615	0,6525
Τήρηση αρχείων συναλλαγών πελατών (φυσικών και νομικών προσώπων)	104	0	3,5000	0,5745
Σχετική χρήση πληροφοριακών συστημάτων και δικτύων	104	0	3,9615	0,8581

Πίνακας 23. Περιγραφικά στατιστικά απόψεων τραπεζοϋπαλλήλων για την αποτροπή ξεπλύματος EMX & XT

Αξιολογώντας τους μέσους όρους απαντήσεων (Mean) και την τυπική απόκλιση (Std. Deviation) σε κάθε επιμέρους ερώτημα, εξήχθησαν ορισμένα χρήσιμα στοιχεία αναφορικά με γενικότερες απόψεις των τραπεζοϋπαλλήλων για το EMX & XT. Αρχικά, αξίζει να σημειωθεί ότι η συναλλαγή/δραστηριότητα που ενδεχομένως υποδηλώνει EMX & XT σημείωσε mean ίσο με 4,6923, η άποψη ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ενσωματώνοντας το νέο νομοθετικό πλαίσιο θα αποτρέψει το φαινόμενο EMX & XT στο μέλλον σημείωσε mean ίσο με 4,3846 αναδεικνύοντας τη συμφωνία του δείγματος.

Τα μέτρα για την αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ βρήκαν σύμφωνο το σύνολο του δείγματος τα οποία εδώ ταξινομούνται ανάλογα με την μεγαλύτερη αποδοχή. Ειδικά:

1. Περισσότερες κυρώσεις σε παραβάτες και υπόχρεους (Mean =4,4615).
2. Πιο εντατική εκπαίδευση & επιμόρφωση προσωπικού μέσω σεμιναρίων (Mean = 4,3462).
3. Τεχνική «Γνώρισε τον πελάτη σου» (Mean = 3,9615).
4. Σχετική χρήση πληροφοριακών συστημάτων και δικτύων (Mean =3,9615).
5. Αύξηση προσοχής υπαλλήλων (Mean = 3,8846).
6. Συνεργασία φορέων, αρχών & τραπεζών (Mean = 3,8462).
7. Διευθυντικό στέλεχος επιφορτισμένο ειδικά με την αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ (Mean = 3,6154).
8. Συμμόρφωση με αρχή απορρήτου (Mean = 3,6154).
9. Καταγραφή οικονομικού /συναλλακτικού προφίλ νέων πελατών (Mean =3,5385).
10. Πιστοποίηση στοιχείων πελάτη (Mean = 3,5385).
11. Τήρηση αρχείων συναλλαγών πελατών (φυσικών και νομικών προσώπων) (Mean = 3,5).
12. Παρακολούθηση πελατών υψηλού κινδύνου & ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών (Mean = 3,4615).
13. Εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ανά κατηγορία κινδύνου (Mean = 3,4231)

Τα επίπεδα τιμών της τυπικής απόκλισης (std. deviation) τα οποία κινήθηκαν σε χαμηλά επίπεδα (από 0,5627 έως 0,8581) κατέστησαν σαφές ότι οι απαντήσεις των τραπεζοϋπαλλήλων για κάθε επιμέρους υποερώτημα κυμάνθηκαν κοντά στο μέσο όρο απαντήσεων.

Μετά την περιγραφική στατιστική των ερωτήσεων του ερωτηματολογίου θεωρείται σημαντικό να υπάρξει μια επαλήθευση των ερευνητικών στόχων ώστε να δοθούν απαντήσεις στα ερευνητικά ερωτήματα.

Για την ανάλυση του **1^{ου} ερευνητικού στόχου** σχετικά με τη διερεύνηση του επιπέδου γνώσεων των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με το φαινόμενο ΞΜΧ & ΧΤ παρατηρούμε τη συχνότητα των απαντήσεων για το σύνολο των ερωτήσεων που ανιχνεύουν τις

τυπικές γνώσεις των τραπεζοϋπαλλήλων, δηλαδή τις 7 έως 11, αλλά και το συνολικό ποσοστό επιτυχίας ανά ερώτηση (Πίνακας 24).

Σωστές απαντήσεις σε ερωτήσεις γνώσεων ανά θέση στο οργανόγραμμα						
	Θέση Οργανογράμματος				Total	Συνολικό ποσοστό επιτυχίας ανά ερώτηση
	Δ/ντής	Υποδ/ντής	Προϊσ/νος	Υπάλληλος		
1ο. Στάδιο εναπόθεσης (placement) χρημάτων σε πιστωτικό ίδρυμα	16	8	24	8	56	53,85%
Εφαρμογή δέουσας επιμέλειας από τράπεζα	24	12	32	8	76	73,08%
Μέτρα δέουσας επιμέλειας	20	4	28	8	60	57,69%
Υποχρέωση Αναφοράς Υποπτων Συναλλαγών	24	16	32	8	80	76,92%
Υποβολή Αναφοράς Υποπτων Συναλλαγών στην Αρχή	24	16	32	8	80	76,92%

Πίνακας 24. Σωστές απαντήσεις σε ερωτήσεις γνώσεων για την αποτροπή του φαινομένου EMX & XT * Θέση οργανογράμματος - Crosstabulation

Από τα στοιχεία του Πίνακα 24 αναδεικνύονται:

1. Στην 7^η ερώτηση αναφορικά με το στάδιο ευκολότερης ιχνηλάτησης EMX&XT το 53,8% των τραπεζοϋπαλλήλων απάντησε σωστά, εξ αυτών 16 Διευθυντές, 8 Υποδ/ντές, 24 Προϊστάμενοι και 8 Υπάλληλοι. Το συνολικό ποσοστό επιτυχίας της ερώτησης ήταν στο 53,85% του δείγματος.
2. Στην 8^η ερώτηση αναφορικά με την εφαρμογή της δέουσας επιμέλειας το 73,1% απάντησε σωστά, εξ αυτών 24 Διευθυντές, 12 Υποδ/ντές, 32 Προϊστάμενοι και 8 Υπάλληλοι. Το συνολικό ποσοστό επιτυχίας της ερώτησης ήταν στο 73,08% του δείγματος.
3. Στην ερώτηση 9 αναφορικά με την εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας το 57,71% απάντησε σωστά, εξ αυτών 20 Διευθυντές, 4 Υποδ/ντές, 28

Προϊστάμενοι και 8 Υπάλληλοι. Το συνολικό ποσοστό επιτυχίας της ερώτησης ήταν στο 57,69% του δείγματος.

4. Στην ερώτηση 10 και 11 αναφορικά με την Υποχρέωση Αναφοράς Υποπτων Συναλλαγών και υποβολής τους στην Αρχή, το 76,9% απάντησε σωστά, εξ αυτών 24 Διευθυντές, 16 Υποδ/ντές, 32 Προϊστάμενοι και 8 Υπάλληλοι. Το συνολικό ποσοστό επιτυχίας των ερωτήσεων ήταν στο 76,92% του δείγματος.

Συμπεραίνεται, ότι οι Προϊστάμενοι κατέχουν υψηλότερες γνώσεις, τους ακολουθούν οι Διευθυντές, οι Υποδιευθυντές και τέλος οι Υπάλληλοι.

Το παραπάνω συμπέρασμα ενισχύεται περισσότερο, αν παρατηρήσουμε το επίπεδο εκπαίδευσης που έλαβαν μέσω της διασταύρωσης (Crosstabulation) των στατιστικών δεδομένων αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης και την προέλευσή της για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ ανά θέση οργανογράμματος (Πίνακας 25). Από τα στοιχεία του Πίνακα 25 προκύπτει ότι οι Υπάλληλοι καταλαμβάνουν την τελευταία θέση, θεωρώντας πως διαθέτουν κακό (20 υπάλληλοι) και μέτριο (8 υπάλληλοι) επίπεδο εκπαίδευσης αν και συμμετείχαν σε κάποιο Ειδικό Σεμινάριο Πρόληψης ΞΜΧ & ΧΤ από την τράπεζα που εργάζονται (16 υπάλληλοι) ή σε κάποιο Διαδικτυακό Πρόγραμμα σχετικής Εκπαίδευσης [distance learning, e-learning κλπ] της τράπεζας (4 υπάλληλοι) ή σε κάποιο Μεταπτυχιακό (8 υπάλληλοι).

		Θέση οργανογράμματος				Total
		Δ/ντής	Υποδ/ντής	Προϊσ/νος	Υπ/λος	
Επίπεδο εκπαίδευσης αποτροπής ΞΜΧ & ΧΤ	Κακό	0	0	4	20	24
	Μέτριο	8	16	28	8	60
	Καλό	16	0	4	0	20
	Total	24	16	36	28	104
Προέλευση εκπαίδευσης αποτροπής ΞΜΧ & ΧΤ	Ειδικό Σεμινάριο Πρόληψης ΞΜΧ & ΧΤ από τράπεζα	24	12	24	16	76
	Διαδικτυακό Πρόγραμμα σχετικής Εκπαίδευσης [distance learning, e-learning κλπ] τράπεζας	0	0	0	4	4
	Μεταπτυχιακό	0	4	12	8	24
	Total	24	16	36	28	104

Πίνακας 25. Επίπεδο & Προέλευση εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ ανά Θέση οργανογράμματος - Crosstabulation

Από την ανάλυση του **1^{ου} ερευνητικού στόχου** αναφορικά με το επίπεδο γνώσεων αναδεικνύεται η αναγκαιότητα εστίασης στις γνώσεις των υπάλληλων των τραπεζών που θα πρέπει να ενισχυθεί. Λόγω της θέσης τους στο οργανόγραμμα θα πρέπει να είναι σε θέση να ανιχνεύσουν μια ύποπτη συναλλαγή, στοιχείο πολύ σημαντικό καθώς θα μπορούν να αποτραπούν ενέργειες ξεπλύματος πριν ακόμη εκδηλωθούν.

Για την ανάλυση του **2^{ου} ερευνητικού στόχου** σχετικά με τη διερεύνηση του επιπέδου εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με την αποτροπή του φαινομένου EMX & XT αρχικά πραγματοποιήθηκε μια διασταύρωση (Crosstabulation) των στατιστικών δεδομένων αναφορικά με τη συνολική ικανοποίηση από το επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή του φαινομένου EMX & XT και του συνόλου των σχετικών εκπαιδευτικών σεμιναρίων στα οποία έχουν συμμετάσχει οι ερωτώμενοι . Από τα στοιχεία του παρακάτω Πίνακα 26 αναδεικνύεται πως όσοι έχουν λάβει λιγότερη εκπαίδευση απαντούν ότι έχουν και μικρότερη ικανοποίηση από το επίπεδο της επιμόρφωσής τους. Ειδικότερα, το 42,31% του δείγματος παρακολούθησε ένα σεμινάριο εκ των οποίων το 23,08% έμεινε δυσαρεστημένο από αυτό, το 38,46% παρακολούθησαν δύο σεμινάρια εκ των οποίων 26,92% ήταν μέτρια ικανοποιημένοι και 11,54% πολύ, 15,38% παρακολούθησαν τρία σεμινάρια και ήταν πολύ ικανοποιημένοι ενώ 3,85% παρακολούθησαν περισσότερα από τρία σεμινάρια και στο σύνολό τους ήταν πάρα πολύ ικανοποιημένοι.

Συνολική ικανοποίηση από επίπεδο εκπαίδευσης για αποτροπή EMX&XT

		Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ	Total	Συνολικό ποσοστό συμμετοχής σε εκπαιδευτικό σεμινάριο
Σύνολο εκπαιδευτικών σεμιναρίων για αποτροπή EMX & XT	1	24	20	0	0	44	42,31%
	2	0	28	12	0	40	38,46%
	3	0	0	16	0	16	15,38%
	3+	0	0	0	4	4	3,85%
Total		24	48	28	4	104	

Πίνακας 26. Σύνολο εκπαιδευτικών σεμιναρίων για την αποτροπή EMX & XT * Συνολική ικανοποίηση από το επίπεδο εκπαίδευσης για την αποτροπή EMX & XT - Crosstabulation

Επίσης, σημαντικό είναι να αναφερθεί πως με την βοήθεια της στατιστικής ανάλυσης Pearson Correlation και ειδικότερα του συντελεστή συσχέτισης r , μπορούμε να

αναδείξουμε σε ποιο βαθμό οι προσδιοριστικοί παράγοντες των προσδοκιών από την εκπαίδευση επιδρούν στη διαμόρφωση της συνολικής ικανοποίησης από την εκπαίδευση για την αποτροπή του ΕΒΧ&ΧΤ. Ο προσδιορισμός του συντελεστή Pearson Correlation και της πιθανότητας επίδρασης του επιπέδου σημαντικότητας των επιμέρους παραγόντων των προσδοκιών από την εκπαίδευση στην συνολική ικανοποίηση των τραπεζοϋπαλλήλων καθορίζεται με βάση τη συνθήκη Sig. (2-tailed) ή $p\text{-value} < 0,05$ (υψηλή στατιστική σημαντικότητα). Τα αποτελέσματα της συσχέτισης παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 27 βάσει των οποίων σε 5 από τις 6 συσχετίσεις παρατηρούνται στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα, όταν δηλαδή ικανοποιείται η συνθήκη Sig. (2-tailed) $< 0,05$. Έτσι, ο παράγοντας των Case Study ΕΜΧ & ΧΤ απορρίπτεται καθώς παρουσιάζει Sig. (2-tailed) = 0,270 δηλαδή χαμηλή στατιστική σημαντικότητα. Επομένως, υπάρχει μια σημαντική θετική συσχέτιση μεταξύ της συνολικής ικανοποίησης και των προσδοκιών από την εκπαίδευση που με την σειρά της επηρεάζεται από ορισμένους προσδιοριστικούς παράγοντες ως εξής:

1. Κατανόηση εννοιών και ορολογίας ΕΜΧ & ΧΤ (Pearson Correlation (r) = 0,835, Sig. (2-tailed) =,000).
2. Νεότερα δεδομένα (πχ. 4η Κοινοτική Οδηγία) (Pearson Correlation (r) = 0,748, Sig. (2-tailed) =,000).
3. Τυπολογία ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών που υποδηλώνουν ΕΜΧ & ΧΤ (Pearson Correlation (r) = 0,729, Sig. (2-tailed) =,000).
4. Περιεχόμενο εκπαίδευσης (νομοθεσία) (Pearson Correlation (r) = 0,634, Sig. (2-tailed) =,000).
5. Οδηγίες υποβολής ηλεκτρονικής αναφοράς υπόπτων συναλλαγών στην Ελληνική Αρχή (Pearson Correlation (r) = 0,547, Sig. (2-tailed) =,000).

Συνολική ικανοποίηση από επίπεδο εκπαίδευσης για αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ			
	Pearson Correlation	Sig. (2-tailed)	N
Correlations	1. Κατανόηση εννοιών & ορολογίας ΞΜΧ & ΧΤ	,835**	104
	2. Νεότερα δεδομένα (πχ. 4 ^η Κοινοτική Οδηγία)	,748**	104
	3. Οδηγίες υποβολής ηλεκτρονικής αναφοράς υπόπτων συναλλαγών στην Ελληνική Αρχή	,547**	104
	4. Περιεχόμενο εκπαίδευσης (νομοθεσία)	,634**	104
	5. Case Study ΞΜΧ & ΧΤ	-,109**	104
	6. Τυπολογία ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών που υποδηλώνουν ΞΜΧ & ΧΤ	,729**	104

** Η συσχέτιση είναι σημαντική σε επίπεδο σημαντικότητας 0.01 (1%)

Πίνακας 27. Pearson Correlation παραγόντων προσδοκιών και συνολική ικανοποίηση από το επίπεδο εκπαίδευσης για αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ – Test Statists

Από την ανάλυση του **2^{ου} ερευνητικού στόχου** αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων προέκυψε ότι το 57,7% θεωρεί την εκπαίδευσή του μέτρια, το 23,1% κακή και το 19,2% καλή. Επίσης, σημαντικό είναι το εύρημα που προέκυψε ότι όσοι έλαβαν λιγότερη εκπαίδευση παρουσιάζουν και μικρότερη ικανοποίηση από το επίπεδο της επιμόρφωσής τους. Το μέγιστο επίπεδο ικανοποίησης δεν υπερέβη το 42,31%, στοιχείο που επαναλαμβάνεται καθώς παρατηρήθηκε και στη διαμόρφωση της συνολικής ικανοποίησης με το δείγμα να παρουσιάζεται 46,2% ουδέτερο, 30,7% ικανοποιημένο ενώ το 23,1% εξέφρασε τη δυσαρέσκειά του από την εκπαίδευση στην αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ. Επίσης, το επίπεδο εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων επηρεάζεται από τη σχέση που διαμορφώνεται μεταξύ προσδοκίας και ικανοποίησης, δηλαδή η ικανοποίηση αυξάνεται όταν η εκπαίδευση τους δίδει εφόδια για την αποτροπή του ΞΜΧ&ΧΤ μέσω καλύτερης κατανόησης: εννοιών και ορολογίας, νεότερων νομοθετικών δεδομένων όπως η νέα ΚΟ 849/2015 (4^η Κοινοτική Οδηγία), τυπολογίας ύποπτων συναλλαγών, νομοθεσίας και πρακτικής εφαρμογής όπως η υποβολή ηλεκτρονικής αναφοράς υπόπτων συναλλαγών στην Ελληνική Αρχή. Συνολικά, το επίπεδο εκπαίδευσης αλλά και η ικανοποίηση των τραπεζοϋπαλλήλων

σχετικά με την εκπαίδευσή τους στο ΞΜΧ & ΧΤ κινείται σε μέτρια επίπεδα με απαιτήσεις βελτίωσης.

Για την ανάλυση του **3^{ου} ερευνητικού στόχου** σχετικά με την καταγραφή απόψεων των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με την αποτροπή και την καταπολέμηση του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ πραγματοποιήθηκε ένα τεστ ελέγχου με τη βοήθεια του Pearson Chi – Square για να κατηγοριοποιηθεί η σημαντικότητα των μέτρων που θα μπορούσαν να συμβάλλουν σε αυτή την προσπάθεια. Το τεστ Pearson Chi – Square καθορίζεται με βάση τη συνθήκη Asymp. Sig. < 0,05 (υψηλή στατιστική σημαντικότητα). Τα αποτελέσματα με τη βοήθεια του τεστ Pearson Chi – Square παρουσιάζονται στον παρακάτω Πίνακα 28 βάσει των οποίων σε 12 από τους 13 ελέγχους παρατηρούνται στατιστικά σημαντικά αποτελέσματα, όταν δηλαδή ικανοποιείται η συνθήκη Asymp. Sig. < 0,05. Έτσι, το μέτρο «Συνεργασία φορέων, αρχών & τραπεζών» απορρίπτεται καθώς παρουσιάζει Asymp. Sig. = 0,085, που σημαίνει χαμηλή στατιστική σημαντικότητα. Ο Πίνακας 28 βοηθά στην κατανόηση αλλά και στην καταγραφή της σπουδαιότητας των επιμέρους μέτρων για την αποτροπή και την καταπολέμηση του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ που μπορούν να ταξινομηθούν ως εξής:

1. Αύξηση προσοχής υπαλλήλων (Pearson Chi – Square (x^2) = 54,769, Asymp. Sig. =,000).
2. Εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ανά κατηγορία κινδύνου (Pearson Chi – Square (x^2) = 52,000, Asymp. Sig. =,000).
3. Παρακολούθηση πελατών υψηλού κινδύνου & ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών (Pearson Chi – Square (x^2) = 46,462, Asymp. Sig. =,000).
4. Διευθυντικό στέλεχος επιφορτισμένο ειδικά με την αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ (Pearson Chi – Square (x^2) = 42,769, Asymp. Sig. =,000).
5. Συμμόρφωση με αρχή απορρήτου (Pearson Chi – Square (x^2) = 42,769, Asymp. Sig. =,000).
6. Τήρηση αρχείων συναλλαγών πελατών (φυσικών και νομικών προσώπων) (Pearson Chi – Square (x^2) = 42,769, Asymp. Sig. =,000).
7. Καταγραφή οικονομικού /συναλλακτικού προφίλ νέων πελατών (Pearson Chi – Square (x^2) = 34,462, Asymp. Sig. =,000).
8. Πιστοποίηση στοιχείων πελάτη (Pearson Chi – Square (x^2) = 34,462, Asymp. Sig. =,000).
9. Περισσότερες κυρώσεις σε παραβάτες και υπόχρεους (Pearson Chi – Square (x^2) = 33,538, Asymp. Sig. =,000).

10. Εντατικότερη εκπαίδευση & επιμόρφωση προσωπικού μέσω σεμιναρίων (Pearson Chi – Square (χ^2) = 31,692, Asymp. Sig. =,000).
11. Τεχνική «Γνώρισε τον πελάτη σου» (Pearson Chi – Square (χ^2) = 28,000, Asymp. Sig. =,000).
12. Σχετική χρήση πληροφοριακών συστημάτων και δικτύων (Pearson Chi – Square (χ^2) = 27,692, Asymp. Sig. =,000).

Test Statistics	Pearson Chi – Square	df	Asymp. Sig.
Αύξηση προσοχής υπαλλήλων	54,769	3	,000
Εντατικότερη εκπαίδευση & επιμόρφωση προσωπικού μέσω σεμιναρίων	52,000	2	,000
Παρακολούθηση πελατών υψηλού κινδύνου & ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών	46,462	2	,000
Διευθυντικό στέλεχος επιφορτισμένο ειδικά με την αποτροπή EMX & XT	42,769	2	,000
Συμμόρφωση με αρχή απορρήτου	42,769	2	,000
Τήρηση αρχείων συναλλαγών πελατών (φπ & νπ)	42,769	2	,000
Καταγραφή οικονομικού /συναλλακτικού προφίλ νέων πελατών	34,462	2	,000
Πιστοποίηση στοιχείων πελάτη	34,462	2	,000
Περισσότερες κυρώσεις σε παραβάτες & υπόχρεους	33,538	2	,000
Εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ανά κατηγορία κινδύνου	31,692	2	,000
Τεχνική «Γνώρισε τον πελάτη σου»	28,000	2	,000
Σχετική χρήση πληροφοριακών συστημάτων & δικτύων	27,692	3	,000
Συνεργασία φορέων, αρχών & τραπεζών	4,923 ^b	2	,085

Πίνακας 28. Pearson Chi – Square μέτρων για την αποτροπή και την καταπολέμηση του φαινομένου EMX & XT – Test Statists

Από την ανάλυση του 3^{ου} **ερευνητικού στόχου** αξίζει να σημειωθεί ότι τα μέτρα για την αποτροπή και την καταπολέμηση του φαινομένου EMX & XT συγκεντρώνουν την μεγαλύτερη αποδοχή του δείγματος η οποία επιβεβαιώνεται τόσο από την περιγραφική στατιστική όσο και από τον έλεγχο Pearson Chi – Square. Στα μέτρα συγκαταλέγονται η αύξηση της προσοχής υπαλλήλων (ποσοστό συμφωνίας δείγματος 96,1% και Pearson Chi – Square (χ^2) = 54,769) και η εντατικότερη εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού μέσω σεμιναρίων (ποσοστό συμφωνίας δείγματος 92,3% και Pearson Chi – Square (χ^2) = 52,000).

7.3. Συζήτηση Αποτελεσμάτων Έρευνας

Το φαινόμενο της νομιμοποίησης εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες και η χρηματοδότηση της τρομοκρατίας έχει διογκωθεί σε τέτοιο βαθμό ώστε πλέον να καθίσταται ιδιαίτερα αναγκαία η αντιμετώπιση του. Η τεράστια καθημερινή διακίνηση κεφαλαίων σε παγκόσμιο επίπεδο, η εξάπλωση του διαδικτύου και η ταχύτητα διενέργειας των συναλλαγών, έχουν καταστήσει δύσκολη και χρονοβόρα τη διαδικασία αποτροπής και εντοπισμού του ΕΜΧ & ΧΤ. Ειδικότερα, στην παρούσα εργασία πραγματοποιήθηκε έρευνα σε 104 τραπεζοϋπαλλήλους, συγκεντρωτικά, οι ερευνητικοί στόχοι, τα ερευνητικά ερωτήματα και τα διεξαχθέντα αποτελέσματα – συμπεράσματα παρατίθενται στον Πίνακα 29 που έπεται.

Ερευνητικός Στόχος	Ερευνητικό Ερώτημα	Αποτελέσματα – Συμπεράσματα Στατιστικής Ανάλυσης Στόχων
1^{ος}: Διερεύνηση επιπέδου γνώσεων των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με το φαινόμενο ΕΜΧ & ΧΤ.	Οι υπάλληλοι των Τραπεζών κατέχουν γνώσεις σε θέματα αναφορικά με το φαινόμενο ΕΜΧ & ΧΤ;	<i>Οι Προϊστάμενοι κατέχουν υψηλότερες γνώσεις, ακολουθούν οι Διευθυντές, οι Υποδιευθυντές και τέλος οι Υπάλληλοι. Το μέσο συνολικό ποσοστό επιτυχίας ήταν 67,69%.</i>
2^{ος}: Διερεύνηση επιπέδου εκπαίδευσης των τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με την αποτροπή του φαινόμενου ΕΜΧ & ΧΤ.	Οι υπάλληλοι των Τραπεζών είναι επαρκώς εκπαιδευμένοι στην αποτροπή του φαινόμενου ΕΜΧ & ΧΤ;	<i>Επίπεδο εκπαίδευσης κατά 57,7% μέτριο, 23,1% κακό και 19,2% καλό. Όσοι έλαβαν λιγότερη εκπαίδευση παρουσιάζουν και μικρότερη ικανοποίηση από το επίπεδο της εκπαίδευσής τους. 30,7% είναι συνολικά ικανοποιημένοι από το επίπεδο της εκπαίδευσης, 46,2% ουδέτεροι & 23,1% δυσαρεστημένοι. Η συνολική ικανοποίηση επηρεάζεται από τους προσδιοριστικούς παράγοντες των προσδοκιών από την εκπαίδευση και ειδικά από την κατανόηση εννοιών και ορολογίας ΕΜΧ & ΧΤ ($r = 0,835$) και τα νεότερα νομοθετικά δεδομένα όπως η 4η Κοινοτική Οδηγία ($r = 0,748$).</i>
3^{ος}: Καταγραφή απόψεων τραπεζοϋπαλλήλων αναφορικά με την αποτροπή και την καταπολέμηση του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ.	Ποια είναι η στάση των υπαλλήλων των Τραπεζών αναφορικά με τις ασυνήθιστες ή ύποπτες συναλλαγές και την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ;	<i>Διακρίνονται ως ασυνήθιστες ή ύποπτες συναλλαγές η μεταφορά κεφαλαίων ύποπτης συχνότητας ή μεγέθους (23,1%), κατάθεση ή ανάληψη μεγάλων χρηματικών ποσών (19,2%), απροθυμία συνεργασίας πελάτη (15,4%). Στα μέτρα για αποτροπή και καταπολέμηση ΕΜΧ συγκαταλέγονται η αύξηση προσοχής υπαλλήλων (ποσοστό συμφωνίας 96,1% και $Pearson \chi^2 = 54,769$) και η εντατικότερη εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού μέσω σεμιναρίων (ποσοστό συμφωνίας 92,3% και $Pearson \chi^2 = 52,000$).</i>

Πίνακα 29. Αποτελέσματα – Συμπεράσματα Στατιστικής Ανάλυσης Στόχων

Στην προσπάθεια αποτροπής και καταπολέμησης του φαινομένου EMX & XT, καθοριστικός είναι ο ρόλος του προσωπικού των τραπεζών ως προς το βαθμό εκπαίδευσης, τις γνώσεις και τις απόψεις του. Αντίστοιχες έρευνες έχουν πραγματοποιηθεί με ευρήματα σημαντικά όπως θα δούμε παρακάτω. Έτσι, το 2004 η KPMG (2004:6-45) διεξήγαγε έρευνα μεταξύ τραπεζών σε μια προσπάθεια αξιολόγησης της αποτροπής του EMX & XT. Από τα αποτελέσματα της συγκεκριμένης έρευνας προέκυψε ότι σε ποσοστό 61% η καταπολέμηση του ξεπλύματος προσδίδει κύρος στα πιστωτικά ιδρύματα ενώ το 81% είχε υιοθετήσει πρακτική κατηγοριοποίησης των πελατών σύμφωνα με κίνδυνο ταυτοποίησής τους. Επίσης, για το 94% των περιπτώσεων σημειώνεται ο ιδιαίτερος ρόλος του προσωπικού στην εφαρμογή όλων των αναγκαίων μέτρων αποτροπής του φαινομένου. Στοιχείο εξαιρετικού ενδιαφέροντος ήταν η υιοθέτηση από το 84% των τραπεζών που συμμετείχαν στην έρευνα αυτοματοποιημένων συστημάτων εντοπισμού συναλλαγών που πιθανόν υποκρύπτουν EMX & XT αλλά και τήρησης της σχετικής νομοθεσίας για αποφυγή πιθανών κυρώσεων ανεξάρτητα από το όποιο οικονομικό κόστος.

Οι Geiger & Wuensch (2007:13-16) στην έρευνά τους προσπάθησαν να αξιολογήσουν τη σχέση οφέλους – κόστους για τα πιστωτικά ιδρύματα αναφορικά με τη συμμόρφωσή τους στο νομοθετικό πλαίσιο της αποτροπής EMX & XT. Με βάση τα στοιχεία τους, οδηγήθηκαν στο συμπέρασμα πως αν και για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα είναι ύψιστης σημασίας να εφαρμόζονται οι νόμοι, στις περισσότερες περιπτώσεις το κόστος που επωμίζονται είναι ιδιαίτερα αυξημένο. Ταυτόχρονα, τα πιστωτικά ιδρύματα καλούνται από τη μια πλευρά, να αποτρέψουν τη νομιμοποίηση των παράνομων εσόδων μέσω της εκπαίδευσης του προσωπικού, την κατάλληλη υλικοτεχνική υποδομή κλπ. και από την άλλη να εξασφαλίσουν την ομαλότητα των καθημερινών συναλλαγών.

Οι Θάνου και Φουντουκίδης (2008:43-47) πραγματοποίησαν έρευνα αναφορικά με το επίπεδο εκπαίδευσης των υπαλλήλων στον εντοπισμό και αποτροπή EMX & XT. Συγκεκριμένα, το Μάρτιο του 2008 διένειμαν ερωτηματολόγιο είκοσι τριών (23) ερωτήσεων σε δείγμα εκατό (100) τραπεζικών υπαλλήλων σε είκοσι (20) ελληνικά πιστωτικά ιδρύματα του νομού Σερρών (12 εντός πόλης, 8 σε επαρχιακές πόλεις). Από τις είκοσι τρεις (23) απαντήσεις του δείγματος στις ερωτήσεις γνώσεων, προέκυψε ότι

ο μέσος όρος επιτυχίας κυμάνθηκε στο 71% με μόνο σε τρεις (3) εξ αυτών η αποτυχία να αγγίζει ποσοστά που ξεπέρασαν το 40%. Επίσης, διαπιστώθηκε ότι το 97% των ερωτηθέντων θεωρεί θεμελιώδους σημασίας την επιμόρφωση με μόλις το 18% του προσωπικού να μην έχει λάβει μέρος σε κανένα σεμινάριο αναφορικά με το EMX & XT. Ωστόσο, το 42% ανέφερε ότι έχει λάβει μέρος μόνο σε ένα (1) σεμινάριο εκπαίδευσης Ένα άλλο χαρακτηριστικό σημείο των στοιχείων της συγκεκριμένης έρευνας, αποτελεί το γεγονός ότι εντοπίστηκε διαφορετικός βαθμός επιμόρφωσης και εκπαίδευσης του προσωπικού ανάλογα με την επαγγελματική βαθμίδα στο πιστωτικό ίδρυμα. Συγκεκριμένα, στα ερωτηματολόγια που διανεμήθηκαν στους ταμίες των πιστωτικών ιδρυμάτων σημειώθηκαν υψηλότερα ποσοστά αποτυχίας σε θέματα γνώσεων αποτροπής EMX & XT έναντι προϊσταμένων ή διευθυντών. Από τα αποτελέσματα της έρευνας προέκυψε ότι το EMX & XT αποτελεί ένα ιδιαίτερα σημαντικό φαινόμενο σε παγκόσμιο επίπεδο με αυξημένες ανάγκες καθιέρωσης σαφούς νομοθετικού πλαισίου, αυξημένα επίπεδα διεθνούς συνεργασίας αλλά κυρίως άρτια και ολοκληρωμένη εκπαίδευση του προσωπικού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων.

Η Subbotina (2009:27-30) διενήργησε ποιοτική έρευνα αναφορικά με τη συμμόρφωση των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στη Ρωσία στη βάση κανονισμών που εκδόθηκαν από τη ρυθμιστική αρχή της χώρας. Από τα ποιοτικά δεδομένα που συγκέντρωσε μέσω συνεντεύξεων με προσωπικό τραπεζών αλλά και από μελέτη της νομοθεσίας της ρυθμιστικής αρχής για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, η βασική διαπίστωση εστίασε όχι μόνο στην ελλιπέστατη εκπαίδευση του προσωπικού αλλά κυρίως στην αποτυχία των θεσμικών οργάνων να συμμορφωθούν με τον κανονισμό EMX & XT. Ανεξάρτητα από τις δυνατότητες εφαρμογής της νομοθεσίας και την πλήρη υιοθέτησή της από τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα, καθοριστικής σημασίας είναι η εκπαίδευση του προσωπικού και η γνώση αναφορικά με την αποτροπή εκδήλωσης του φαινομένου. Οι τράπεζες καλούνται να εκπαιδεύσουν το προσωπικό στο να γνωρίζει τους πελάτες σε ένα ευρύτερο επίπεδο συναλλαγών και λογιστικής παρακολούθησης. Στα εκπαιδευτικά ελλείμματα του προσωπικού σημειώνεται η έλλειψη γνώσης αναφορικά με τις διαδικασίες αναφοράς ύποπτων συναλλαγών ενώ και η τεχνική KYC όπως οργανώνεται στα ρωσικά πιστωτικά ιδρύματα θεωρείται αντιπαραγωγική.

Η Verhage (2009:383) σε μια προσπάθεια να καταδείξει τη σπουδαιότητα της αποτροπής EMX & XT, πραγματοποίησε δύο (2) συνεντεύξεις με ανώτερα στελέχη

ελεγκτικών εταιρειών. Οι συγκεκριμένες εταιρείες προσέφεραν τεχνικές γνώσεις, συμβουλές, κατάρτιση του προσωπικού ακόμα και πιστωτικών ιδρυμάτων ώστε να διαμορφωθεί ένας πανίσχυρος «μανδύας» αποτροπής του φαινομένου. Αν και το δείγμα συνεντεύξεων ήταν περιορισμένο, ωστόσο καταδείχτηκε η σημασία της κατάρτισης και της εκπαίδευσης για τους τραπεζικούς υπαλλήλους. Μάλιστα, αναφέρθηκε ότι ορισμένα πιστωτικά ιδρύματα διαθέτουν ακόμα και εσωτερικές μονάδες εκπαίδευσης του προσωπικού για αποτροπή EMX & XT. Επίσης, η αυξημένη σημασία της εκπαίδευσης και της επάρκειας γνώσεων για το προσωπικό διαφάνηκε και από τον υψηλά αναφερόμενο αριθμό εκπαιδευτικών σεμιναρίων που πραγματοποιούν τα πιστωτικά ιδρύματα και ιδιαίτερα στο προσωπικό κατά την έναρξη της επαγγελματικής του σταδιοδρομίας. Ορισμένες τράπεζες εκπαιδεύουν το προσωπικό τους ακόμα και online σε συνεργασία με άλλους εξωτερικούς εταίρους.

Οι Simwayi & Guohua (2011:329-331) πραγματοποίησαν έρευνα το διάστημα Ιουλίου – Αυγούστου του 2010 σε δέκα (10) εμπορικές τράπεζες της πόλης Xichang. Συνολικά, διανεμήθηκαν δέκα (10) ερωτηματολόγια με το 50% εξ αυτών να επιστρέφονται συμπληρωμένα. Επίσης, μέσω προσωπικών συνεντεύξεων συγκεντρώθηκαν ποιοτικά δεδομένα αναφορικά με τα επίπεδα γνώσεων, την εκπαίδευση και τις διαδικασίες σε περιπτώσεις EMX & XT. Από τα στοιχεία της συγκεκριμένης έρευνας, οι Simwayi & Guohua (2011:329-331) ανέφεραν ότι στο 60% των ερωτηματολογίων που συμπληρώθηκαν (3 από 5), ακολουθούνταν πιστά επιπλέον πολιτικές αποτροπής EMX & XT ενώ το υπόλοιπο 20% ακολουθούσε μόνο την υφιστάμενη νομοθεσία. Επίσης, σε όλα τα πιστωτικά ιδρύματα έχει οριστεί αρμόδιος διαχειριστής για θέματα EMX & XT απόλυτα εκπαιδευμένος και κατηρτισμένος. Ωστόσο, αναφέρθηκαν δυσκολίες ως προς τον έλεγχο από τα συγκεκριμένα άτομα λόγω του αυξημένου φόρτου εργασίας αλλά και του μεγάλου όγκου συναλλαγών. Αναφορικά με την ανάγκη εξειδικευμένης κατάρτισης των τραπεζικών υπαλλήλων για την αποτροπή EMX & XT, δε σημειώθηκε κάποια αναφορά. Ωστόσο, σημειώθηκε η ανάγκη συνεχούς και επαρκούς εκπαίδευσης του προσωπικού μέσω συχνών σεμιναρίων. Η μελέτη διαπίστωσε ότι η εκπαίδευση που παρέχεται είναι πολύ λεπτομερής με μοναδικό σημείο που χρήζει ανησυχίας το χάσμα επιπέδου εκπαίδευσης ανώτερων στελεχών και προσωπικού.

Πολύτιμα ερευνητικά στοιχεία αναφορικά με την αποτροπή του EMX & XT συγκέντρωσε η KPMG μια δεκαετία αργότερα (2014:3-56). Ειδικότερα, δείγμα

αποτέλεσαν τριακόσιοι δεκαεπτά (317) ερωτηθέντες εκπροσωπώντας 48 χώρες. Οι ερωτηθέντες προέρχονταν από ένα ευρύ φάσμα χρηματοπιστωτικών υπηρεσιών συμπεριλαμβανομένων και των πιστωτικών ιδρυμάτων ενώ ως προς τη θέση εργασίας τους συμπεριλαμβάνονταν διοικητικά στελέχη, διευθυντές, προϊστάμενοι, ταμίες και εσωτερικοί ελεγκτές. Σύμφωνα με τα στοιχεία που προέκυψαν, το 88% των ερωτηθέντων ανέφερε ότι η κεντρική διοίκηση εκδηλώνει ενεργό ενδιαφέρον σε θέματα ΞΜΧ & ΧΤ ενώ το 98% ανέφερε ότι σε μηνιαία βάση συζητούνται αλλαγές στη νομοθεσία και επιπλέον μέτρα που μπορούν να ληφθούν για την αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ. Το 75% του δείγματος δήλωσε ότι οι ίδιες πολιτικές και διαδικασίες αποτροπής ξεπλύματος εφαρμόζονται σε όλα τα υποκαταστήματα αποδεικνύοντας ότι τα ανώτερα στελέχη διαχειρίζονται το θέμα με αυξημένη υπευθυνότητα ενώ το 59% σημείωσε πως η τεχνική KYC (Γνώρισε τον Πελάτη) αποτελεί βασικό πυλώνα αποτροπής εκδήλωσης του φαινομένου. Αναφορικά με την εκπαίδευση, το 62% των ανώτερων στελεχών παρακολουθεί σεμινάρια ή εκπαιδεύεται συνεχώς σε θέματα ΞΜΧ & ΧΤ σε αντίθεση με το υπαλληλικό προσωπικό (ταμίες, ελεγκτές κλπ) στο οποίο η περαιτέρω εκπαίδευση εφαρμόζεται κατά 86%. Η εκπαίδευση λοιπόν του προσωπικού έχει αποτελέσει βασική προτεραιότητα για την αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ, ωστόσο απαιτούνται εκπαιδευτικές παρεμβάσεις για τα ανώτερα στελέχη.

Το στοιχείο της εκπαίδευσης και εξοικείωσης των τραπεζοϋπαλλήλων, οι γνώσεις του αλλά και οι απόψεις του ώστε να αποτραπεί το φαινόμενο με εφαρμογή των κατάλληλων μέτρων, αποτέλεσαν ερευνητικό αντικείμενο πολλών μελετητών. Οι Καραδήμας & Καραδήμα (2015:67-69) μελέτησαν διεξοδικά περιπτώσεις όπου παρατηρήθηκε νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες σε συγκεκριμένα πιστωτικά ιδρύματα (Bank of Credit and Commerce International - BCCI, Salinas - Citibank, Σκάνδαλο Κοσκωτά) αλλά και σε βιβλιογραφικά δεδομένα. Από την ανάλυση των διαθέσιμων βιβλιογραφικών δεδομένων και τη μελέτη περιπτώσεων, συμπέραναν την παγκόσμια εξάπλωση του φαινομένου τις τελευταίες δεκαετίες. Πλέον, οι διεθνείς συμβάσεις τήρησης κανόνων δέουσας επιμέλειας, η νομοθεσία και η εκπαίδευση του προσωπικού των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων είναι καθοριστικής σημασίας παράγοντες αποτροπής του φαινομένου. Ο συνδυασμός μάλιστα του ξεπλύματος μαύρου χρήματος με εγκληματικές δραστηριότητες, καθιστούν ακόμα πιο επιτακτική την ανάγκη αντιμετώπισης του φαινομένου με αυξημένη τη βαρύτητα για τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Οι συγκεκριμένοι συγγραφείς τόνισαν την ανάγκη

στελέχωσης των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων από προσωπικό με κατάλληλες γνώσεις και ικανότητες σχετικά με το ξέπλυμα χρήματος, κατάλληλη υλικοτεχνική υποστήριξη και συνεργασία των αρχών σε παγκόσμιο επίπεδο.

7.4. Συστάσεις για Μελλοντική Έρευνα

Η έρευνα σχετικά με την αποτροπή ΞΜΧ&ΧΤ στο χρηματοπιστωτικό τομέα εστιάζοντας στα επίπεδα γνώσεων, εκπαίδευσης και στάσεων των τραπεζοϋπαλλήλων αναμφίβολα προσέφερε πολύτιμη γνώση και πληροφόρηση επί του θέματος. Ωστόσο, θα ήταν άτοπη η παραδοχή ότι η μελέτη του συγκεκριμένου θέματος ολοκληρώνεται στα στενά πλαίσια της παρούσας διατριβής.

Η παρούσα διατριβή θα μπορούσε να αποτελέσει εφαλτήριο διεξαγωγής νέων ερευνών σχετικά με τη γνώση, την εκπαίδευση και τη στάση των τραπεζοϋπαλλήλων. Συγκεκριμένα, αν και το δείγμα της συγκεκριμένης έρευνας ήταν αρκούντως επαρκές και ικανοποιητικό για την εξαγωγή ασφαλών συμπερασμάτων, ωστόσο συστήνεται να διενεργηθούν μελλοντικά έρευνες επί του θέματος με συμμετοχή ακόμα μεγαλύτερου δείγματος τραπεζοϋπαλλήλων σε περισσότερα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα.

Επίσης, η διεξαγωγή μιας έρευνας σε πανευρωπαϊκό επίπεδο (π.χ. με χρήση ηλεκτρονικών ερωτηματολογίων στα αγγλικά) θα προσέφερε επιπλέον πολύτιμη πληροφόρηση ώστε να διαμορφωθεί μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα αποτροπής του φαινομένου. Σε εθνικό επίπεδο η προστιθέμενη αξία θα έγκειτο στη σύνδεση νεότερων οικονομικών δεδομένων από το χώρο των τραπεζών π.χ. capital controls που δημιούργησαν προϋποθέσεις για νέες τεχνικές ξεπλύματος. Τέλος, στοιχείο με εξαιρετικό ενδιαφέρον στο οποίο θα μπορούσαν να εστιάσουν μελλοντικές έρευνες είναι όχι μόνο ο βαθμός στον οποίο τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αποτρέπουν το ξέπλυμα μαύρου χρήματος αλλά στο κατά πόσο συμβάλλουν στη διόγκωσή του (εμπλοκή υπαλλήλων, διοικητικών στελεχών, έλλειψη επαρκούς νομοθετικού πλαισίου).

7.5. Περιορισμοί Έρευνας

Η διεξαγωγή οποιασδήποτε έρευνας συνοδεύεται από περιορισμούς που οφείλονται είτε στην ακολουθούμενη μεθοδολογία, για παράδειγμα, έλλειψη καταγραφής ποιοτικών στοιχείων λόγω ερωτηματολογίου με κλειστές ερωτήσεις, είτε σε αντικειμενικά στοιχεία, όπως μέγεθος δείγματος, χρόνος διεξαγωγής, πιθανότητες στατιστικών σφαλμάτων κλπ.

Στην παρούσα έρευνα, θα μπορούσε να αναφερθεί ως περιοριστικός παράγοντας το μέγεθος του δείγματος. Αν και η συμμετοχή των τραπεζοϋπαλλήλων και ο αριθμός χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων αξιολογήθηκε ως απόλυτα ικανοποιητικός, εντούτοις ην ερευνήτρια θα επιθυμούσε την συμμετοχή μεγαλύτερου αριθμού δείγματος τραπεζοϋπαλλήλων.

Επίσης, η επιλογή συγκεκριμένων χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων σε στενά γεωγραφικά όρια περιόρισε την έρευνα. Η αντικειμενική αδυναμία διανομής και συγκέντρωσης ερωτηματολογίων από χρηματοπιστωτικά ιδρύματα που εδράζουν στην περιφέρεια ουσιαστικά ώθησε στη διεξαγωγή μιας έρευνας για μελέτη σε στενά γεωγραφικά όρια.

Ως ένα ακόμη περιοριστικό στοιχείο της έρευνας θα μπορούσε να θεωρηθεί το χρονοδιάγραμμα υλοποίησης. Συγκεκριμένα, η διεξαγωγή της έρευνας σε συγκεκριμένα χρονικά πλαίσια και πριν την καθολική υιοθέτηση της 4^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας (2015/849) από τα εθνικά δίκαια των κρατών μελών το 2017, ουσιαστικά παρείχε πληροφόρηση για τη μέχρι σήμερα στάση, άποψη και θέση των συμμετεχόντων στο ζήτημα της αποτροπής του φαινομένου του ξεπλύματος. Η όποια άποψη, στάση και γνώση επί του θέματος των τραπεζοϋπαλλήλων είναι αποτέλεσμα της μέχρι σήμερα εμπειρίας, εκπαίδευσης και πληροφόρησης που έχουν λάβει.

Ακόμα ως περιοριστικό δεδομένο της έρευνας θα μπορούσε να σημειωθεί ότι υπήρξε η αδυναμία εποπτείας του συνόλου των ερωτώμενων τραπεζοϋπαλλήλων. Η ερευνήτρια διανέμοντας τα ερωτηματολόγια και παρέχοντας τις επαρκείς διευκρινίσεις, ουσιαστικά έδωσε τη δυνατότητα στους συμμετέχοντες να αντλήσουν πληροφόρηση και από τρίτους διαμορφώνοντας μια εικόνα απαντήσεων με πιθανές επιρροές εξωγενών παραγόντων.

Περιοριστικό στοιχείο πλήρους ανάλυσης του θέματος αποτελεί ακόμα και η επιλογή της συγκεκριμένης μεθοδολογικής προσέγγισης. Ειδικότερα, με τη διανομή δομημένου

ερωτηματολογίου με ερωτήσεις κλειστού τύπου δεν αντλήθηκαν ποιοτικά στοιχεία με καταγραφή προσωπικών απόψεων. Ωστόσο, η διεξαγωγή αποκλειστικά ποσοτικής έρευνας ήταν επιλογή της ερευνήτριας ώστε να προσεγγίσει το θέμα από συγκεκριμένη σκοπιά και να αξιολογήσει την υπάρχουσα βιβλιογραφία.

Συμπεράσματα

Η παρούσα εργασία προσπάθησε να εστιάσει στην κατανόηση του EMX & XT. Σε ερευνητικό πλαίσιο αναδείχθηκε η σημαντικότητα των γνώσεων, της εκπαίδευσης αλλά και των απόψεων των τραπεζοϋπαλλήλων οι οποίοι μπορούν να αποτελέσουν ένα «εργαλείο» στην αποτελεσματική αποτροπή του φαινομένου. Σημαντικά συμπεράσματα διεξήχθησαν με κυριότερο ότι το επίπεδο γνώσεων των Προϊσταμένων των τραπεζών είναι σε ικανοποιητικό επίπεδο και ακολουθούν οι Διευθυντές, οι Υποδιευθυντές και οι Υπάλληλοι. Ειδικότερα στο πλήθος των ερωτήσεων γνώσεων σημειώθηκε επιτυχία κατά 67,69% που αναδεικνύει την άμεση βελτίωση που απαιτείται. Σχετικά με την εκπαίδευση μόλις το 57,7% των τραπεζοϋπαλλήλων θεωρεί ότι βρίσκεται σε μέτριο επίπεδο αλλά και ότι όσοι έλαβαν τη λιγότερη εκπαίδευση εμφανίζουν και μικρότερα επίπεδα ικανοποίησης από την εκπαίδευσή τους (30,7% είναι συνολικά ικανοποιημένοι από το επίπεδο της εκπαίδευσης, 46,2% ουδέτεροι & 23,1% δυσαρεστημένοι). Η συνολική ικανοποίηση των τραπεζοϋπαλλήλων επηρεάστηκε από τους προσδιοριστικούς παράγοντες των προσδοκιών τους αναφορικά με την εκπαίδευση που έλαβαν όπως η κατανόηση εννοιών και ορολογίας EMX & XT ($r = 0,835$) αλλά και τα νεότερα νομοθετικά δεδομένα όπως η 4η Κοινοτική Οδηγία ($r = 0,748$). Οι τραπεζοϋπάλληλοι διακρίνουν ως ασυνήθιστες ή ύποπτες συναλλαγές τη μεταφορά κεφαλαίων ύποπτης συχνότητας ή μεγέθους κατά 23,1%, την κατάθεση ή ανάληψη μεγάλων χρηματικών ποσών κατά 19,2% και την απροθυμία συνεργασίας του πελάτη κατά 15,4%. Επίσης, πιστεύουν στην αναγκαιότητα της ενσωμάτωσης του νέου νομοθετικού πλαισίου της 4ης ΚΟ και μάλιστα σε ποσοστό 96,1% ότι θα διαδραματίσει σπουδαίο ρόλο στην αποτροπή EMX & XT στο μέλλον. Τέλος, ανέδειξαν δύο σημαντικά μέτρα αποτροπής EMX&XT την αύξηση της προσοχής υπαλλήλων (Pearson $\chi^2 = 54,769$) και την εντατικοποίηση της εκπαίδευσης και επιμόρφωση του προσωπικού μέσω σεμιναρίων (Pearson $\chi^2 = 54,769$).

Το φαινόμενο του EMX & XT στο χρηματοπιστωτικό τομέα, έχει αποκτήσει πολυσύνθετη δομή, αυξημένη πολυπλοκότητα και αποτελεί βασική απειλή για την κοινωνική σταθερότητα. Ως φαινόμενο, πλήττει την οικονομική και κοινωνική οργάνωση, ισοπεδώνει θεμελιώδεις θεσμικές λειτουργίες και καθιστά εξόχως αναγκαία την κρατική παρέμβαση. Η προάσπιση του κοινωνικού συμφέροντος και η θωράκιση

της κοινωνίας έναντι του οργανωμένου εγκλήματος, έχουν καταστήσει τη νομοθεσία ως ένα από τα πολυτιμότερα εργαλεία για την αποτροπή του. Άλλωστε, η νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες αποκτά ακόμα μεγαλύτερες προεκτάσεις όταν συνδυάζεται με χρηματοδότηση της τρομοκρατίας.

Σε διεθνές, ευρωπαϊκό αλλά και εθνικό επίπεδο καταβάλλεται προσπάθεια μέσω της νομοθεσίας, της υπογραφής διεθνών συμβάσεων συνεργασίας και της ανταλλαγής πληροφοριών, το φαινόμενο του ξεπλύματος μαύρου χρήματος αν όχι να εξαλειφθεί τουλάχιστον, να περιοριστεί σημαντικά. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον ωστόσο παρουσιάζει το νομοθετικό πλαίσιο αποτροπής και αντιμετώπισης του φαινομένου σε επίπεδο Ε.Ε. Το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο και τα όργανά του έχουν σημειώσει την ανάγκη συνεχούς βελτίωσης και εκσυγχρονισμού του νομοθετικού πλαισίου ως προϋπόθεση επιτυχίας των όποιων προσπαθειών αντιμετώπισης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Η ύπαρξη σαφούς ευρωπαϊκού νομοθετικού πλαισίου, ο εκσυγχρονισμός του στις εκάστοτε ανάγκες αλλά και η ενσωμάτωσή του στα εθνικά δίκαια αποτελεί βασικό πυλώνα αποτροπής και εντοπισμού του ξεπλύματος μαύρου χρήματος. Η αρχική προσπάθεια νομοθετικής ρύθμισης για αποτροπή του φαινομένου με την έκδοση της Ευρωπαϊκής Οδηγίας 91/308/ΕΟΚ, των μετέπειτα Οδηγιών μέχρι και τη νομοθέτηση της 4^{ης} Κοινοτικής Οδηγίας (2015/849), ουσιαστικά καταδεικνύουν τη βαρύτητα που έχει αποδοθεί στο φαινόμενο. Η εξέλιξη του τρόπου και των τεχνικών για τη νομιμοποίηση εσόδων από παράνομες δραστηριότητες ουσιαστικά επιτάσσει και τις συνεχείς νομοθετικές αλλαγές.

Η νέα 4^η Κοινοτική Οδηγία (2015/849) αποτελεί τη μέχρι σήμερα πιο ολοκληρωμένη νομοθετική προσέγγιση αντιμετώπισης του φαινομένου στον ευρωπαϊκό χώρο. Ο συγκεκριμένος νόμος ενισχύει όχι μόνο τον κατασταλτικό αλλά και τον ελεγκτικό μηχανισμό ενώ αποτελεί προϋπόθεση για πιο ασφαλείς χρηματοπιστωτικές συναλλαγές. Καινοτόμα στοιχεία της νέας Οδηγίας στην προσπάθεια αντιμετώπισης του ξεπλύματος μαύρου χρήματος αποτελούν η δημιουργία κεντρικού μητρώου για τις ευρωπαϊκές επιχειρήσεις, η αυστηροποίηση του πλαισίου ελέγχου συναλλαγών που θεωρούνται ύποπτες, το αυστηρότερο πλαίσιο δέουσας επιμέλειας των τραπεζικών ιδρυμάτων έναντι των πελατών, η άρση απορρήτου όχι μόνο σε περιπτώσεις νομιμοποίησης που συνδέονται με εγκληματικές δραστηριότητες και η αρτιότερη και πληρέστερη συνεργασία μεταξύ των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων στοιχείων.

Πλέον, τα χρηματοπιστωτικά ιδρύματα αξιοποιούνται όλο και περισσότερο από το οργανωμένο έγκλημα στο ξέπλυμα μαύρου χρήματος λόγω των τεχνολογικών εξελίξεων, της εξάπλωσης του διαδικτύου και της παγκοσμιοποίησης των συναλλαγών. Το ξέπλυμα μαύρου χρήματος είναι πλέον έντονο ακόμα και σε χώρες με οργανωμένο νομοθετικό πλαίσιο, μηχανισμούς ελέγχου, εξειδικευμένο προσωπικό και αρχές πρόληψης και καταπολέμησης. Ο ρόλος των χρηματοπιστωτικών ιδρυμάτων γίνεται καίριος καθώς αναλαμβάνουν ουσιαστικές αρμοδιότητες και δράσεις αποτροπής εκδήλωσης του φαινομένου.

Πέραν των όποιων ελέγχων σε ύποπτες συναλλαγές, αυξημένη σημασία παρουσιάζει η αναγκαία εκπαίδευση και τεχνική κατάρτιση του προσωπικού όλων των βαθμίδων. Η αποτροπή του ΞΜΧ & ΧΤ δεν μπορεί να στεφθεί με επιτυχία χωρίς τη συμμετοχή του πιο καθοριστικού ίσως παράγοντα: του ανθρώπινου δυναμικού των τραπεζών. Η ολοκληρωμένη εκπαίδευση και η συνεχής ενημέρωση επί του θέματος σε συνδυασμό με την υφιστάμενη νομοθεσία, αποτελούν ίσως τα ισχυρότερα όπλα στην προσπάθεια εξάλειψης του φαινομένου.

Τέλος, αξίζει να αναφέρουμε ότι μετά την επιβολή των capital controls το καλοκαίρι του 2015 στο ελληνικό τραπεζικό σύστημα, αυξήθηκε αισθητά η χρήση χρεωστικών και πιστωτικών καρτών, γεγονός που μπορεί να οδηγήσει στο αισιόδοξο συμπέρασμα ότι πλέον υπάρχει ένας πιο οργανωμένος έλεγχος της ιδιωτικής και επιχειρηματικής διαχείρισης των χρημάτων που θα οδηγήσει σε έναν ακόμη παράγοντα αποτροπής της φοροδιαφυγής και της αποτροπής ξεπλύματος μαύρου χρήματος.

Παραρτήματα

Α. Ερωτηματολόγιο

Α1. Φόρμα ερωτηματολογίου

ΑΝΟΙΚΤΟ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΥΠΡΟΥ «ΤΡΑΠΕΖΙΚΗ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ»

ΕΡΩΤΗΜΑΤΟΛΟΓΙΟ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

«ΑΠΟΤΡΟΠΗ ΞΕΠΛΥΜΑΤΟΣ ΜΑΥΡΟΥ ΧΡΗΜΑΤΟΣ ΚΑΙ ΧΡΗΜΑΤΟΔΟΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΤΡΟΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΟ ΧΡΗΜΑΤΟΠΙΣΤΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ – Η ΕΝΣΩΜΑΤΩΣΗ ΤΗΣ 4ης ΚΟΙΝΟΤΙΚΗΣ ΟΔΗΓΙΑΣ»

Επιμέλεια: Χαρίκλεια Τάγκα

Email: hara_taga@yahoo.gr

Τηλ. : 6936539326

Επιβλέπων Καθηγητής: κ. Αντ. Γεωργόπουλος

Αθήνα, 2015

Οδηγίες Συμπλήρωσης Ερωτηματολογίου

Σημειώνετε με ένα Χ ή √ στο αντίστοιχο τετράγωνο της απάντησης που θα επιλέξετε.

Το παρόν ερωτηματολόγιο θα παραμείνει ανώνυμο.

Τα δεδομένα που θα ανακύψουν θα αποτελέσουν αποκλειστικό αντικείμενο έρευνα για τη διπλωματική μου εργασία και θα τηρηθεί απόλυτη εχεμύθεια.

Θα ήθελα να σας ζητήσω να αφιερώστε 10-12 λεπτά για να επιλέξετε τις απαντήσεις που σας αντιπροσωπεύουν στο παρών ερωτηματολόγιο.

Θα ήθελα να σας εκφράσω τις ευχαριστίες μου για την συμμετοχή σας.

Για την καλύτερη κατανόηση των εννοιών που παρατίθενται στο ερωτηματολόγιο παρατίθενται οι ορισμοί τους παρακάτω όπως καταγράφονται στην ισχύουσα νομοθεσία:

1. **Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος (ΞΜΧ):** Σύμφωνα με το Άρθρο 1 του Ν. 3691/2008 ορίζεται: «Νομιμοποίηση εσόδων από τις εγκληματικές δραστηριότητες (ξέπλυμα χρήματος), που προβλέπονται στο άρθρο 3, αποτελούν οι ακόλουθες πράξεις: α) Η μετατροπή ή η μεταβίβαση περιουσίας εν γνώσει του γεγονότος ότι προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες, με σκοπό την απόκρυψη ή τη συγκάλυψη της παράνομης προέλευσής της ή την παροχή συνδρομής σε οποιονδήποτε εμπλέκεται στις δραστηριότητες αυτές, προκειμένου να αποφύγει τις έννομες συνέπειες των πράξεών του. β) Η απόκρυψη ή η συγκάλυψη της αλήθειας με οποιοδήποτε μέσο ή τρόπο, όσον αφορά στη φύση, προέλευση, διάθεση, διακίνηση ή χρήση περιουσίας ή στον τόπο όπου αυτή αποκτήθηκε ή ευρίσκεται ή την κυριότητα επί περιουσίας ή σχετικών με αυτή δικαιωμάτων, εν γνώσει του γεγονότος ότι η περιουσία αυτή προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες. γ) Η απόκτηση, κατοχή, διαχείριση ή χρήση περιουσίας, εν γνώσει κατά το χρόνο της κτήσης ή της διαχείρισης, του γεγονότος ότι η περιουσία προέρχεται από εγκληματικές δραστηριότητες ή από πράξη συμμετοχής σε τέτοιες δραστηριότητες. δ) Η χρησιμοποίηση του χρηματοπιστωτικού τομέα με την τοποθέτηση σε αυτόν ή τη διακίνηση μέσω αυτού εσόδων που προέρχονται από εγκληματικές δραστηριότητες, με σκοπό να προσδοθεί νομιμοφάνεια στα εν λόγω έσοδα. ε) Η σύσταση οργάνωσης ή ομάδας δύο τουλάχιστον ατόμων για τη διάπραξη μιας ή περισσότερων από τις πράξεις που αναφέρονται στα παραπάνω στοιχεία α' έως δ' και η συμμετοχή σε τέτοια οργάνωση ή ομάδα.»
2. **Χρηματοδότηση τρομοκρατίας (ΧΤ):** Χρηματοδότηση της τρομοκρατίας αποτελεί το αδίκημα που προβλέπεται στην παράγραφο 6 του άρθρου 187Α του Ποινικού Κώδικα, όπως αυτή αντικαταστάθηκε με την παρ. 1 του άρθρου 53 του νόμου 3691/2008 αλλά και στο Ν. 3875/2010. Έτσι, «Όποιος παρέχει πληροφορίες ή υλικά μέσα ή με οποιονδήποτε τρόπο εισπράττει, συλλέγει, διαθέτει ή διαχειρίζεται κεφάλαια υπό την έννοια της παρ. 1 του άρθρου 1 του ν. 3034/2002 (ΦΕΚ 168 Α') με σκοπό να διευκολύνει ή να υποβοηθήσει την τέλεση τρομοκρατικών πράξεων είτε από εγκληματική οργάνωση είτε από μεμονωμένο τρομοκράτη τιμωρείται με κάθειρξη μέχρι δέκα ετών.»
3. **Δέουσα επιμέλεια:** Πιστοποίηση και επαλήθευση στοιχείων πελατών για τη διασφάλιση ακρίβειας, πληρότητας και καταλληλότητας των στοιχείων.
4. **Στάδια ΞΜΧ:** 1^ο Στάδιο – Εναπόθεση, δηλαδή κατάθεση (placement) χρήματος σε ένα πιστωτικό ίδρυμα, 2^ο Στάδιο – Διενέργεια συναλλαγών (layering) και 3^ο Στάδιο – Ολοκλήρωση διαδικασιών συναλλαγών ώστε τα κεφάλαια να επανατοποθετηθούν σε νόμιμες επενδύσεις.

Ενότητα 1. Δημογραφικά χαρακτηριστικά

1. Φύλο

2. Ηλικία

3. Επίπεδο Σπουδών: (π.χ. Πτυχιούχος ΑΕΙ)

4. Θέση στο Οργανόγραμμα: (π.χ. Προϊστάμενος)

5. Συνολικά Έτη Προϋπηρεσίας: (Αναφέρατε Αριθμό Ετών)

Ενότητα 2. Επίπεδο Γνώσεων για Ξέπλυμα Μαύρου Χρήματος & Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΕΜΧ & ΧΤ)

6. Σημειώστε το επίπεδο γνώσης που θεωρείτε ότι κατέχετε αναφορικά με τα παρακάτω.

	Πολύ κακό	Κακό	Μέτριο	Καλό	Πολύ καλό
1. Φαινόμενο ΕΜΧ & ΧΤ	☐	☐	☐	☐	☐
2. Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες	☐	☐	☐	☐	☐
3. Σχετική Ευρωπαϊκή νομοθεσία	☐	☐	☐	☐	☐
4. Σχετική Ελληνική νομοθεσία	☐	☐	☐	☐	☐
5. Τυπολογία ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών	☐	☐	☐	☐	☐
6. Νεώτερες θεσμικές εξελίξεις για ΕΜΧ & ΧΤ, όπως η 4 ^η Κοινοτική Οδηγία	☐	☐	☐	☐	☐

7. Σε ποιο στάδιο του ΕΜΧ πραγματοποιείται ευκολότερη ανίχνευση της εγκληματικής προέλευσης των χρημάτων;

- ☐ 1. Στάδιο εναπόθεσης/κατάθεσης χρημάτων (placement)
- ☐ 2. Στάδιο ποικίλων συναλλαγών ή διαστρωμάτωσης συναλλαγών¹ (layering)
- ☐ 3. Στάδιο ολοκλήρωσης διαδικασίας ξεπλύματος (integration) / τοποθέτηση μαύρου χρήματος σε νόμιμες επενδύσεις
- ☐ 4. Στα 1 και 3
- ☐ 5. Σε όλα (1 έως 3)
- ☐ 6. Δεν ξέρω

¹ Αγορά ή πώληση ακινήτων ή άλλων περιουσιακών παγίων, επιχειρηματικές επενδύσεις, e-banking κεφαλαίων, πλαστογράφηση εγγράφων, πώληση περιουσιακών στοιχείων.

8. Πότε εφαρμόζεται η δέουσα επιμέλεια από την τράπεζα;

☐ 1. Σε συναλλαγές τουλάχιστον 15.000 ευρώ	☐ 3. Αμφισβήτηση εγκυρότητας στοιχείων για πιστοποίηση ταυτότητας πελάτη
☐ 2. Υποψία πραγματοποίησης ασυνήθιστης ή ύποπτης συναλλαγής που υποδηλώνει ΞΜΧ & ΧΤ	☐ 4. Τα 2 και 3
	☐ 5. Όλα (1 έως 3)
	☐ 6. Δεν ξέρω

9. Ποια είναι τα μέτρα δέουσας επιμέλειας που εφαρμόζει η τράπεζα;

☐ 1. Πιστοποίηση και επιβεβαίωση ταυτότητας πελάτη	☐ 4. Άρνηση παροχής υπηρεσιών σε μη πιστοποίηση ταυτότητας πελάτη
☐ 2. Δημιουργία συναλλακτικού/οικονομικού/ επαγγελματικού προφίλ πελάτη	☐ 5. Εποπτεία της επιχειρηματικής σχέσης υπόχρεου-πελάτη
☐ 3. Παρακολούθηση συναλλαγών που συνάδουν με το προφίλ του πελάτη	☐ 6. Τα 1, 2, 3 και 4
	☐ 7. Όλα (1 έως 5)
	☐ 8. Δεν ξέρω

10. Οι τραπεζοϋπάλληλοι υποχρεούνται να κάνουν γραπτή Αναφορά Ύποπτων Συναλλαγών σε ασυνήθιστες ή ύποπτες συναλλαγές/δραστηριότητες πελατών;

- ☐ Ναι
☐ Όχι
☐ Ίσως
☐ Δεν Ξέρω

11. Εάν ναι, που θα πρέπει να υποβάλλουν ηλεκτρονικά την αναφορά;

- ☐ 1. Αρχή Καταπολέμησης της Νομιμοποίησης Εσόδων από Εγκληματικές Δραστηριότητες και της Χρηματοδότησης της Τρομοκρατίας και Ελέγχου των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης
- ☐ 2. Διοίκηση τράπεζας που εργάζονται
- ☐ 3. Ελληνική Ένωση Τραπεζών
- ☐ 4. Ομάδα Χρηματοοικονομικής Δράσης (FATF)
- ☐ 5. Τράπεζα Ελλάδος
- ☐ 6. Υπουργείο Οικονομικών
- ☐ 7. Γενική Γραμματεία Πληροφοριακών Συστημάτων
- ☐ 8. Όλα (1 έως 7)
- ☐ 9. Δεν Ξέρω

Ενότητα 3. Εκπαίδευση Τραπεζοϋπαλλήλων Στην Αποτροπή Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος Και Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΞΜΧ & ΧΤ)

12. Συνολικά το επίπεδο της εκπαίδευσής σας για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ θεωρείτε ότι είναι:

Πολύ κακό	Κακό	Μέτριο	Καλό	Πολύ καλό
☐	☐	☐	☐	☐

13. Η εκπαίδευση που κατέχετε για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ προέρχεται από:

Ειδικό Σεμινάριο Πρόληψης ΞΜΧ & ΧΤ από την τράπεζά σας	Ειδικό σεμινάριο Πρόληψης ΞΜΧ & ΧΤ από τρίτους [εξειδικευμένο φορέα]	Διαδικτυακό Πρόγραμμα σχετικής Εκπαίδευσης [distance learning, e-learning κλπ] της τράπεζας σας	Ημερίδα	Μεταπτυχιακό	Άλλο
☐	☐	☐	☐	☐	

14. Προσδιορίστε αριθμητικά το σύνολο των εκπαιδευτικών σεμιναρίων² για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ που έχετε λάβει.

0	1	2	3	Περισσότερα από 3
☐	☐	☐	☐	☐

15. Προσδιορίστε χρονικά πότε ήταν η τελευταία σας συμμετοχή σε εκπαιδευτικό σεμινάριο³ για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ.

Ποτέ	0 έως 1 έτος	2 έως 3 έτη	4 έως 5 έτη	Περισσότερα από 6 έτη
☐	☐	☐	☐	☐

16. Πόσο ανταποκρίθηκε στις προσδοκίες σας η εκπαίδευση (σε όλες τις μορφές της) που λάβατε για την αποτροπή του φαινομένου ΞΜΧ & ΧΤ; Απαντήστε αναφορικά με τους παρακάτω παράγοντες.

	Πολύ κακό	Κακό	Μέτριο	Καλό	Πολύ καλό
1. Κατανόηση εννοιών και ορολογίας ΞΜΧ & ΧΤ	☐	☐	☐	☐	☐
2. Νεότερα δεδομένα (πχ. 4 ^η Κοινοτική Οδηγία)	☐	☐	☐	☐	☐
3. Οδηγίες υποβολής ηλεκτρονικής αναφοράς υπόπτων συναλλαγών στην Ελληνική Αρχή	☐	☐	☐	☐	☐

² Το σύνολο όλων των μορφών εκπαίδευσης όπως αναφέρθηκαν στην Ερώτηση 13

³ Το σύνολο όλων των μορφών εκπαίδευσης όπως αναφέρθηκαν στην Ερώτηση 13

4. Περιεχόμενο εκπαίδευσης (νομοθεσία)	☐	☐	☐	☐	☐
5. Case Study ΕΜΧ & ΧΤ	☐	☐	☐	☐	☐
6. Τυπολογία ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών που υποδηλώνουν ΕΜΧ & ΧΤ	☐	☐	☐	☐	☐

17. Συνολικά είστε ικανοποιημένος/η από το επίπεδο εκπαίδευσής σας για την αποτροπή του φαινομένου ΕΜΧ & ΧΤ;

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
☐	☐	☐	☐	☐

Ενότητα 4. Απόψεις Τραπεζοϋπαλλήλων Για Την Αποτροπή Ξεπλύματος Μαύρου Χρήματος Και Χρηματοδότησης Τρομοκρατίας (ΕΜΧ & ΧΤ)

18. Κατά την προσωπική σας άποψη ποια θεωρείται την πιο συχνή συναλλαγή/δραστηριότητα που ενδεχομένως υποδηλώνει ΕΜΧ & ΧΤ;

- ☐ 1. Αποπληρωμή δανείου με άγνωστης προέλευσης κεφάλαια
- ☐ 2. Ασυνήθης ή ύποπτη μεταφορά κεφαλαίων
- ☐ 3. Καταθέσεις και αναλήψεις μεγάλου ύψους μετρητών
- ☐ 4. Πληρωμές μέσω ATM και Internet Banking
- ☐ 5. Συναλλαγή ή δραστηριότητα συσχετιζόμενη με φοροδιαφυγή
- ☐ 6. Συχνή χρήση θυρίδων
- ☐ 7. Ύποπτη αγοραπωλησία ακινήτων
- ☐ 8. Χρήση νομικών προσώπων σε συναλλαγές
- ☐ 9. Απροθυμία παροχής στοιχείων οικονομικού/συναλλακτικού προφίλ πελάτη
- ☐ 10. Παροχή ελλιπών στοιχείων για πιστοποίηση ταυτότητας πελάτη
- ☐ 11. Ύποπτη συμπεριφορά τραπεζοϋπαλλήλου/συναδέλφου
- ☐ 12. Δεν ξέρω

19. Κατά την προσωπική σας άποψη σε ποιο βαθμό κρίνετε ότι το ελληνικό τραπεζικό σύστημα ενσωματώνοντας το νέο νομοθετικό πλαίσιο⁴ θα αποτρέψει το φαινόμενο ΕΜΧ & ΧΤ στο μέλλον;

Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
☐	☐	☐	☐	☐

⁴ Νέα Κοινοτική Οδηγία 849/2015

20. Κατά την προσωπική σας άποψη σε ποιο βαθμό πιστεύετε ότι τα παρακάτω μπορούν να αποτελέσουν μέτρα αποτροπής ΞΜΧ & ΧΤ;

	Καθόλου	Λίγο	Μέτρια	Πολύ	Πάρα πολύ
1. Αύξηση της προσοχής υπαλλήλων	☐	☐	☐	☐	☐
2. Διευθυντικό στέλεχος επιφορτισμένο ειδικά με την αποτροπή ΞΜΧ & ΧΤ	☐	☐	☐	☐	☐
3. Εντατικότερη εκπαίδευση και επιμόρφωση του προσωπικού μέσω σεμιναρίων	☐	☐	☐	☐	☐
4. Εφαρμογή μέτρων δέουσας επιμέλειας ανά κατηγορία κινδύνου	☐	☐	☐	☐	☐
5. Καταγραφή οικονομικού /συναλλακτικού προφίλ νέων πελατών	☐	☐	☐	☐	☐
6. Παρακολούθηση πελατών υψηλού κινδύνου & ασυνήθιστων ή ύποπτων συναλλαγών	☐	☐	☐	☐	☐
7. Περισσότερες κυρώσεις σε παραβάτες και υπόχρεους	☐	☐	☐	☐	☐
8. Πιστοποίηση στοιχείων πελάτη	☐	☐	☐	☐	☐
9. Συμμόρφωση με αρχή απορρήτου	☐	☐	☐	☐	☐
10. Συνεργασία φορέων, αρχών και τραπεζών	☐	☐	☐	☐	☐
11. Τεχνική «Γνώρισε τον πελάτη σου»	☐	☐	☐	☐	☐
12. Τήρηση αρχείων συναλλαγών πελατών (φυσικών και νομικών προσώπων)	☐	☐	☐	☐	☐
13. Σχετική χρήση πληροφοριακών συστημάτων και δικτύων	☐	☐	☐	☐	☐

Σας ευχαριστώ πολύ για την συμμετοχή σας.

Βιβλιογραφία

1. Araujo, R. (2006) The Effects Of Money Laundering And Terrorism On Capital Accumulation And Consumption. *Journal Of Money Laundering Control*, 9(3), 265-271
2. Arnone, M. & Borlini, L. (2010) International Anti-Money Laundering Programs. *Journal Of Money Laundering Control*, 13(3), 226-271.
3. Balleyguier, D. (2003) The Fight Against Money Laundering - The Swiss Way. *Journal Of Money Laundering Control*, 6(4), 379-382.
4. Bauer, H. & Peter, M. (2003) Global Standards For Money Laundering Prevention. *Journal Of Financial Crime*, 10(1), 69 – 72.
5. Berglin, M., Kronbichler, M., Queisner, D. & Hultvall, R. (2015) Finalization Of The 4th Anti - Money Laundering Directive: New Challenges For The Financial Industry. Available At: <https://www.Bankinghub.Eu/Banking/Finance-Risk/Finalization-4th-Anti-Money-Laundering-Directive>, Day Access [10.12.2015].
6. Blomberg, B., Gregory, D. & Weerapana, A., (2004) Economic Conditions And Terrorism. *European Journal Of Political Economy*, 20(2), 463-478.
7. Blomberg, S., Hess, G. & Weerapana, A., (2004^a) An Economic Model Of Terrorism. *Conflict Management And Peace Science*, 21(1), 17-28.
8. Blomberg, S., Hess, G. & Weerapana, A., (2004^b) Economic Conditions And Terrorism. *European Journal Of Political Economy*, 20(2), 463-478.
9. Blomberg, B. & Hess, G., Orphanides, A. (2004) The Macroeconomic Consequences Of Terrorism. *Journal Of Monetary Economics*, 51(5), 1007-1032.
10. Bosworth - Davies, R. (2007) Money Laundering – Chapter Three. *Journal Of Money Laundering Control*, 10(1), 47 – 65.
11. Bowens, V. & Mulkerrins, K. (2015) The Fourth Money Laundering Directive. *Dillon Eustace*, 1-4.
12. Buchanan, B. (2004) Money Laundering - A Global Obstacle. *Research In International Business And Finance*, 18(1), 115-127.
13. Burdett, J. (2012) What Is Money Laundering – Smurfing Money. Available at: <http://Tmprisk.Com/What-Is-Money-Laundering-Smurfing-Money-To-Launder-Money/>, Day Access [30.11.2015].
14. Chaikin, D. (2009) How Effective Are Suspicious Transaction Reporting System. *Journal Of Money Laundering Control*, 12(3), 238.
15. Compin, F. (2008) The Role Of Accounting In Money Laundering And Money Dirtying. *Critical Perspectives On Accounting*, 19(5), 591-602.
16. Council Of Europe (2005) Convention On Laundering, Search, Seizure And Confiscation Of The Proceeds From Crime And On The Financing Of Terrorism. *European Treaty Series - No. 198*, Warsaw, 16/05/2005 - Treaty Open For Signature By The Member States, The Non-Member States Which Have Participated In Its Elaboration And By The European Union, And For Accession By Other Non-Member States.
17. Council Of Europe, (1990) Convention On Laundering, Search, Seizure And Confiscation Of The Proceeds From Crime. *European Treaty Series - No. 141*, Strasbourg, 08/11/1990 - Treaty Open For Signature By The Member States And The Non-Member States Which Have Participated In Its Elaboration And For Accession By Other Non-Member States
18. Dion, M. (2015) Is Money Laundering An Ethical Issue? *Journal Of Money Laundering Control*, 18(4), 425 – 437.

19. Dolar, B. & Shughart, W. (2011) Enforcement Of The USA Patriot Act's Anti-Money Laundering Provisions: Have Regulators Followed A Risk-Based Approach? *Global Finance Journal*, 22(1), 19–31.
20. Drezewski, R., Sepielak, J. & Filipkowski, W. (2012) System Supporting Money Laundering Detection. *Digital Investigation*, 9(1), 8-21.
21. Enders, W. & Sandler, T., (2002) What Do We Know About The Substitution Effect Of Transnational Terrorism? Department Of Economics, Finance, And Legal Studies. University Of Alabama, 1-26.
22. Enders, W., Sandler, T. & Parise, G. (1992) An Econometric Analysis Of The Impact Of Terrorism And Tourism. *Kyklos* 45 (4), 531–554.
23. Farquhar, J. & Panther, T (2008) Acquiring And Retaining Customers In UK Banks: An Exploratory Study. *Journal Of Retailing And Consumer Services*, 15(1), 9-21.
24. Fatma, M. & Rahman, Z. (2016) The CSR's Influence On Customer Responses In Indian Banking Sector. *Journal Of Retailing And Consumer Services*, 29(3), 49-57.
25. Flavián, C., Guinaliu, M., & Torres, E. (2005). The Influence Of Corporate Image On Consumer Trust: A Comparative Analysis In Traditional Versus Internet Banking. *Internet Research*, 15(4), 447-470.
26. Gao, V. (2012) A Framework For Preventing Money Laundering In Banks. *Information Management & Computer Security*, 20(3), 170-183.
27. Garcia, E., Regan, P., Stern, J., Johnson, W., Macallister, R., Reidenberg, J., Vogt, D., Serino, R., Proter, B. & Welling, S. (1995). *Information Technologies For The Control Of Money Laundering*. Washington, DC.: OTA-ITC-630.
28. Geiger, H., Wuensch, O. (2007) The fight against money laundering: An economic analysis of a cost - benefit paradoxon, *Journal of Money Laundering Control*, 10(1), 91-105.
29. Gilmour, N. (2015) Understanding The Practices Behind Money Laundering – A Rational Choice Interpretation. *International Journal Of Law, Crime And Justice*, 1-13.
30. Gottschalk, P. & Dean, G. (2010) Stages Of Knowledge Management Systems In Policing Financial Crime. *International Journal Of Law, Crime And Justice*, 38(3), 94-108.
31. Gutenschwager, G., Gutenschwager, M. (2001) Κοινωνική επιστήμη και σχεδιασμός. Βόλος: Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας.
32. Javeau, C. (2000) Η έρευνα με ερωτηματολόγιο, Αθήνα: Τυπωθήτω.
33. Harvey, J. (2005) An Evaluation Of Money Laundering Policies. *Journal Of Money Laundering Control*, 8(4), 339-345.
34. Haynes, A. (2008) Money Laundering: From Failure To Absurdity. *Journal Of Money Laundering Control*, 11(4), 303-319.
35. He, P. (2010) A Typological Study On Money Laundering. *Journal Of Money Laundering Control*, 13(1), 15 – 32.
36. Hisham, C. (2014) Money Laundering. Available At: <http://Cairulmis750.Blogspot.Gr/> Day Access [15.11.2015].
37. Hossam, T., Mohamed, M., El - Megied, Z., Salah, T., Khaled, S. & Shafea, M. (2015) Anti Money Laundering Using A Two-Phase System. *Journal Of Money Laundering Control*, 18(3), 304-329.
38. Huang, J. (2015) Effectiveness Of US Anti-Money Laundering Regulations And HSBC Case Study. *Journal Of Money Laundering Control*, 18(4), 525-532.

39. Irwin, A., Slay, J., Raymond, K. & Lui, C. (2014) Money Laundering And Terrorism Financing In Virtual Environments: A Feasibility Study. *Journal Of Money Laundering Control*, 17(1), 50-75.
40. Isa, Y., Sanusi, Z., Haniff, M. & Barnes, P. (2015) Money Laundering Risk: From The Bankers' And Regulators Perspectives. *Procedia Economics And Finance*, 28(1), 7-13.
41. Johnson, J. & Lim, D. (2003) Money Laundering: Has The Financial Action Task Force Made A Difference?. *Journal Of Financial Crime*, 10(1), 7-22.
42. Johnston, B. & Carrington, I. (2006) Protecting The Financial System From Abuse. *Journal Of Money Laundering Control*, 9(1), 48-61
43. Johnston, R. & Abbott, J. (2005) Placing Bankers In The Front Line. *Journal Of Money Laundering Control*, 8(3), 215-219.
44. Judson, R. & Orphanides, A. (1999) Inflation, Volatility, And Growth. *International Finance*, 2(1), 117-138.
45. KPMG (2004) Global Anti-Money Laundering Survey – How banks are facing up to the challenge. Sweden: KPMG International Cooperative.
46. KPMG (2014) Global Anti - Money Laundering Survey. Sweden: KPMG International Cooperative.
47. Kunz, J., Schirmer, M. (2015) Key Elements Of The 4th EU Anti-Money Laundering Directive. *Financier Worldwide Magazine*. Available At: http://Www.Financierworldwide.Com/Key-Elements-Of-The-4th-Eu-Anti-Money-Laundering-Directive/#.Vl19_Nirl4y Day Access [22.11.2015].
48. Laurence, W. (2004) A Survey Of Money Laundering Reporting Officers And Their Attitudes Towards Money Laundering Regulations. *Journal Of Money Laundering Control*, 7(4), 367-375.
49. Leong, A. (2007) Chasing Dirty Money: Domestic And International Measures Against Money Laundering. *Journal Of Money Laundering Control*, 10(2), 140 – 156.
50. Lévesque, J. (2012) Money Laundering And Offshore Fraud For The Rich, Economic Austerity For The Poor. Available at: <http://Www.Globalresearch.Ca/Money-Laundering-Andv-Offshore-Fraud-For-The-Rich-Economic-Austerity-For-The-Poor/5310347>, Global Research, Day Access [09.12.2015].
51. Lisanawati, G. (2010) Electronic Funds Transfer In Money Laundering Crime: Regulation Needed In Response To Meeting Of Technology And Crime In Indonesia. *International Journal Of Cyber Society And Education*, 3(2), 163-170.
52. Litwin, M. (1995) How to measure survey reliability and Έγκυρες απαντήσεις. London : Sage Publications.
53. Lomnicka, E. (2005) Placing Bankers In The Front Line: The Secondary Liability Of Bankers For Their Customers' Regulatory Contravent. *Journal Of Financial Crime*, 12(3), 200-208.
54. Luo, X. (2014) Suspicious Transaction Detection For Anti-Money Laundering. *International Journal Of Security And Its Applications*, 8(2), 157-166.
55. Madinge, J. (2012) Money Laundering: A Guide For Criminal Investigators. 3rd Edition. New York: CRC Press, 58-59.
56. Maitland, A., Irwin, K. & Liu, R. (2011) An Analysis Of Money Laundering And Terrorism Financing Typologies. *Journal Of Money Laundering Control*, 15(1), 85 – 111.

57. Mendes, C. & Oliveira, J. (2012) Money Laundering And Corrupt Officials: A Dynamic Model. *Journal Of Money Laundering Control*, 16(1), 55 – 61.
58. Moreira, T. (2007) A Two-Period Model Of Money Laundering And Organized Crime. *Economics Bulletin*, 11(3), 1-5.
59. Mugarura, N. (2012) The Global Anti-Money Laundering Regulatory Landscape in Less Developed Countries. Burlington, VT: Ashgate Pub., 1-16.
60. Naheem, M. (2015^a) HSBC Swiss Bank Accounts-AML Compliance And Money Laundering Implications. *Journal Of Financial Regulation And Compliance*, 23(3), 285-297.
61. Naheem, M. (2015^b) Money Laundering Using Investment Companies. *Journal Of Money Laundering Control*, 18(4), 438-446.
62. Nikoloska, S. & Simonovski, I. (2012) Role Of Banks As Entity In The System For Prevention Of Money Laundering In The Macedonia. *Procedia - Social And Behavioral Sciences*, 44(1), 453-459.
63. O'Connor, O. & Cain, R. (2015) Fourth Money Laundering Directive. *Arthur Cox, Financial Regulatory*, 1-4.
64. Olasanmi, O. (2010), Computer Crimes And Counter Measures In The Nigerian Banking Sector. *Journal Of Internet Banking & Commerce*, 15(1), 1-10.
65. Onyiriuba, L. (2016) Emerging Market Bank Lending and Credit Risk Control. Chapter 11 - Asset-Based Transactions, Lending And Credit Risk Control. Elsevier: Academic Press, 219-232.
66. OPF Partners, (2015) Fight Against Money Laundering And Terrorism Financing - Two New European Instruments. London: OPF, 1-6.
67. Peterson, R. & Hermans, C., (2004) The Communication Of Social Responsibility. US Banks. *Int. J. Bank. Mark.*, 22 (3), 199-211.
68. Petronio, F. & Falco, F. (2015) The Fourth Anti-Money Laundering Directive. Paul Hastings LLP, 1-4.
69. Philippsohn, S. (2001) Money Laundering On The Internet. *Computers & Security*, 20(1), 485-490.
70. Ping, H. (2004) Banking Secrecy And Money Laundering. *Journal Of Money Laundering Control*, 7(4), 376-382.
71. PTI (2014) Money Laundering: RBI Takes Action Against Erring Urban Cooperative Banks – Available At: <http://indianexpress.com/article/business/banking-and-finance/money-laundering-rbi-takes-action-against-erring-urban-cooperative-banks/>, New Delhi.
72. PWC (2013) Anti-Money Laundering: Know Your Customer Quick Reference Guide and Global AML Resource Map. Understanding Global KYC Differences. Available At: <https://www.pwc.com/gx/en/industries/financial-services/publications/anti-money-laundering-know-your-customer-quick-reference-guide.html> Day Access [22.10.2015].
73. Rahman, A. (2013) The Impact Of Reporting Suspicious Transactions Regime On Banks: Malaysian Experience. *Journal Of Money Laundering Control*, 16(2), 159-170.
74. Rahman, F. & Sheikh, A. (2003) The Underground Banking Systems And Their Impact On Control Of Money Laundering: With Special Reference To Islamic Banking. *Journal Of Money Laundering Control*, 6(1), 42-45.
75. Repousis, S. (2016) Money Laundering And Greek Banking Payment Ad Settlement Systems. *Journal Of Money Laundering Control*, 19(1), 1-14.
76. Robson, C. (2010) Η Έρευνα του Πραγματικού Κόσμου. Αθήνα: Gutenberg.

77. Salas, M. (2005) The Third Anti-Money Laundering Directive And The Legal Profession. London: IBA Anti-Money Laundering Forum, 1-17.
78. Sanusi, M. (2008) Money Laundering With Particular Reference To The Banking Deposit Transactions. *Journal Of Money Laundering Control*, 11(3), 251-260.
79. Schwarz, P. (2011) Money Launderers And Tax Havens: Two Sides Of The Same Coin?. *International Review Of Law And Economics*, 31(1), 37-47.
80. Seeger, K., Getz, M., Parker, A. & Chave, C. (2015) Fourth Anti Money Laundering Directive Comes Into Force. London: Debevoise & Plimpton, 1-8.
81. Simser, J. (2011) Terrorism Financing And The Threat To Financial Institutions. *Journal Of Money Laundering Control*, 14(4), 334-345.
82. Simwayi, M. & Guohua, W. (2011) The Role Of Commercial Banks In Combating Money Laundering. *Journal Of Money Laundering Control*, 14(4), 324-333.
83. Soudijn, M. (2014) A Critical Approach To Trade - Based Money Laundering. *Journal Of Money Laundering Control*, 17(2), 230 - 242.
84. Stefanou, C. & Xanthaki, H. (1999) Greece: Money Laundering. *Journal Of Money Laundering Control*, 3(2), 161-172.
85. Stefanou, C. & Xanthaki, H. (2000) The New EU Draft Money Laundering Directive: A Case Of Inter-Institutional Synergy. *Journal Of Money Laundering Control*, 3(4), 325-335.
86. Sterling, S. (2015) Identifying Money Laundering. *Journal Of Money Laundering Control*, 18(3), 266-292.
87. Subbotina, N. (2009) Challenges that Russian banks face implementing the AML regulations. *Journal of Money Laundering Control*, 12(1), 19 - 32.
88. Thigpen, S. (2009) Authentication Methods Used For Banking. East Carolina University, 1-16.
89. Thomason, C. (2009) How Has The Establishment Of The Internet Changed The Ways In Which Offenders Launder Their Dirty Money? *Internet Journal Of Criminology*, 1-29.
90. Tofangsaz, H. (2015) Rethinking Terrorist Financing; Where Does All This Lead?. *Journal Of Money Laundering Control*, 18(1), 112-130.
91. Tragakis, G. (1995) The Law On The Criminalisation Of Income From Criminal Activities And The New Obligations Of Banks And Credit Institutions. *Deltion EET*, 1(1), 171.
92. United Nations (2004) United Nations Convention Against Corruption. Office Of Drugs And Crime. New York, Vienna, 1-65.
93. United Nations International Drug Control Program (1997) World Drug Report: Money Laundering, New York: Oxford University Press, 136-142.
94. United Nations, (1990) Implementation Of The United Nations Convention Against Illicit Traffic In Narcotic Drugs And Psychotropic Substances. A/RES/45/146, 69th Plenary Meeting 18.12.1990.
95. Vaithilingam, S. & Nair, M. (2007) Factors Affecting Money Laundering: Lesson For Developing Countries. *Journal Of Money Laundering Control*, 10(3), 352-366.
96. Valcke, P., Vandezande, N. & Van De Velde, N. (2015) The Evolution Of Third Party Payment Providers And Cryptocurrencies. Under The EU's Upcoming PSD2 And AMLD4. Swift Institute Working Paper, 1:24.
97. Velu, B. & Venkatachalapathy, M. (2015) Combating Money Laundering By The Banks In India: Compliance And Challenges. *Journal Of Investment Compliance*, 16(4), 78-95.

98. Verhage, A. (2009) Supply And Demand: Anti-Money Laundering By The Compliance Industry. *Journal Of Money Laundering Control*, 12(4), 371-391.
99. Willing, C. (2001) *Introducing qualitative research in psychology: Adventures in theory and method*, Maidenhead: Open University Press.
100. Xanthaki, H. (2001) Lawyers' Duties Under The Draft EU Money Laundering Directive: Is Confidentiality A Thing Of The Past?". *Journal Of Money Laundering Control*, 5(2), 103-114.
101. Xuan, L. (2010) A Scan Statistics Based Suspicious Transactions Detection Model For Anti-Money Laundering (AML) In Financial Institutions. *Multimedia Communications (Mediacom)*, International Conference. Hong Kong, 210-213.
102. Zdanowicz, J. (2004) Detecting Money Laundering And Terrorist Financing Via Data Mining: Using Import-Export Information To Improve Financial Transaction Security. *Communications Of The ACM*, 47(5), 53-55.
103. Zeldin, M. (1998) Money Laundering. *Journal Of Money Laundering Control*, 1(4), 295 – 302.
104. Δημητριάδη, Ζ. (2000) *Μεθοδολογία επιχειρηματικής έρευνας*. Αθήνα: Interbooks.
105. Δημητρόπουλος, Ε. (2004) *Εισαγωγή στη μεθοδολογία της επιστημονικής έρευνας*. 3η Έκδοση. Αθήνα: Έλλην.
106. Επιτροπή Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΚ), (2006) Οδηγία 2006/70/Εκ Της Επιτροπής Της 1ης Αυγούστου 2006 Για Τη Θέσπιση Μέτρων Εφαρμογής Της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Όσον Αφορά Τον Ορισμό Του «Πολιτικώς Εκτεθειμένου Προσώπου» Και Τα Τεχνικά Κριτήρια Για Την Εφαρμογή Της Απλουστευμένης Δέουσας Επιμέλειας Ως Προς Τον Πελάτη Και Την Εφαρμογή Της Εξαίρεσης Σε Περιπτώσεις Άσκησης Χρηματοπιστωτικής Δραστηριότητας Σε Περιστασιακή Ή Πολύ Περιορισμένη Βάση. Επίσημη Εφημερίδα Της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 214/29-34, 04.08.2006.
107. Ευρωπαϊκή Ένωση (ΕΕ), (2015) Οδηγία (ΕΕ) 2015/849 Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Της 20ης Μαΐου 2015 Σχετικά Με Την Πρόληψη Της Χρησιμοποίησης Του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος Για Τη Νομιμοποίηση Εσόδων Από Παράνομες Δραστηριότητες Ή Για Τη Χρηματοδότηση Της Τρομοκρατίας, Την Τροποποίηση Του Κανονισμού (ΕΕ) Αριθ. 648/2012 Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου, Και Την Κατάργηση Της Οδηγίας 2005/60/ΕΚ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Και Της Οδηγίας 2006/70/ΕΚ Της Επιτροπής. Επίσημη Εφημερίδα Της Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 141/73-117, 05.06.2015.
108. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Και Συμβούλιο (2001) Οδηγία 2001/97/ΕΚ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Της 4ης Δεκεμβρίου 2001 Για Την Τροποποίηση Της Οδηγία 91/308/ΕΟΚ Του Συμβουλίου Για Την Πρόληψη Της Χρησιμοποίησης Του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος Για Τη Νομιμοποίηση Εσόδων Από Παράνομες Δραστηριότητες. Επίσημη Εφημερίδα Των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, L 344/76-81, 28.12.2001.
109. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο Και Συμβούλιο (2005) Οδηγία 2005/60/ΕΚ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Της 26ης Οκτωβρίου 2005 Σχετικά με Την Πρόληψη Της Χρησιμοποίησης Του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος Για Τη Νομιμοποίηση Εσόδων Από Παράνομες Δραστηριότητες Και Τη Χρηματοδότηση Της Τρομοκρατίας, Επίσημη Εφημερίδα Της Ευρωπαϊκής Ένωσης L 309/15-36, 26.10.2005.
110. Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, Συμβούλιο Ευρωπαϊκής Ένωσης, (2005) Οδηγία 2005/60/ΕΚ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Της 26ης

- Οκτωβρίου 2005 Σχετικά με Την Πρόληψη Της Χρησιμοποίησης Του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος Για Τη Νομιμοποίηση Εσόδων Από Παράνομες Δραστηριότητες Και Τη Χρηματοδότηση Της Τρομοκρατίας. Επίσημη Εφημερίδα Ευρωπαϊκής Ένωσης, L 309/15-36, 25.11.2005.
111. Θάνου, Ε., Φουντουκίδης, Α. (2008) Νομιμοποίηση εσόδων από εγκληματικές δραστηριότητες: Η αντιμετώπιση του φαινομένου στην Ελληνική πραγματικότητα. Πάτρα: Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο, Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα «Τραπεζική».
 112. Καραδήμας, Θ. & Καραδήμα, Π. (2015) Τεχνικές Ξεπλύματος Χρήματος Και Τα Μέτρα Πρόληψης Των Ελληνικών Τραπεζών. Ε-Περιοδικό Επιστήμης & Τεχνολογίας, 2(10), 58-94.
 113. Καραϊσκάκης, Ι. (2015) Η 4η Οδηγία Για Το Ξέπλυμα Χρήματος & Την Χρηματοδότηση Τρομοκρατίας. Επισκόπηση Των Νέων Ρυθμίσεων. Σημειώσεις Σεμιναρίου, 25.10.2015. Αθήνα: Οικονομοτεχνική Seminars A.E.
 114. Κατσιλλης, Ι. (2006) Επαγωγική στατιστική: εφαρμοσμένη στις κοινωνικές επιστήμες και την εκπαίδευση με έμφαση στην ανάλυση με υπολογιστές. Αθήνα: Gutenberg.
 115. Κάτσιος, Σ. (1998) Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Αθήνα: Σάκκουλας.
 116. Κυριαζόπουλος, Π. Σαμαντά, Ε. (2011) Μεθοδολογία έρευνας και εκπόνησης διπλωματικών εργασιών. Αθήνα: Σύγχρονη Εκδοτική.
 117. Νόμος 3932/2011 (2011) Σύσταση Αρχής Καταπολέμησης Της Νομιμοποίησης Εσόδων Από Εγκληματικές Δραστηριότητες Και Της Χρηματοδότησης Της Τρομοκρατίας Και Ελέγχου Των Δηλώσεων Περιουσιακής Κατάστασης. Εφημερίδα Της Κυβέρνησης, ΦΕΚ 49/Α' / 10.11.2011.
 118. Νόμος Υπ' Αριθ. 2331/1995 (1995) Πρόληψη Και Καταστολή Της Νομιμοποίησης Εσόδων Από Εγκληματικές Δραστηριότητες Και Άλλες Ποινικές Διατάξεις – Ολομέλεια Άρειου Πάγου – Διαιτησίες Και Άλλες Διατάξεις. Εφημερίδα Της Κυβέρνησης, ΦΕΚ 173/Α' /24.09.1995.
 119. Νόμος Υπ' Αριθ. 3424/2005 (2005) Τροποποίηση, Συμπλήρωση Και Αντικατάσταση Διατάξεων Του Ν. 2331/1995 (ΦΕΚ 173Α') Και Προσαρμογή Της Ελληνικής Νομοθεσίας Στην Οδηγία 2001/97/ΕΚ Του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου Και Του Συμβουλίου Για Την Πρόληψη Της Χρησιμοποίησης Του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος Με Σκοπό Τη Νομιμοποίηση Εσόδων Από Εγκληματικές Δραστηριότητες Και Άλλες Διατάξεις. Εφημερίδα Της Κυβέρνησης, ΦΕΚ 305/Α' /13.12.2005.
 120. Νόμος Υπ' Αριθ. 3691/2008 (2008) Πρόληψη Και Καταστολή Της Νομιμοποίησης Εσόδων Από Εγκληματικές Δραστηριότητες Και Της Χρηματοδότησης Της Τρομοκρατίας Και Άλλες Διατάξεις. Εφημερίδα Της Κυβέρνησης, ΦΕΚ 166/Α' /05.08.2008.
 121. Νόμος Υπ' Αριθ. 3875/2010 (2010) Κύρωση Και Εφαρμογή Της Σύμβασης Των Ηνωμένων Εθνών Κατά Του Διεθνούς Οργανωμένου Εγκλήματος Και Των Τριών Πρωτοκόλλων Αυτής Και Συναφείς Διατάξεις. Εφημερίδα Της Κυβέρνησης, ΦΕΚ 158/Α' /20.09.2010.
 122. Συμβούλιο Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (1991) Οδηγία Του Συμβουλίου Της 10ης Ιουνίου 1991 Για Την Πρόληψη Της Χρησιμοποίησης Του Χρηματοπιστωτικού Συστήματος Για Τη Νομιμοποίηση Εσόδων Από Παράνομες Δραστηριότητες. Επίσημη Εφημερίδα Των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, Αριθ. L166/77-91, 10.06.1991.

123. Τηλικίδου, Ε. (2004) Η έρευνα του μάρκετινγκ: θεωρητικές προσεγγίσεις και εφαρμογές. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.
124. Τομαράς, Π. (2009) Εισαγωγή στο marketing και την έρευνα αγοράς. Αθήνα: Έκδοση συγγραφέα.
125. Τραγάκης, Γ. (1996) Οργανωμένο Έγκλημα Και Ξέπλυμα Βρώμικου Χρήματος. Αθήνα: Νομική Βιβλιοθήκη.